

NYTT OM NAMN

Meldingsblad for
Norsk namnelag

Med rapport frå konferansen
«Names and identities II»
Blindern 21. november 2008

Redaksjon:

Botolv Helleland (ansv.) (botolv.helleland@iln.uio.no)

Gudmund Harildstad (gudmund.harildstad@iln.uio.no)

Vidar Haslum (vidar.haslum@uis.no)

Redaksjonssekretær:

Klaus Johan Myrvoll (k.j.myrvoll@iln.uio.no)

Utgjevarstad:

Institutt for lingvistiske og nordiske studium / Namnegransking
Universitetet i Oslo

Nr. 48 – 2008

Redaksjonen vart slutført 20. desember 2008

Adresser m.m.

Nettstaden til Norsk namnelag er www.norsknamnelag.no.

Norsk namnelag, LLE, Universitetet i Bergen, Postboks 7805, 5020 Bergen. Bankgiro: 6501.41.08704. Kontingenten er 150 kroner for året og inkluderer *Namn og Nemne* og *Nytt om namn*.

Tidsskriftet *Namn og Nemne*, LLE, Universitetet i Bergen, Postboks 7805, 5020 Bergen. Tlf. 55 58 24 06.

Meldingsbladet *Nytt om namn*, Institutt for lingvistiske og nordiske studium, Universitetet i Oslo, Postboks 1102 Blindern, 0315 Oslo. Tlf. 22 85 43 78.

INNHALD

LEIAR

- Olav Veka: «Utrolige historier»..... 3
Botolv Helleland: Fritt fram for skrivemåten av bruksnamn?..... 4

NORSK NAMNELAG

- Olav Veka: Styremøte i Norsk namnelag 5
Innkalling til landsmøte i Norsk namnelag..... 6

MØTE OG KONFERANSAR

- Botolv Helleland: Den 12. nasjonale konferansen i namnegransking.
Blindern 20. november 2009 7

RAPPORT FRÅ KONFERANSE

- Botolv Helleland: Names and Identities II. Konferanse på Blindern
21. november 2008 8
Silvio Brendler: Identity of name(s) as a crucial problem in name
studies, or: Towards the recognition of onymic identity as a principal
concept..... 9
Thomas Hylland Eriksen: Place names in multicultural societies..... 11
Peter Jordan: Place names as space related identity 13
Richard Coates: Endonymic place-name alternants and their cultural
significances 14
Inge Særheim: Road names and identity. Official naming in Hå, Klepp
and Time 16
Solveig Wikstrøm: Investigating the relationship between names
and identities by use of questionnaire: some methodological
considerations 19
Maria Giovanna Arcamone: Names and identity in the Italian detective
story 21
Astrid Sann Evensen: Place names and identity in Tor Jonsson's
poetry..... 23
Karina van Dalen-Oskam: Who is Hvalbiff? Name and identity in
W. F. Hermans' *Beyond sleep*..... 25

STADNAMNTENESTA

- Terje Larsen: Samrådsmøtet 2008 27
Leif Nilsson: Nordiska namnvårdare möttes i Oslo 28

NORMERING OG BRUK AV NAMN

- Brev frå Kulturdepartementet til kulturkomiteen 29
Innstilling om endring i lov om stadnamn 32
Tillegg 15.1.2009 34
Kartverket går imot endring av stadnamnlova..... 35
Eli Johanne Ellingsve: Navnesaker i bygda Vik..... 36

Aud-Kirsti Pedersen: Skrivemåten av gardsnamna våre – kven skal bestemme?.....	39
Vidar Haslum: Stedsnavn og slektsnavn er to forskjellige ting!.....	40
NORNA-NYTT	
Nytt NORNA-symposium.....	42
FN-NYTT	
Peder Gammeltoft: Norden Division-møde 2008	42
UNGEKN-møte i Nairobi, Kenya, 5.–12. mai 2009.....	45
ANNA MELDINGSSTOFF	
Botolv Helleland: Doktorgrad i Oslo	45
Nyutnemnd professor i namneforskning i København	46
Marit Hovdenak: Geologiske namn i nasjonal database.....	46
ARTIKLAR OG INNLEGG OM NAMN	
Gunnstein Akselberg: Helge Stangnes, Nord-Noreg, lyrikk og namn ...	48
Ivar Utne: <i>Barack Hussein Obama</i> – namn frå fleire kulturar.....	51
Anne-Berit Erfjord: Stadnamn frå Kvinesdal. Røynsler frå eit prosjekt.....	54
Helge Stangnes: Sebuska er død	57
BOKOMTALAR	
Gero Lietz: Konferanserapport om namnekonfliktar i Europa	58
Botolv Helleland: Stadnamn som underhaldning	61
Bjørn Eithun: Ny utgåve av bok om navn i Oslofjorden	63
Olav Veka: Ny utgåve av <i>Norrøn ordbok</i>	65
Olav Veka: <i>Norsk Ordbok til mugetuft</i>	67
Botolv Helleland: Nytt nummer av <i>Onoma</i>	69
OMTALAR AV HOVUD- OG MASTEROPPGÅVER	
Vidar Haslum: Hovedoppgave om sakrale stedsnavn.....	70
Olav Veka: Hovedoppgave basert på nyinnsamla stadnamnmateriale...	72
Ole-Jørgen Johannessen: Personnavnskikk i Kristiansand og på Hamar	73
NORSK NAMNEBIBLIOGRAFI	
Klaus Johan Myrvoll: Norsk namnebibliografi 2007.....	75

LEIAR

«UTROLIGE HISTORIER»

«Utrolige historier» er namnet på ei samling artiklar i VG. Den utrulege historia som har interesse for oss denne gongen, er avisoppslaga i byrjinga av desember om foreldre som vart nekta å kalla dottera *Håviksdatter* etter slektsnamnet, ein hybrid namnetype med ei blanding av eit tradisjonelt norsk slektsnamn og eit patronymikonsuffiks. Igjen ser vi døme på eit uheldig utslag av den liberale lova om personnamn frå 2003, ikkje gjennom vedtaket fordi namnet vart i første omgang nekta godkjent, men gjennom argumentasjonen til dei misnøgde foreldra.

Det er ikkje noko nytt at namnelova og praktiseringa av henne vert kritisert eller uthengd, for å formulera det i tråd med språkbruken i artiklane i VG. Dei eldre lovparagrafane hadde komme i utakt med likestillinga i samfunnet elles, og dei som var sette til å forvalta lova, hadde ikkje namnefagleg kompetanse. Det var ikkje få foreldre som vart nekta å registrera barnet sitt med eit sjeldsynt norsk namn av typen *Hadle*, *Dreng*, *Hege* og *Hæge*, rett og slett fordi presten eller føraren av folkeregisteret ikkje trudde namnet eksisterte. Ei merkeleg kortslutning førde fleire gonger til at norske namn ikkje vart godkjende fordi dei likna på eller var identiske med utlandske. Det er nok å nemna mannsnamnet *Jone*, som like sidan 1500-talet hadde vore i bruk i Rogaland, men som Justisdepartementet i sin visdom i 1960-åra fann ut eigentleg var eit jentenamn, til stor fortvilning for rogalandske smågutar. Departementet bøygde ikkje av før i 1971 etter at saka vart teken opp i Stortinget.

Medan den gamle lova sette nokså klare grenser for kva namn foreldre kunne velja, har den nye lova opplagt gått for langt den andre vegen med å tillata reine meiningsløyser eller «tullenamn», for å sitera direktør Lomheim i Språkrådet, som også kallar praktiseringa for «tullete». Det er sterke ord frå ein så sentral person i norsk språkforvalting, men det er ikkje vanskeleg å vera samd når «namn» som *Bånnski* og *Hværsaagod* har sloppe framom lovparagrafane. Dei personane som har fått godkjent slike namn, uttrykkjer ofte forundring over godkjenningsstempelet og seier at dei slett ikkje hadde venta å få løyve, og ein kar seier til og med at han vil ta tilbake det gamle namnet sitt for å unngå eit tøvete namn i eit offisielt pass for Kongeriket Noreg.

Etter framstillinga i VG fekk foreldra avslag frå folkeregisteret og heller inga støtte frå dei namnegranskarane som vart kontakta. Likevel ankar dei med tre argument. Når så tøvete namn som *Keikoburger* har sloppe gjennom instansane, bør dørene stå like opne for namnesøknader av typen *Håviksdatter*. Lova er dessutan prega av ei liberal grunnhaldning, og namnetypen er ikkje nemnd i lovteksten i det heile.

Samarbeidsnemnda for namnegransking sende for eit år sidan eit brev til lovavdelinga i Justisdepartementet der ho kallar praksisen ei utgliding og ber om innstramming av praksis eller revisjon av føresegnene. Det er ikkje vanskeleg å støtta denne oppmodinga.

Lov om personnamn frå 1.1.2003 må strammast inn eller reviderast.

Olav Veka
veka@online.no

FRITT FRAM FOR SKRIVEMÅTEN AV BRUKSNAMN?

I innspurten før jol samla familie- og kulturkomiteen i Stortinget seg om eit framlegg der Kulturdepartementet vert bede om å endra lov om stadnamn slik at grunneigaren får siste ord når det gjeld skriftforma av namnet på garden. For mange fortonar dette seg som ein siger for demokratiet og for sjølvråderetten. Men for landet vil det vera ei ulukke. Ei slik lovendring representerer eit brot med den eldre historia ved at mistydde og tilfeldige skriftformer frå dei siste hundreåra vert lovfeste. Norsk rettskriving vil verta lagd på hylla for mange av dei viktigaste namna våre. Og dei praktiske ulempene med ulike skrivemåtar av same namn kan ein berre tenkja seg.

Lovframlegget tek altså sikte på overlata til grunneigaren å avgjera skrivemåten av bruksnamn. Det vil i praksis kunna seia *Wiig* og *Wold* kva no vedkomande ynskjer. At ein har *Vik*, ein annan *Vig*, ein tredje *Wiig*, er ikkje komiteen uroleg for. Og grunneigar *Wiig* kan gjerne selja til ein som vil ha *Wiigh*. Norsk namnerøkt står andsynes eit tilbakeslag av uoversiktlege dimensjonar.

Dei 50 000 norske gardsnamna, som oftast òg er nytta som bruksnamn, har vore karakteriserte som ei norsk landnåmabok, ei detaljert skildring av natur og busetnad frå tida ikring Kristi fødsel og framover, altså lenge før skrifta oppstod. I jordebøker og diplom frå mellomalderen vart mange namn skriftfeste, oftast i ei form som svara til uttalen den gongen. I perioden frå 1500-talet og frametter vart dansk skriftmål innført, ofte i ein ustø og skiftande ortografi, og ofte fekk stadnamna ei skriftform som låg langt frå den forma som var nytta i talemålet. Bruk av *w*, *x*, *z* og stumme *h*-ar etter dansk-tysk mønster var vanleg.

Då det på 1800-talet vart vanleg å ta faste etternamn, var det gjerne dei forvanska skrivemåtane som vart nytta etter mønster i kyrkjebøker, rettslege dokument og andre skriftlege førelegg. Lokalt vart gardsnamna derimot nytta i den nedervde uttalen, som var ei vidareføring av den uttalen som hadde vore nytta frå gammalt av.

Motsetnaden mellom daglegtalen og dei kompliserte skriftformene var grunnen til at det offentlege frå 1838 tok til med ei gradvis normering av stadnamna. Føremålet var å etablere ei skriftform som i større grad svara til uttalen og som fylgde ei norsk rettskriving. Dette programmet har vorte stadfest gjennom ei rekkje stortingsvedtak og kongelege resolusjonar fram til lov om stadnamn vart vedteken i 1990, med stort fleirtal. Lovendringa i 2005 vidareførte dette prinsippet med støtte frå alle partia.

Sjølvsagt er ei skriftform frå 1700-talet også eit kulturminne, men her er det i konkurranse med eit eldre kulturminneprinsipp. Når ein opnar for slike relativt yngre skriftformer, legg ein samstundes til rette for å kutta historiske band som går mykje lenger attende. Dette står i motsetnad til lova om faste kulturminne, som m.a. inneber at gravhaugar og andre verna kulturminne er freda. I kulturminneåret 2009 er det di meir nedslåande å sjå at eit viktig kulturminneprinsipp vert underminert.

Dette lovendringsframlegget vart fyrst fremja av to medlemmer i familie- og kulturkomiteen, men det fann tydelegvis snart atterklang i heile komiteen. Då komiteen hadde høyring 21. oktober 2008, var det seks ulike grupper med namnefagleg eller annan språkleg bakgrunn som framførte sterke og godt grunnjevne innvendingar mot framlegget (sjå innlegg i bolken «Normering og bruk av namn» lenger ute i dette bladet), medan berre éi gruppe uttala seg for. I grunnjevninga var ikkje dei massive innvendingane som kom fram under høyringa, tekne omsyn til, ikkje eingong skikkeleg vurderte. At dei faglege synspunkta i den grad er overhøyrde, er nesten påfallande og vel ikkje vanleg i andre saker. Det er å vona at Kulturdepartementet i arbeidet med ein ny proposisjon ser dei praktiske, kulturhistoriske og språklege innvendingane og får Stortinget til å modifisera dei føringane som komitétilrådinga har lagt opp til.

Botolv Helleland
botolv.helleland@iln.uio.no

NORSK NAMNELAG

STYREMØTE I NORSK NAMNELAG

Det vart halde styremøte i Norsk namnelag 21. november 2008 i Oslo i tilknytning til den andre konferansen om namn og identitet som vart arrangert av Namnegransking, Universitetet i Oslo. På styremøtet møtte tre styremedlemmer og to innkalla varamedlemmer, som gjekk gjennom tolv saker.

Økonomien er framleis rimeleg god, og medlemstalet held seg stabilt på ca. 380. Medlemsverving er ei eiga sak på alle styremøte. Vervebrosjyren

frå 2005 er framleis tilgjengeleg for utdeling der namneinteresserte folk møtest, til dømes på møte i lokale historielag og sogelag, mållag og faglege konferansar om språk og kultur. Styret vil gjerne oppmoda alle medlemmer om å distribuera denne vervebrosjyren, som kan tingast gjennom leiaren, sjå postadresse og e-postadresse på nettstaden www.norsknarnnelag.no. Styret drøfta også andre måtar å verva medlemmer på, i tillegg til den informasjons- og reklameeffekten som alt ligg i nettstaden med om lag 100–150 besøk i månaden. Det er viktig at både styremedlemmer og andre melder frå dersom lenkja til Norsk namnelag manglar i ei lenkjesamling på andre heimesider.

Leiaren møtte som representant for Norsk namnelag på den opne høyringa i familie- og kulturkomiteen den 21. oktober 2008 om endringar i lov om stadnamn eller «endring av bruksnavn utan grunneiers samtykke» etter initiativ frå stortingsrepresentantane Øyvind Halleraker og Olemic Thommessen (båe frå Høgre). Bakgrunnen for dette framlegget er reaksjonar frå grunneigarar på Toten i konkrete namnesaker som ein kan lesa meir om ved å gå inn på *Aktuelt* under heimesida til Norsk namnelag. Grunneigarane, som har organisert seg i Navnebeskyttelsen Norge (sjå Wikipedia med lenkjer), fekk inga støtte frå nokon av dei andre seks organisasjonane som møtte på høyringa. Innlegget til leiaren var i samsvar med synspunkta i leiarartikkelen i nr. 47 av *Nytt om namn*.

Redaktøren orienterte om *Namn og Nemne*, som ser ut til å komma i rute att med nr. 25 for 2008. Nr. 24 for 2007 vart sendt ut i juni 2008. Styret sa seg nøgd med at årgangen omsider kjem i takt med kalenderåret.

For å letta arbeidet med revisjonen av rekneskapen vil styret til neste landsmøte føreslå at det vert vald éin revisor i staden for to. Styret drøfta også ein auke i medlemspengane frå 150 kr til 200 kr. Medlemspengane har vore uendra sidan 1997.

Olav Veka
veka@online.no

INNKALLING TIL LANDSMØTE I NORSK NAMNELAG

Styret i Norsk namnelag kallar med dette inn til landsmøte i Norsk namnelag fredag 20. november 2009 klokka 16.30 på Blindern, Oslo, i tilknytning til den 12. nasjonale konferansen i namnegransking. Nærare kunngjering og opplysning om sakliste og fristar kjem i nr. 49 av *Nytt om namn* og vert lagt ut på heimesida, www.norsknarnnelag.no. Sjå meir om konferansen nedanfor.

MØTE OG KONFERANSAR

DEN 12. NASJONALE KONFERANSEN I NAMNEGRANSKING Blindern 20. november 2009

Den 12. nasjonale konferansen i namnegransking vert arrangert på Blindern 20. november 2009. Tilskipar er Namnegransking ved Institutt for lingvistiske og nordiske studium. Konferansen vert halden i samband med landsmøtet i Norsk namnelag.

Hovudemnet denne gongen er valt med bakgrunn i at tidsskriftet *Maal og Minne* rundar hundre år, og at grunnleggjaren og den fyrste redaktøren var Magnus Olsen (1878–1963). Han styrde tidsskriftet i førti år, heilt fram til 1950. *Maal og Minne* hadde alt frå byrjinga namnevitskaplege artiklar og elles mykje anna språkleg og folkløristisk stoff med interesse for namnegranskarar. Sjølv skreiv Olsen mange namnefagleg artiklar i dette tidsskriftet, særleg om stadnamn. Men han publiserte namnevitskap andre stader òg, både i nordiske tidsskrift, festskrift, bygdebøker og ikkje minst større verk som *Hedenske kultminder i norske stedsnavne* (1915) og *Ættegård og helldom* (1926).

Magnus Olsen tok òg initiativet til Norsk stadnamnarkiv, som vart skipa i 1921. I ein søknad til Det videnskabelige Forskningsfond av 1919 om pengar til eit norsk stadnamnarkiv skreiv han at arkivet skulle gå til «planmessig historisk-sproglig optegnelse og bearbeidelse av norske stedsnavn og til studium av vor historiske topografi».

Etter Oluf Rygh er det Magnus Olsen som ruvar mest i norsk namnegransking, i lag med Gustav Indrebø. Oluf Rygh var emne for eit NORNA-symposium i 1999, medan Indrebø var emne for den 10. nasjonale konferansen i 2003. Med bakgrunn i hundreårsfeiringa av *Maal og Minne* høver det såleis å ha Magnus Olsen til emne for konferansen i 2009.

Arrangørane inviterer med dette personar med bakgrunn i språk- og namnegransking til å halda føredrag på konferansen. Føredraga skal i hovudsak knytast til Magnus Olsen som namneforskar og til dei namnefaglege problemstillingane han var særleg oppteken av. Også innsamling og arkivering/databaseoppbygging er eit aktuelt delemne, noko som ikkje minst er relevant i kulturminneåret 2009. Det kan opnast for kortare presentasjonar av innsamlings- og databaseprosjekt.

Føredraga skal vera på om lag ein halv time, med etterfylgjande diskusjon på eit kvarter. Ein særskild komité vil vurdera dei innkomne framlegga til føredrag. Framlegg kan sendast til Tom Schmidt (tom.schmidt@iln.uio.no) innan 1. juni 2009.

Botolv Helleland
botolv.helleland@iln.uio.no

RAPPORT FRÅ KONFERANSE

NAMES AND IDENTITIES II
Konferanse på Blindern 21. november 2008

Fredag 21. november 2008 vart konferansen Names and Identities II arrangert på Blindern. Dette var ein oppfylgingskonferanse frå konferansen om namn og identitet i 2007 (sjå rapport i *Nytt om namn* nr. 46). Ansvarleg for konferansen var forskargruppa for namn og identitet ved Namnegransking, Institutt for lingvistiske og nordiske studium (ILN), Universitetet i Oslo. Om lag førti personar deltok, og desse landa utanom vertslandet var representerte: Austerrike, Italia, Latvia, Nederland, Russland, Storbritannia og Tyskland. Både føredrag og diskusjon var på engelsk. Etter kvart føredrag heldt ein «opponent» eit kort innlegg der han eller ho hadde kunna førebu seg på grunnlag av samandrag som var sendt ut på førehand. Til saman vart det halde ni føredrag. Botolv Helleland avslutta konferansen med ei oppsummering og gjorde greie for planane om ein engelskspråkleg samlereport frå dei to konferansane.

Konferansen vart opna av dekanen for Det humanistiske fakultetet, Trine Syvertsen. Ho viste i innleiinga si til det store arbeidet som var gjort med personnamn og stadnamn, særleg bustadnamn, men at det òg var viktig å dra fram nye sider ved namnestudiet og ikkje minst styrkja den internasjonale kontakten.

Desse heldt føredrag: *Silvio Brendler* (Schwarzenbek, Tyskland): «Identity of name(s) as a crucial problem in name studies». Opponent: Gunnstein Akselberg. *Thomas Hylland Eriksen* (Oslo): «Place names in multicultural societies». Opponent: Guro Reisæter. *Peter Jordan* (Wien, Austerrike): «Place names as space related identity». Opponent: Botolv Helleland. *Richard Coates* (Bristol, Storbritannia): «Endonymic place-name alternants and their cultural significances». Opponent: Tom Schmidt. *Inge Særheim* (Stavanger): «Road names and identity. Official naming in Hå, Klepp and Time». Opponent: Terje Larsen. *Solveig Wikstrøm* (Oslo): «Investigating the relationship between names and identities by use of questionnaire: some methodological considerations». *Maria Giovanna Arcamone* (Pisa, Italia): «Names and identity in the Italian detective story». Opponent: Andrea Brendler. *Astrid Sann Evensen* (Tromsø): «Place names and identity in Tor Jonsson's poetry». Opponent: Tor Stallvik. *Karina van Dalen-Oskam* (Amsterdam, Nederland): «Who is Hvalbiff? Name and identity in W. F. Hermans' *Beyond Sleep*». Opponent: Anne Svanevik.

Om kvelden var deltakarane inviterte til mottaking i Oslo rådhus. Dagen før konferansen var det sosial samkome med rjomegraut på Sofies plass. Og dagen etter konferansen fekk dei utanlandske føredragshaldarane med

seg ei omvising i Oslo der Vikingskipsmuseet og Kon-Tiki-museet var inkluderte.

Nedanfor prentar *Nytt om namn* samandrag eller kortversjonar av føredraga. Fullversjonar tek ein som sagt sikte på å prenta i ein samla rapport frå dei to konferansane som har vore haldne om namn og identitet på Blindern i 2007 og 2008.

Botolv Helleland
botolv.helleland@iln.uio.no

**IDENTITY OF NAME(S) AS A CRUCIAL PROBLEM
IN NAME STUDIES
OR: TOWARDS THE RECOGNITION OF ONYMIC IDENTITY
AS A PRINCIPAL ONOMASTIC CONCEPT**

By Silvio Brendler, Schwarzenbek (Germany)

In general, identity plays an increasingly important role in name studies. This will come as no surprise. We consider our personal name(s) as part of our identity, after all. And not less importantly from the onomastic perspective, cultural, social, ethnic or national identity is at least to some extent related to names. So name students utilize names, e.g. as markers of cultural, social, ethnic or national identity. On the other hand, name studies have in particular neglected to deal explicitly with identity of names. As a problem, identity of names has however been implicitly present from the very beginning of modern name studies. It is the purpose of this paper to introduce identity of names as a crucial problem of name studies that is worth, and indeed in need of, being recognized as a principal onomastic concept.

«Identity of names», or rather «identity of name / onymic identity / isonymy», is understood as a kind of relative identity ($N = N'$, $N \equiv N'$), which is tentatively defined as being the same name. Identity of name looks like a trivial thing. It is however not as trivial as it seems at first sight. Different kinds of identity have traditionally been taken for identity of name such as (1) etymological identity of names (German *Chemnitz* [name of a city north of the Ore Mountains, Saxony] = German *Kemnitz* [name of a village south-east of Löbau, Saxony] = German *Kemmlitz* [name of a village south-east of Oschatz, Saxony], all from Old Sorbian *Kamenica ‘the settlement on the Kamenica’), (2) formal identity of names (German *Kummer* [name of a farm north-east of Unterneukirchen, Bavaria] = German *Kummer* [name of a village west of Ludwigslust, Mecklenburg-West Pomerania] = German *Kummer* [name of a village south-east of Schmölln, Thuringia]),

(3) semantic identity (Gaelic *Art* ‘bear’ = Danish *Bjørn* ‘bear’ = Estonian *Karu* ‘bear’ = Udmurt *Gondjr* ‘bear’ = Mari *Maska* ‘bear’), and (4) referential identity of names (English *Morning Star* [another name of Venus] = English *Evening Star* [another name of Venus] = English *Venus* [name of the second planet from the sun in the solar system]). Name students do come across «true» identity of name everyday though without necessarily being aware of it (Early New High German *Bertl Menhart* = Early New High German *Partl Menhart*, both refer to the same peasant in (Klein) Weikersdorf [Lower Austria] in the second half of the fifteenth century).

Being aware of identity of name raises fundamental methodical questions concerning e.g. etymology (is **Kamenica*, the etymon of the settlement name *Chemnitz*, adequately paraphrased as ‘the settlement on the Kamenica’ or rather as ‘the settlement on the stony stream’?), statistics (what counts as a name?) and geography of names (what is mapped?). To field those questions, a clear picture of identity of name is needed. Such a picture is available from nomematics, an analytic system for establishing onymic identities.

Nomematics is based on a dynamic model of language (DML) the centre of which is formed by the processes of concretization, realization and systematization, connected and driven by abstraction and specification. Concretization, realization and systematization represent a level of manifestation each. The same name can be manifested on any level, thus having a range of manifestations. The correspondence between level of manifestation and manifestation of name is as follows:

concretization	=	nome	≡	name occurrence	
realization	=	allonome	≡	name variant	
systematization	=	nomeme	≡	name	

Identity of name extends over the manifestations of the same name. The nomeme serves as an identification scheme. Onymic units are identical only if they match the identification scheme (criterion of identity).

Recognition of identity of name challenges some traditionally held views of name variations. In not a few cases ostensible name variants (allonymy) prove to be different names of the same object (allonymy, heteronymy, polyonymy) or different names of different objects.

Silvio Brendler
silviobrendler@hotmail.com

PLACE NAMES IN MULTICULTURAL SOCIETIES

By Thomas Hylland Eriksen, Oslo

It may well be that the future citizens of Oslo will have the opportunity to meet for appointments at Salimi Square, to shop for vegetables in Kharian Street, to take their picnics in Rubina Rana Park and to drive to Drammen on Mogadishu Road. Historical change leads to change in place names, although often slow and uneven, and major upheavals such as revolutions tend to entail a total renovation of the names of streets, parks and other urban fixtures. The names of towns and villages tend to stick more stubbornly.

My paper will look at these three modes, tentatively relating them to the emergent multiethnic reality in Oslo and the future prospects for place names in the city.

In the mid-1980s, the City Council of Toronto decided that the names of important locations and urban regions should reflect the new multiethnic situation in the city. One part of downtown Toronto was solemnly baptised *Little Italy*, another *Chinatown*, and so on, Garibaldi Square forming the centre of Little Italy, complete with a small Italian flag adorning the placard. The only problem was that bureaucracies tend to be sluggish in implementing their decisions, and by the time that the new names were in place, the ethnic composition of the city had changed, so that Little Italy was dominated by Jamaicans and other West Indians.

In fact, few major Western cities have so far, to my knowledge, changed the names of many streets, parks and squares following immigration. The likelihood that they will in the future is nonetheless considerable, since local place names do change as society does. More commonly, however, new place names appear with new places.

The second example to be discussed in the full paper is that of Tehran after the Islamic revolution in 1979. The largest square and busiest traffic hub in the city is now called *Imam Khomeini Square*, and a great number of other streets have also changed. A fact sometimes mentioned by foreigners writing from Tehran is that locals still tend to use the pre-revolutionary names, and are in many cases oblivious of the new ones. In a number of cases, a third, informal name is the most common reference. Khalid Islambouli Street, in a rather posh street in North Tehran, was renamed *Intifada Street* some years ago, but taxidrivers and locals know the street under the name *Vozara Street*, meaning 'Ministers' street'. Apparently, several government ministers used to live there a generation or two ago.

Several interesting conflicts over renamed streets have taken place in Islamic Iran. The aforementioned Khaled Islambouli was in fact Anwar Sadat's assassin, and reflected bad diplomatic relations between Egypt and Iran. The official renaming of the street to honour Palestinian martyrs con-

tributed to improving the conflict somewhat. A deeper conflict was expressed through the renaming of Churchill Street to *Bobby Sands Street*. Bobby Sands, it will be recalled, was an IRA militant who died in a Belfast prison during a hunger strike. On the official blue and white street sign denoting *Bobby Sands Street*, the words «militant Irish guerilla» appear underneath the name of the street. As if this weren't bad enough, the British Embassy is located on this street, but erroneously states its street address as *Ferdowsi Avenue*.

The third set of examples comes from Trinidad, an island with several, largely transparent layers of history. Before Columbus, the island was occupied by Carib-speaking people, before a Spanish colonial period which lasted three centuries, followed by British colonisation from 1797 and independence (with Tobago) since 1962. Towards the end of the Spanish period, Trinidad was settled by numerous French planters (whose descendants are still called «French creoles»), and between 1847 and 1917, tens of thousands of Indians arrived to work in the cane fields. The contemporary population of Trinidad reveals a great diversity of origins – African, Indian, European, Chinese and Lebanese.

Place names in Trinidad, accordingly, can be Spanish, French, Hindi, English or Carib. Their pronunciation is usually adapted to Trinidadian Creole, so that e.g. the urban agglomeration of San Juan is pronounced *Sangua*. The place names only seem to reflect historical facts to a limited degree. Carib names are scattered throughout the island, and there are French names in areas where few Frenchmen ever settled – e.g., there is a cluster of villages and small towns in the southwest called *La Brea*, *Point Fortin*, *Cap-de-Ville* and so on. In the north-east, villages exclusively inhabited by Afro-Trinidadians are called *Matelot*, *Grande Rivière*, *Sans Souci* (which are all generic names for French colonial places). Names of diverse origins are juxtaposed in seemingly random ways. It is only a short drive from Rio Claro to Plaisance, and another short stretch down to Guayaguayare. Two of the posh suburbs in Port-of-Spain are Diego Martin and Petit Valley, whereas Chaguaramas is a bit further west. V. S. Naipaul's hometown Chaguanas, the third-largest town of the country, is about halfway from Port-of-Spain to San Fernando. A crossroads in south-central Trinidad is named, simply, *Busy Corner*. Just to give you an idea.

With these three sets of examples as a starting-point, one may begin to consider future scenarios for European cities, such as Oslo, where the composition of the population is changing fast and dramatically. Past experiences of naming and renaming may also give a clue as to what the future may bring.

Thomas Hylland Eriksen
t.h.eriksen@culcom.uio.no

PLACE NAMES AS SPACE RELATED IDENTITY

By Peter Jordan, Wien

This paper highlights the role of place names in space-related identity building from a cultural-geographical perspective. Starting from the various relations between the culture of a social group and geographical space in general [(1) culture makes use of natural resources; (2) culture reflects itself in space, shapes space creating a cultural landscape; (3) a cultural group receives a part of its identity through the cultural landscape], it is investigated, in which of these relations place names play a major role.

Ad (1): Place names have a function in *selective use of natural resources* only insofar as many place names are derived from natural features like types of vegetation, morphology, waters, soil etc. and highlight in this way what was by a certain culture considered to be characteristic for a certain place and/or important under the aspect of human use and appropriation.

Ad (2): *Culture reflects itself in space, shapes space creating a cultural landscape*. It is evident and almost trivial to say that place names shape geographical space visibly (visible in the landscape) by signposts in front of settlements, at administrative boundaries like communal or provincial borders or at state borders, also along roads and highways and in streets.

But place names shape geographical space also mentally by labelling spatial concepts (space-related ideas and images). They support structuring in this way geographical space, since name and concept are mostly closely linked. The name attributed to a concept cannot easily be exchanged against another one without modifying the concept. Structures in geographical space called *regions* are anyway results of mental processes. They exist, since the complex and vast variety of (really existing) features has been classified under certain (human) aspects. Would the aspects be others, different structures or regions would result from the classification. There is nothing like «natural» geographical regions. All divisions of space are in fact mental constructs, i.e. spatial concepts marked by names.

Ad (3): *In space-related identity building* place names have the function both of labels and of supporting emotional ties.

In the symbolic function of a *label*, a place name represents a space-related concept filled with contents. The name conveys these contents to inhabitants of the place as well as to people from the outside insofar the latter know these contents or have learned about them (as this is, e.g., the case with tourism marketing). In this function place names are very similar to flags or coats of arms. It is characteristic for strong space-related identities that their names are reflected many times, e.g. in names of restaurants, hotels, dishes, ships, trains, newspapers etc.

How burdened with emotions the label function is can be derived from two facts: (1) administrations often refuse linguistic minorities the official use of their names and interpret this use as a territorial claim; (2) in multi-lingual areas official use of minority names frequently stirs up conflict among the local population. Naming is conceived as having the power of defining the identity of a place. A second name on the signpost is seen as conveying the impression that this place had a double identity and was not under the control of one group exclusively.

The function of *supporting emotional ties* affects only persons well-acquainted with a certain place. These are in the first line inhabitants; secondly also people who have been socialized in a certain place and later left it; thirdly also persons who have only in a later stage of their life found a certain emotional relation to a place, e.g. as frequent vacationers. For them mentioning or memorizing a name means to strengthen «the feel of a place» (Yi-Fu Tuan: *Space and place. The perspective of experience*, Minneapolis 1977, pp. 183 f.) and to let the emotional tie with it grow. In this function place names are an important factor of «feeling at home».

Both functions are especially important for linguistic minorities. While the identity of cultural majorities is usually (except in border regions) not challenged day by day, minorities are usually in a more defensive position and feel therefore a special need for demonstrating that they exist, are present for generations, have co-shaped culture and cultural landscape of a certain place. Place names in their own language on signposts, on maps, in official documents are most likely more than for others important in their symbolic function as a label as well as in their function to support emotional affiliation. For the member of a minority, place names in his/her language in official use (e.g. on a signpost) very often symbolize recognition, a confirmation to be accepted by the majority and to be at home at this place.

Peter Jordan
peter.jordan@osi.ac.at

ENDONYMIC PLACE-NAME ALTERNANTS AND THEIR CULTURAL SIGNIFICANCES

By Richard Coates, Bristol (England)

Many English places have more than one simultaneously current name, usually an official and at least one unofficial one (ignoring cases of predictable alternation due to different accents of English, e.g. Pudsey with /u/ or

/ʌ/, Bath with /ɑ:/ or /a ~ æ/, Exeter with or without final /r/). This alternation has a range of sources:

1. Specialization of an alternative referring expression as a name: *London ~ Town, Newcastle ~ Toon*
2. Creative lexical alternation: *London ~ The Smoke*
3. Morphological alternation (i): abbreviation: *Bristol ~ Briz*
4. Morphological alternation (ii): abbreviation + affixation: *Doncaster ~ Donny*
5. Phonological alternation (i): spelling-pronunciation replacing local traditional pronunciation: *Birmingham ~ /'brumədʒəm/, Brightlingsea ~ /'briksli:/, Pontefract ~ /'pumfræt/*
6. Phonological alternation (ii): invisible cases of local significance, e.g. stress position in *Rottingdean*

Alternants may end up totally divorced in denotation: *Churchdown ~ Chosen (Hill)* are names for different though adjacent places. In addition, antiquarian revival of ancient spellings for narrow local purposes creates synchronic alternation; in the village of *Dogmersfield*, *Ormersfield Farm* contains a revival of the Domesday name, but the new application is a place *within* Dogmersfield. Occasionally, a deonymic lexeme, e.g. *brummagem*, immortalizes a name-form which has lost official status.

In most cases, where there is a clearly unofficial form it can be simply characterized as the form used by local people with local people in a way which asserts their shared identity/community values. But this may operate at different levels: It may operate in the named community alone, or over a wider region (e.g. the relevant county), suggesting the possibility of different levels of self-identification. Further, the simple interpretation is not always true, as in the cases of *Southwell* and *Shrewsbury*. Where there is instability in the variation noted, the direction of change is almost always in favour of the spelling pronunciation. Spelling-pronunciation operates in different ways symbolically: *Brightlingsea* is the now-official form; *Wymondham* (Norfolk) if pronounced as spelt would be universally characterized as an error, and a trap for the unwary; the fluctuating *Southwell* remains a problem.

Richard Coates
richard.coates@uwe.ac.uk

ROAD NAMES AND IDENTITY

Official naming in Hå, Klepp and Time

By Inge Særheim, Stavanger

Place names are links to the past. They form part of our local heritage and culture. Toponyms localize, reflect and give information about historical traditions, activities, events and various phenomena in an area. They also contain important information about the local language, the dialect. Place names are therefore valuable sources for researchers and students.

The link between cultural heritage and memory on the one hand and identity on the other has in recent time been emphasized by researchers as well as urban planners. Some researchers take the view that collective identity and cultural memory have become important due to an identity crisis in the post-modern era. Dissemination of our cultural heritage is a necessary base for identity.

The relationship between place names, cultural heritage and local identity is often underlined in guidelines and regulations regarding official naming of streets and roads in towns and cities. Official naming is different from common naming of places. Toponyms are normally made by common people living in an area in connection with working processes and daily life, reflecting local traditions, whereas official street and road names are decided by politicians, reflecting their values and preferences.

In what way is cultural heritage and local identity reflected in the official road names of the three municipalities Hå, Klepp and Time in Jæren (Southwest-Norway), and how is the special character of the area expressed in the names, with regard to historical development, culture, mentality and language? In this context it is relevant to study the linguistic content and form of the names, as well as the values that the politicians intend to promote through the official naming.

The Jæren district is productive farm land. There has been continuous farming in this area for more than 4000 years. Nowadays the area is industrialized, ranging from traditional farming industry to modern oil industry. There are approx. 16 000 inhabitants in each of the three municipalities. The major towns are Bryne (9000 inhabitants, Time), Nærbø (Hå) and Kleppe (Klepp), the two first-mentioned being so-called «stasjonsbyar» (towns with a railway station); they expanded rapidly after the opening of the local railway, Jærbanen, in 1878. The official road name registers contain approx. 270 names from Time, 245 from Klepp and 310 from Hå.

In the guidelines for official naming of roads and streets in Time there is a strong recommendation to use old place names from the area, toponyms that are known and used by people who live there: «Ta vare på lokale stadnamn som er i bruk / har vore i bruk på folkemunne. ... Ein bør helst velja

gamle namn.» The importance of using names that create identity is emphasized: «Identitetsberande namn vil vera ein ressurs for staden.» Similar naming principles are followed in Hå and Klepp.

Approx. 52 % of the official road names in the three municipalities contain a local place name, e.g. *Longholsvegen* (K), *Lonarmyrvegen* (T), *Helmikholen* (H), or they contain an appellative (or an uncompounded name with that appellative) describing the location, e.g. *Livegen* (K), *Dalvegen* (H), *Tjødnavegen* (T). These road names are made in the same way as normal place names from the area. This way of naming is in accordance with the recommendation to use toponyms that already exist. It shows that there is a strong commitment to base the official naming on local tradition and thus contribute to local identity.

20–24 % of the road names represent so-called group naming, 22 % in Time, 24 % in Klepp and 20 % in Hå. The road names in an area contain similar semantic elements, e.g. words for plants, birds, wild animals, stones. Normally the names have no special link to traditions or characteristic features in the area, even though the mentioned plants and animals appear in the district. In this case new names have been constructed instead of using the toponyms that already existed. It has been argued that it is easier for the ambulance, fire squad and police to find the locations when the road names have similar semantic content. However, a new problem is created, because similar names are found in many towns. The major towns in Jæren are fairly close and the municipalities are small (Hå 255 km², Time 182 km², Klepp 115 km²). Several names, e.g. *Fiolstien*, *Furuvegen*, *Kløvervegen*, *Lyngvegen*, *Erlevegen*, *Lerkevegen* and *Vipevegen*, are found in all three municipalities, as well as in neighbouring municipalities, and many identical road names are found in two different towns.

31 (12 %) road names in Time, 15 (6 %) in Klepp and 2 (0,7 %) in Hå are so-called memorial names; the roads are named after people, mostly men (93 % in Klepp, 74 % in Time, 50 % in Hå), who have had an important position in one way or another. The persons chosen illustrate the values among people in important political positions. Nearly all of the persons come from the municipalities; a few exceptions are found in Time, e.g. *Roald Amundsens veg* and *Erling Skjalgssons veg*, cf. also streets named after royalty (Kong Haakon, Dronning Maud) and mediaeval kings and queens (Kong Sverre, Kong Sigurd, Kong Magnus, Kong Harald, Olav Kyrre, Dronning Astrid, Dronning Ingrid). Personal names in fiction are represented in *Veslemøyvegen* and *Haugtussavegen*, containing the names of a literary figure in Arne Garborg's *Haugtussa*, a cycle of poems – both road names are found in Time (where Garborg was born and grew up) and in Hå.

Quite a few elements from the local dialect appear in the official road names. This is a result of the dialect movement in Norway, which started in

the early 1970s, and the growing understanding of the relationship between toponyms and local identity. Elements from the dialect reflect that the names are part of the local culture. They represent continuity as well as individuality, due to the fact that the dialect is unique. Typical local words are used, e.g. *Gjegnet* (H, ‘the shortcut’), *Aurbanen* (H, K, ‘the gravel pit’), *Kjelvene* (K, ‘the meadows’), *Kjengaren* (K, a place with a special type of haystack), *Foren* (T, ‘the wetlands’), *Floen* (T, ‘the puddle’).

In several road names from Hå some special grammatical forms in the dialect appear, e.g. definite feminine nouns ending in *-å* (instead of *-a*, which is the national standard): *Alvaliå*, *Breidengjå*, *Leirmyrå*. Other feminine nouns are written in accordance with the national norm, e.g. *Blåbærtua*, *Langgata*, *Ævestvollmarka*, which may be regarded as inconsistent. In some cases the same word has even got different endings in different names: *Roskliå – Bølia*, *Bjorhaugslettå – Rosksletta*. In the names from Klepp and Time *-a* is normally used. Exceptions are *Rudlå* and *Stølslægå* from Time.

In some road names, especially from Hå, pronunciation typical for the dialect but different from the national norm appears: *Nordra Subagata*, *Smedabråtet*, *Storægrå*, *Djuphodl*, *Roskhadle*, *Kvednavegen*. Examples are also found in Klepp and Time: *Tjødnavegen* (T), *Sandhodlsvegen* (K), *Kvednadalen* (K). Consistency is a challenge also on this point; the same word is sometimes spelled in different ways: *Storægrå – Ekrevegen* (H), *Djuphodl – Kviholen* (H), *Vodlavegen – Vollvegen* (K), *Kvednalandsbakken – Kvernelandsvegen* (T).

Quite a few farm names from Klepp and Time are neither composed in accordance with the dialect nor spelled according to the national norm, but identical with the same name used as a surname: *Rosslandsvegen* (T), *Reeholen* (T), *Grudevegen* (K), *Øgårdsvegen* (K), *Øksnevadvegen* (K), referring to the farms Rossaland, Re, Gruda, Øydgard and Øksnavad.

It appears that, with some exceptions, cultural heritage and local tradition have been preferred principles and guidelines with regard to official naming of roads and streets in the three municipalities, due to a consciousness that cultural heritage and tradition create identity. The link to the past and the local culture is strengthened by the fact that more than half of the official road names include a traditional toponym from the area. The cultural aspect also applies to the linguistic form of the names. Characteristic elements from the local dialect are included to show that the names are unique and part of the inherited local culture.

Inge Særheim
 inge.saerheim@uis.no

INVESTIGATING THE RELATIONSHIP BETWEEN NAMES AND IDENTITIES BY USE OF QUESTIONNAIRE: SOME METHODOLOGICAL CONSIDERATIONS

By Solveig Wikstrøm, Oslo

For my master thesis in onomastics, my aim is to investigate the relationship between surnames and identity among the citizens of Oslo. The answers from a questionnaire I distributed will form the research material for my thesis. The questionnaire consists of 22 questions separated in 9 parts. In the end of each part there is a text box where the respondent is encouraged to give further comments. I chose to use a «mixed-mode survey» (Don A. Dillman: *Mail and Internet surveys. The tailored design method*, 2nd ed., New York 2007, p. 450), with six different groups of respondents who were invited to participate in the Web survey and a control group who were contacted by telephone as a random sample and asked to participate by filling in a paper version of the questionnaire. In all, I got 314 answers, 49 of them represent the control group.

As far as I know, there have been no research projects in Norwegian onomastics partially based on answers collected from the Web. Thus, I was interested in investigating if use of new technology could be suitable to collect and evaluate an onomastic material. Even if time works in the media's benefit, it is still important to be careful to draw conclusions solely on the background of a Web survey. In any case, all surveys will have sources of error: In addition to possible errors in the answers themselves, the survey can encourage primarily the individuals who feel they have something interesting to say, leaving out the less articulate. I have tried to encourage all individuals to reply, no matter what name they have, but the best I can hope for is that the control group presents a picture which is as balanced as it can get. I will try to find out if the answers I received can reveal weaknesses in my method, using the control group as a basis. I will present the answers I got to some key questions.

Average age and level of education

The average age of the control group is 46,1 years, for the other groups 38,6. The group that makes up the youngest people is the best educated, with as much as 81,7 % who claim to have their education from university college or university. According to Statistics Norway, the percentage of Oslo citizens over 16 with higher education is 41,8 (SSB 2007). If we compare this number to my control group, where 63 % claims to have higher education, it might show that the more resourceful have been eager to answer and mail the questionnaires. Thus, I have reached a younger and more educated part of the population. This may not be a problem for me in

my project as my aim, after all, is to analyse surnames and identity among urban and modern individuals, and not the average Norwegian.

Name type

In Norway, it is estimated that 70 % of the population have a surname with origin in a place name, mainly a farm name. 26 % have a patronym, and the rest is distributed in three main groups (see Botolv Helleland: «Slektsnamn av stadnamn», *Avdeling for namnegransking. Årsmelding 1996*, red. Tom Schmidt, Oslo 1997, p. 51). My results are not very far from this picture: 61,8 % of the respondents have a surname with origin in a place name and 23,2 % have a patronym (in the control group 61,2 % and 20,4 % respectively).

Do you like your surname?

I asked the respondents if they liked their names. 91,2 % of the respondents with a surname with origin in a place-name and 68,5 % of the respondents with a patronym claimed they liked their names. They were requested to pick the three most important reasons to this from a list of twelve statements. Both groups picked «it represents a personal tie to my family» as the most important reason followed by the somewhat vague «I identify with it, it is 'me'». This means that identification is more important than more specific reasons they could pick from the list, such as for example spelling, etymology and so on. The biggest difference between the groups is that the respondents with farm names feel that the attachment to the place the name comes from is more important, but still, only 32,8 % agree to this.

Do you feel that your surname is an important part of your identity?

255 out of 314 respondents have stated that their surname is a very or quite important part of their identity. Of them, 249 have picked the main reason from five statements. Both those with farm names and those with patronyms claim the main reason is «it gives me a personal tie to my close family» (46,3 % and 44,4 % respectively). In all, the answers based on name type do not reveal big differences. The main difference between these groups is that the respondents with a farm name can associate the identification to a larger degree with the place where it comes from (11,3 % and 3,7 % respectively). But even if the farm names may be attached to a place, it is the least important reason. Personal ties to family and history are more important, and so is the vague «It gives a picture of who I am» (12,5 % and 16,7 %). So it seems that name type is somewhat subordinate when it comes to identity.

In traditional Norwegian onomastics, the attachment to a place has been considered important as most of the surnames are place names. This glimpse may show that the urban individual has a more remote relation to the

place where the name comes from. The surname is an important part of one's identity, but the results from my questionnaire show that ties to close family and individuality tend to be the main reason for this.

Solveig Wikstrøm
solwiks@hotmail.com

NAMES AND IDENTITY IN THE ITALIAN DETECTIVE STORY

By Maria Giovanna Arcamone, Pisa (Italy)

The Italian detective story is called a «yellow story» from the colour of the cover of the first series of detective stories the Italian publisher Mondadori began to publish in the year 1929. The Italian detective story was established at about the end of the 19th century in imitation of the English and French «noir» stories; particularly those concerning the Mysteries of the big cities. But slowly the Italian story too acquired its own style and as many critics show there is now in Italy an abundant production of «yellow stories». Many of them have been brought to the big and the small screen and these film productions are now influencing contemporary writers of detective stories, as I will point out in discussing the last story of this paper: *La Modista*.

Detective stories are a wide and appropriate field for research about names and identity. The aim of detective stories isn't only that of identifying the criminals, who normally are very busy in hiding their own identity. In detective stories every character must be very well identified physically and mentally because only through this process will it be possible to catch the guilty person among all those who are suspected; and the commissioner's character should be clearly recognisable.

Here five stories will be analyzed: all of them have been written by known writers who are not exclusively writers of detective stories but who have a lot of literary experience in other genres. In the first of them, *Quer pasticciaccio brutto de via Merulana*, which is set in Rome during the Fascist period, the commissioner's family name *Ingravallo* with the element *grav* – 'grave' – hints at his seriousness and at his capacity of pursuing his subtle intuitions. The nickname *Ciccio* points to his origin from southern Italy but it alludes also to his plump figure because the «related word» *Ciccione* means plump. The story is full of Latin famous names such as *Remus*, *Romulus*, *Enea* and *Lavinia* which ironically identify very normal people. The whole story at the very end ridicules the Fascist glorification of Roman origins. The beautiful and sad woman who will be mur-

dered has not such a ridiculous name. Her name is *Liliana*, a normal one. That name alludes to her beauty and to her truly noble character.

In *Il giorno della civetta* by Leonardo Sciascia only the name of the carabinieri captain is not a Sicilian one; it is a northern Italian name. All the others, the victims and the mafia criminals, have Sicilian names. His name is *Bellodi* which can be explained as ‘he who hears well’. He finds the truth indeed, but he is sent on leave and he too cannot do anything. An innocent person is prosecuted.

In *La donna della domenica* all those who work in the police have names which are mostly present in southern Italy today. The victims and the murderer are from Turin with names which identify them very appropriately. For instance the first victim is an unsuccessful dirty sponger, whose family name is *Garrone*, which means ‘heel’. The name of an ambiguous friend of his is *Zavattaro* – ‘slipshod fellow’! The second victim is a delicate, weak blond young man. The lector knows him as *Lello*, but his real name on his passport is *Marcello*, which as a derivative of *Mars/Martis*, is not suited to his feminine character.

In *Donna informate sui fatti* all the speaking characters and also the murderer and the murdered are women. There is no commissioner and the detective is also a woman, a carabinieri. Only few of them are known by their names. Their names are very usual and don’t say anything about their personalities. It is a normal crime of passion and jealousy and the author did not deem it necessary to give special identification for these characters.

Contrary to above the light detective story of *La modista. Un romanzo con guardia e ladri*, which has been published this year, is full of names which personalize, with various methods, all its characters. For instance *Pochezza* (smallness) is the family name of a lazy, rich but weak young man who does not succeed in marrying the woman he loves but keeps her as his lover. His name is *Eugenio*, which begins with the two letters of the name of his gruff and overbearing mother. The beautiful and free woman *Anna Montani* has her name perhaps from the famous star *Anna Magnani*. In this story the influence of cinema is very strong and this also helps to define the characters’ identities referring them to characters in films.

Maria Giovanna Arcamone
 arcamone@ling.unipi.it

PLACE NAMES AND IDENTITY IN TOR JONSSON'S POETRY

By Astrid Sann Evensen, Tromsø

In what way can the use of place names in poetry be connected to identity and belonging? The Norwegian poet Tor Jonsson (1916–1951) uses place names in many of his poems, mainly in his two first books of poetry, *Mogning i mørkret* («Maturing/ripening in the dark», 1943) and *Berg ved blått vatn* («Mountain at the blue lake», 1946). Many of the poems where place names are found are about people connected to places, through the lives they have lived there and the memories that are linked to specific places, for better or worse. But the places he writes about aren't necessarily specific places in the real world, and many of the place names Jonsson uses are fictitious. In his last two books of poetry there are few place names to be found, and it is also an interesting question why he almost ceases to use place names in his poetry.

However, when discussing the use of place names in poetry one must bear in mind that there exist far more poems without place names, than poems that actually have place names in them. Especially in the modernist tradition it seems to have been a rule to avoid place names in poems, in order to make the meaning of the poems more universal (but this is also true of poetry from earlier times). A poem will often tell the reader about a forest, a stream or a shoreline, but the reason to be specific about which one, is often non-existent. After all, what reason is there to be specific if there are no people in the poem discussing where they are going?

On the other hand, when a poet gives name to a place in the poem, it will possibly alter the meaning of a single line, or even of the poem as a whole, to a smaller or larger extent. But the meaning a place name traditionally is thought to have, both by linguists and many philosophers of language, is only to point at a specific place. For instance in the book *The Grammar of Names* (2007) by John M. Anderson, names are said to have no meaning or minimal meaning. Connotations that names may carry with them aren't usually counted as part of the meaning of the names, not in a grammatical sense at least.

However, when one is searching for the meaning of a poem, connotations to a word will be of the greatest interest. One of the connotations often connected to place names in poems, is the connotation of belonging to a place. And the belonging to a place is in a broader sense also connected to a person's identity, which the research in anthropology and social sciences the last three decades has shown.

Poems that are written about specific places and about belonging to a place, or even remembering something from the past (connected to place), will often have place names in them. But place names can also hold many

other connotations and meanings, some of them being travelling, foreign countries and cultures, religion (place names from the Bible) and ancient or more recent history. Place names can also be referrals to literature and films.

Tor Jonsson is famous for writing about the village where he grew up, using quite a lot of negative vocabulary, and being critical on behalf of his home village. But his view of his home village Lom wasn't entirely negative, and he has written many poems about being at home in a place, and about finding out where your home is when you move away from home. The nature in Lom, where he grew up, also inspired him to write many poems about places similar to the places where he grew up.

Some of the place names he uses are real names from his home village, for instance *Lom*, *Trongdalen* (Narrow Valley) and *Fåkjelda*. These names are used in poems which are about belonging to a place, poems which also are more autobiographical. Other real names he uses are *Sjong* and *Stuslegstugu*. The *fictitious* names he uses are many, and include *Grågrenda* (Grey Village), *Sorgli* (Sorrow Mountainside, name of a farm) and *Fagerhaug* (Beautiful Hill, name of a farm).

Many of the place names he has chosen to use describes the place in one way or another, and they often fit in with the subject of the poems. He often uses color, mainly grey or black, and he chooses words that describe feelings for his place names, e.g. *Sorg-* ('sorrow'), *Fager-* ('beautiful') and *Skrikar-* ('screaming'). The place names are also chosen to fit in with the rhyming in the poems.

Grågrenda (Grey village) is a place name he uses in several of his poems, and it becomes the name of his fictional home village. By using the colour grey he describes this village in a negative way just by naming it. But the colour grey is also suitable, because many villages in the mountains were quite grey, both because the mountains were grey, but also because the houses also could be grey (they were made of old wooden planks). A lot of people have probably translated *Grågrenda* to his home village Lom while reading his poems, but the author himself didn't approve of this biographical way of reading his poems.

Tor Jonsson came from the countryside where naming places in nature, and using place names, was part of an everyday practice. This was probably an important reason why he used place names in his poetry to the extent that he did, and why it felt natural for him to invent fictitious place names.

One of the reasons why he stopped using place names in his poetry could be that he became more influenced by modernist poetry, which didn't use place names very often. Another reason could be that he had experienced that the poems became more strongly linked to his own biography when he used place names, and that they weren't read universally when he used place names. A third reason might be that he moved from his home village

to the city, and tried to detach himself from his own past. But he himself admitted that he didn't succeed very well in doing this, both in his prose and in his poetry.

Astrid Sann Evensen
astrid.sann.evensen@hum.uit.no

WHO IS HVALBIFF? NAME AND IDENTITY IN W. F. HERMANS' *BEYOND SLEEP*

By Karina van Dalen-Oskam, Amsterdam

One of the functions of names in literary texts is, in the words of Friedhelm Debus, «Akzentuierung» and its counterpart «Anonymisierung» – to accentuate and to make or keep anonymous (Debus: *Namen in literarischen Werken. (Er-)Findung – Form – Funktion*, Stuttgart 2002, p. 84). When an author gives someone or something a name, he or she *accentuates* this person or thing and when s/he does not provide a name, this person or thing is kept anonymous. This paper proposes that this function of literary names is closely linked to the idea of «foregrounding» which has been developed in stylistic research. To illustrate this, the paper presents an analysis of the accentuating and anonymizing use of personal names in the novel *Beyond sleep* (1966) by Willem Frederik Hermans (1921–1995), one of the most important 20th-century Dutch authors. The aim is to show that the stylistic application of names with this function is key to sustaining the plot of this novel.

Paul Simpson describes foregrounding as «a form of textual patterning which is motivated specifically for literary-aesthetic purposes. Capable of working at any level of language, foregrounding typically involves a stylistic distortion of some sort, either through an aspect of the text which deviates from a linguistic norm or, alternatively, where an aspect of the text is brought to the fore through repetition or parallelism» (Simpson: *Stylistics. A resource book for students*, London & New York 2004, p. 50). Geoffrey N. Leech and Michael H. Short (*Style in fiction. A linguistic introduction to English fictional prose*, London & New York 1981) describe foregrounding as a linguistic surprise, making the reader conscious of the power of language (p. 28) and as an «artistically motivated deviation», which could be qualitative (a deviation from the linguistic norm) as well as quantitative (a deviation in frequency) (p. 48). Debus (2002, p. 85) says about «Akzentuierung/Anonymisierung» that they can be seen «als Abweichungen von der Normalität des Namens, von der Grundfunktion der Identifizierung» – deviations from the normality of the name, of the basic identifying function.

The plot of *Beyond sleep* can be summarized as follows. Alfred Issendorf is a young, ambitious geologist starting on his thesis. His father, a botanist, died young during a scientific expedition in the Swiss mountains. Alfred joins an expedition to Finnmark with three geologists from Norway in search of evidence of meteorites. He is left very confused after meeting several high-placed academics on his way to the North. One of Alfred's three Norwegian companions is a good friend of his (Arne) but he feels rather threatened by the other two. He proves not to be up to the harsh conditions of the landscape of Finnmark and fails to prevent Arne from falling to his death. He returns home a disappointed man, without any of the grand scientific results he had hoped for.

We can distinguish three linguistic ways to imply the presence of persons in a literary work: (1) persons are indicated by a proper noun; (2) persons are indicated by an appellative describing their gender, their role in society etc.; these descriptions are usually at first indefinite («a woman», «a police man») and if the same person is still within view of the reader after that first mention, definite («the woman», «the police man»); (3) persons are indicated by the use of a passive verbal phrase, e.g. «my suitcase and rucksack *are weighed* at the airport» (Hermans: *Beyond sleep*, transl. Ina Rilke, London 2006, p. 71) – which implies there must be staff at the airport taking care of this weighing. This last linguistic process keeps the implied persons almost invisible for the reader. The second, (in)definite appellatives, do show the persons, but they are mostly kept in the background, so to speak. A proper noun, however, draws them into the foreground and gives them – or so it seems – a definite identity (cf. Karl Gutschmidt: «Aspekte der poetischen Onomastik», *Proceedings of the thirteenth International Congress of Onomastic Sciences*, Wrocław etc. 1981, vol. 1, p. 490).

Which persons are kept invisible or in the background and which ones are given a position in the foreground tells the reader a lot about the perspective of the novel and/or the emotional situation of the narrator. To give but one example: Near the end of *Beyond sleep*, Alfred gets help to recover the body of Arne. When Alfred arrives at the hospital where Arne has been taken to, he meets «a doctor». Alfred tells him what happened to Arne, and the doctor takes a look at a rather severe injury of Alfred's which he himself had totally forgotten. I assume that in «real life», this doctor would introduce himself, by mentioning his name. The narrator (Alfred) does not mention a name. But from his situation at that point in the novel we can understand that. Alfred is still in shock by the death of Arne. The name and identity of the doctor are not relevant to him. However, the fact that he meets a *doctor* is relevant. To take this one step further: We as readers would be surprised if Alfred remembered the name of the doctor. We would only expect him to mention it when something strange or significant could be told about him hearing the name. So the absence of a name –

«Anonymisierung» – is a stylistic device which helps to describe Alfred's emotional situation at that point in the story.

Names draw persons into the foreground. But not all names are what they seem to be, and not all names are «completely there». To start with the last: Alfred has a lot of problems with the Norwegian names he encounters during his trip to the North. Repeatedly, he hears other people pronounce names, but he just cannot make them out clearly or recognize them. He feels very insecure because of this, and sometimes fears he is being tricked. An example is when director Oftedahl tells Alfred: «I suggest you give Frøken [*unintelligible*] a ring in Oslo, ask her to take a look in the catalogue so she can give you the numbers of the Finnmark photographs, then you will know which box they are in» (Hermans 2006, p. 54). The fact that Alfred repeatedly is unable to understand the Norwegian names therefore is foregrounded in *Beyond sleep*.

Ironically, there is one Norwegian name which Alfred does hear exactly as it is meant to be, but still this leads him into a web of uncertainties. When he visits professor Nummedal in Oslo in order to get aerial photographs of Finnmark, Nummedal refers him to the Geological Survey in Trondheim, «Direktør Hvalbiff! (...) I will telephone at once and tell him to expect you» (Hermans 2006, p. 27). Alfred follows Nummedal's advice, but fails to obtain the necessary photographs. It takes Alfred a lot of time and fretting before he formulates the hypothesis that *Hvalbiff* – 'whale meat' – has to be the nickname professor Nummedal hatefully bestowed on director Oftedahl. But then again, he thinks this is highly improbable. And then again, it really seems to be like that. But wouldn't that be very strange? In this way, Alfred's thoughts about this name keep on revolving. His fretting about the name *Hvalbiff* – a special case of mistaken identity – spans the entire novel, and in this way is an apt expression of all uncertainties and insecurities Alfred goes through during his Finnmark expedition.

Karina van Dalen-Oskam

karina.van.dalen@huygensinstituut.knaw.nl

STADNAMNTENESTA

SAMRÅDINGSMØTET 2008

Samrådsmøtet 2008 for stadnamntenesta i Språkrådet og Statens kartverk vart halde i lokala til Språkrådet i Oslo 17.–19. september. Fyrste dagen hadde stadnamntenesta og Kartverket eigne møte, andre dagen var ein meir open fagleg dag med føredrag, medan siste dagen som vanleg var eit fellesmøte. Nytt av året var at kollegaer frå Danmark, Finland, Island og

Sverige var inviterte. Dette var meint som eit bidrag til tettare samarbeid mellom dei nordiske landa når det gjeld stadnamnrøkt og stadnamnormering, sjå referatet frå samrådsmøtet 2007 i *Nytt om namn* nr. 46.

Som tidlegare år var det mange saker på saklista både på dei interne møta og på fellesmøtet. Her er eit knippe overskrifter: laust samansette namn, delte tilrådingar frå konsulentane, rettskrivingsprinsipp, bruksnamn – nedervd eller nytt? Ei sak skilde seg likevel ut, nemleg lovframlegget om å gje eigarar vetorett i saker som gjeld skrivemåten av bruksnamn. Framlegget skulle behandlast i familie- og kulturkomiteen i haustsesjonen, med open høyring 21. oktober. Som det går fram av det som står under bolken «Normering og bruk av namn» i dette nummeret av *Nytt om namn*, la komiteen fram ei samrøystes tilråding før jul. Tilrådinga skal behandlast i Stortinget 13. januar, og det er all grunn til å tru at ho vil bli vedteken.

Dei faglege føredraga var delte inn i to hovudbolkar: offentleg stadnamnormering og kommunal namngjeving. Her var det interessante føredrag frå alle dei nordiske landa. Det var også sett av tid til omvisning i Nasjonalbiblioteket, som held til i dei same lokala som Språkrådet. Torsdagskvelden var det sosialt samvære med middag på Stortorvets Gjæstgiveri.

Eg viser elles til Leif Nilssons meir utførlege rapport nedanfor.

Terje Larsen
terje.larsen@iln.uio.no

NORDISKA NAMNVÅRDARE MÖTTES I OSLO

Det årliga samrådsmötet mellan Statens kartverk och Norges namnkonsulenter arrangerades i Språkrådets lokaler i Oslo 17–19 september. «Striden om gardsnamna» stod i fokus och engagerade inte bara de norska ortnamnsvårdarna utan även de speciellt inbjudna nordiska kollegerna, av vilka jag var en.

Det var ett digert program som började på morgonen den 17 september och slutade efter lunch den 19 september. Första dagen bestod av interna möten för Kartverket respektive namnkonsulenterna. Dag 2 utgjordes av ett gemensamt möte för dessa och oss från övriga Norden och var uppdelad på «offentlig stedsnavnormering» och «kommunal navngivning». Där gavs olika presentationer och översikter från, förutom värdlandet, Danmark, Island, Finland och Sverige.

Tredje dagen dominerades av taktiken beträffande förslaget om att ändring av stavningen av gårds- och bruksnamn skall godkännas av berörda fastighetsägare. Frågan hade tagits upp redan på mötets första dag under rubriken *Lovframlegget*: «Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endring i lov 18. mai 1990 nr. 11 om stadnamn, således at endring av

bruksnavn ikke kan skje uten eieres samtykke.» *Det er komitéhøring 21.10. Hva gjør vi?* Det framførdes mange kloke synpunkter i dette ämne, men för det mest dramatiska och mest konkreta förslaget stod Eli Ellingsve (trykt nedanför s. 36 ff., *red.*). Hon presenterade en kartskiss som illustrerade vilka fullständigt orimliga och omöjliga konsekvenser en sådan lagändring skulle få i en tänkt bygd med namnet *Vik*, där detta också var namnet på bl.a. viken, bebyggelsen och – enligt typiskt norskt namnskick – på flera av dem som bodde där. Denna karta var helt nedlusad med olika stavningsvarianter av namnet, alltefter hur berörda fastighetsägare skrev sitt eget namn (*Vik, Vig, Wigh, Wiig, Wich...*). Därtill ett antal versioner av motsvarande vägs skyltar och postadresser och virrvarret var ett faktum. Lysande pedagogik!

En jämförelse med svenska förhållanden och förutsättningar ligger förstås nära till hands. Även om en motsvarande riksdagsmotion teoretiskt och politiskt vore möjlig, så skulle en liknande lagändring aldrig genomföras. Därvidlag är traditionen inom den svenska ortnamnsvården för stark efter över hundra års samarbete mellan huvudaktörerna, idag i form av Institutet för språk och folkminnen och Lantmäteriet. Dessutom är som bekant kopplingen mellan efternamn och ortnamn något unikt för Norge och ju det som överhuvudtaget satt igång tankarna i den här riktningen.

Att delta i detta möte med just denna huvudfråga gav en alldeles speciell belysning av vad som skiljer oss åt i den nordiska ortnamnsvården. Det är dock ingen tvekan om att det allra mesta är sådant som vi har gemensamt. Att som här träffas under trevliga former och utbyta erfarenheter och diskutera problemlösningar är något som vi borde göra regelbundet. Från svensk sida är det ett starkt önskemål, och vi kommer gärna på dessa årliga träffar (oavsett vem som står för kostnaden)!

Jag tackar för intressanta och givande dagar i Oslo och hoppas alltså på ett återseende 2009!

Leif Nilsson

leif.nilsson@sofi.se

Namnårdsrådgivare vid Institutet för språk och folkminnen, Uppsala

NORMERING OG BRUK AV NAMN

BREV FRÅ KULTURDEPARTEMENTET TIL KULTURKOMITEEN

Brev fra Kultur- og kirke departementet v/statsråden til familie- og kulturkomiteen, datert 29. mai 2008.

Dokument nr. 8:58 (2007–2008) om endring av bruksnavn uten grunneiers samtykke

Jeg viser til brev fra familie- og kulturkomiteen datert 16. mai 2008 vedrørende ovennevnte.

I brevet ber komiteen om forslag til utforming av lovtekst slik at endring av stavemåten for gårdsnavn skal godkjennes av grunneier, m.a.o. slik at grunneier har vetorett i saker der Statens kartverk ønsker endring. I representantforslag nr. 58 (2007–2008) bes regjeringen fremme forslag om lovendring slik at endring av bruksnavn ikke kan skje uten grunneiers samtykke. Kultur- og kirkedepartementet har på bakgrunn av dette lagt til grunn at endringen skal gjelde både gårdsnavn og bruksnavn. Departementet har også lagt til grunn at regelen i § 4 første ledd om at skrivemåten skal følge gjeldende rettskrivningsprinsipper skal opprettholdes.

Departementet vil på grunnlag av dette anta at innføringen av vetorett for grunneier eventuelt gjennomføres ved å:

- fjerne § 6 første ledd fjerde punktum: «Synspunkta til eigaren skal tilleggast særskild vekt.»
- legge til et nytt fjerde ledd i § 8: «Vedtak som endrar skrivemåten av gardsnamn og bruksnamn må godkjennast av eigaren.»

Forslaget legger til grunn en noe endret prosess for behandlingen av gårds- og bruksnavn. Praksis viser at svært mange eiere ikke velger å klage på tross av at vedtaket i saken ikke sammenfaller med deres opprinnelige synspunkt. Det er grunn til å tro at årsaken til dette er at eierne selv i en del tilfeller endrer mening etter å ha lest den navnefaglige begrunnelsen og lært mer om den historiske bakgrunnen for navnet. Eiers eventuelle vetorett bør derfor utøves etter at denne informasjonen har kommet frem.

Dette skulle gi følgende utforming av § 6 første ledd og § 8 i lov 18. mai 1990 nr. 11 om stadnamn:

§ 6. Nærmare om saksbehandlinga

Når ei namnesak er teken opp med vedtaksorganet, skal saka gjerast kjend for dei som har rett til å uttale seg. Eigar eller festar har rett til å uttale seg i saker som gjeld bruksnamn. Eigar eller festar har òg rett til å uttale seg i saker som gjeld gardsnamn, når skrivemåten av gardsnamnet skal vere retningsgivande for skrivemåten av bruksnamnet. Kommunane har rett til å uttale seg når vedtaket skal gjerast av andre organ enn kommunen sjølv. Fylkeskommunane har rett til å uttale seg i saker som gjeld område som femner om meir enn ein kommune. Lokale organisasjonar har rett til å uttale seg i saker som gjeld stadnamn organisasjonen har ei særleg tilknytning til. Før vedtak om skrivemåte blir gjort, skal namnekonsulentane gi tilråding om skrivemåten.

§ 8. Særskilde reglar om gardsnamn og bruksnamn

Eigar eller festar kan fastsetje namn på eige bruk. Eigar eller festar har likevel ikkje rett til å endre eller byte ut bruksnamn som kjem inn under andre ledd, dersom ikkje særlege grunnar talar for det.

Skrivemåten av gardsnamn og bruksnamn som språkleg og geografisk fell saman med nedervde stadnamn, eller med andre stadnamn som etter reglane i denne lova eller i andre lover og forskrifter skal brukast av det offentlege, skal fastsetjast etter reglane i §§ 4 til 6.

Vedtak om skrivemåten av gardsnamn skal som hovudregel vere retningsgivande for skrivemåten av bruksnamn som er identisk med gardsnamnet, eller der gardsnamnet går inn som ein del av bruksnamnet.

Vedtak som endrar skrivemåten av gardsnamn og bruksnamn må godkjennast av eigaren.

For andre bruksnamn fastset eigar eller festar skrivemåten.

Kultur- og kirkedepartementets vurdering

Stedsnavn, herunder nedarvede gårds- og bruksnavn, er verdifulle immaterielle kulturminner og har som sådan krav på vern, jf. også Unescos konvensjon om immateriell kulturarv som Norge ratifiserte i 2007. Jeg vil derfor nok en gang fraråde en endring i tråd med det foreslåtte. En eventuell justering av kursen bør gjøres etter tilstrekkelig høring og utredning og på en måte som ivaretar hensynet til vern av gårds- og bruksnavn som kulturminner. Som nevnt i mitt brev av 5. mai d.å. kan et mulig alternativ være å endre begrepsbruken i loven i tråd med Kultur- og kirkedepartementets forslag før lovrevisjonen i 2005, med andre ord å innføre begrepet «lokal talemålsform» i stedet for «nedervd». I denne sammenheng kan også hensynet til eiers synspunkt reguleres dersom det anses nødvendig. Jeg vil også påpeke at den reviderte stedsnavnloven stort sett er blitt tatt godt imot rundt om i landet. De aller fleste saker avgjøres uten klage, noe som blant annet vises gjennom en oversikt over klagesaker de siste tre årene:

År	Vedtak i alt	Statens kartverks vedtak	Klager
2005	1839	1398	16
2006	3863	3664	8
2007	1252	962	8

Mange norske gårdsnavn er opp mot to tusen år gamle, mens grunneier ofte ønsker en skrivemåte som faller sammen med skrivemåten av vedkommendes slektsnavn, som gjerne er mye yngre. Gårdsnavnene er også i svært mange tilfeller primærnavn som forekommer som del av andre stedsnavn i området rundt gården. Dersom Stortinget vedtar en endring i tråd med det ovennevnte, vil dette kreve at man snarest mulig også revurderer regelen

som tilsier at skrivemåten i primærfunksjonen skal være retningsgivende for skrivemåten i de andre funksjonene, jf. stedsnavnloven § 4 annet ledd. Det er ikke opplagt at regelen om navnenes primærfunksjon bør opprettholdes dersom grunneier får vetorett, jf. hensynet til navnenes verdi som kulturminner. Spørsmålet må utredes nærmere.

De ulike eiernes forhold til hverandre må også vurderes nærmere. Gårdsnavnene er den største og viktigste gruppen av såkalte bostedsnavn. Fordi den norske navnegården i historisk tid ofte har vært delt opp i flere bruk, har vi ofte flere bruksnavn på hver gård, som er helt eller delvis identiske med gårdsnavnet. Ikke sjelden er grunneierne uenige seg imellom og man vil dermed få flere ulike skrivemåter av samme opprinnelige gårdsnavn på de forskjellige underbrukene. Regelen om at skrivemåten av gårdsnavnet skal være retningsgivende for skrivemåten av bruksnavnet, bør dermed også vurderes nærmere. Dersom man innfører en regel som tilsier at hensynet til eier gis avgjørende vekt, bør det kanskje også vurderes nærmere om skrivemåten av bruksnavn bør kunne kreves endret ved eierskifte.

På sikt må også behovet for å opprettholde en egen klagenemnd for klagesaker under stedsnavnloven utredes.

En eventuell lovendring i tråd med det ovennevnte vil selvfølgelig også medføre et behov for å revidere og oppdatere forskrift og retningslinjer til stedsnavnloven. Jeg ber derfor om at det i tilfelle tas hensyn til dette ved fastsettelsen av ikrafttredelsestidspunktet.

[Trond Giske]

INNSTILLING OM ENDRING I LOV OM STADNAMN

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Halleraker og Olemic Thommessen om endring av bruksnavn uten grunneiers samtykke – Innst. S. nr. (2007–2008).

Dokument nr. 8:58 (2007–2008)

Til Stortinget

Sammendrag

Lov 18. mai nr. 11 1990 om stadnamn, § 5 annet ledd, gir hjemmel til tvangsendring av bruksnavn som språklig og geografisk faller sammen med nedarvede stedsnavn, eller med andre stedsnavn som skal brukes av det offentlige. Bestemmelsen forvaltes av Statens kartverk.

Denne bestemmelsen betyr at hovedregelen om at grunneier bestemmer hvordan navnet på egen eiendom skal staves, kan fravikes. Begrunnelsen

for dette er at gårdsnavn ofte ligger til grunn for navnevalg på byggefelt, veier etc., det vil si navn som skal benyttes på skilt, kart og adresser.

Utøvelsen av bestemmelsen har gitt flere uheldige utslag der slektsnavn og gårdsnavn blir atskilt, eller at gårdsnavn forandres slik at det ikke lenger skaper den identitetsfølelsen navnet tradisjonelt har hatt.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endring i lov 18. mai 1990 nr. 11 om stadnamn, således at endring av bruksnavn ikke kan skje uten grunneiers samtykke.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Britt Hildeng, Synnøve Brenden Klemetrud og Tove Karoline Knutsen, fra Fremskrittspartiet, Knut Gjerde og Karin S. Woldseth, fra Høyre, Olemic Thommessen, fra Sosialistisk Venstreparti, May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, lederen May-Helen Molvær Grimstad, fra Senterpartiet, Magnhild Eia, og fra Venstre, Trine Skei Grande, vil understreke at stedsnavn er viktige kulturminner. Allikevel stiller komiteen spørsmål ved om kulturminnesynet er truet selv om skrivemåte av gårds-/bruksnavn tillates å avvike fra normert norsk og variere innenfor samme geografiske område, slik tilfellet har vært opp gjennom tidene. Komiteen vil påpeke at skrivemåte innført på et senere historisk tidspunkt enn navnets opprinnelse, allikevel er av relativt eldre dato og i henhold til datidens skrivemålsform. I et slikt perspektiv ligger det, etter komiteens oppfatning, også en historisk verdi i å kunne videreføre skriveformen fra den tid da en begynte å fastsette stedsnavn i skriftlig form.

Komiteen viser til brev fra statsråden til komiteen (vedlegg), der departementet åpner for en lovendring. Komiteen mener en lovendring bør innebære at loven tillater videreføring av nedarvet skriveform på gårdsnavn.

Komiteen mener videre at de ulike grunneierne i ei grend bør kunne opprettholde ulik skrivemåte, samt at det ikke behøver være samsvar mellom skrivemåten på gårds-/bruksnavnet og øvrige funksjoner av stedsnavn som sammenfaller med gårdsnavn i et geografisk område.

Komiteen mener derfor at det bør utredes å endre loven slik at kravet om at navnene skal følge gjeldende rettskrivingsprinsipper, ikke skal gjelde selve gård-/bruksnavnet, og at kravet om ensartet skrivemåte i ulike funksjoner oppheves. Komiteen mener at grunneieres synspunkt i saken bør tillegges særskilt vekt.

Komiteen mener dette vil balansere kulturminnevernet og grunneiernes interesser på en bedre måte enn praktiseringen av dagens lovverk.

Komiteen anser det som nødvendig med endring i sammensettingen av klagenemnd for stedsnavnsaker for å sikre større legitimitet ved behandlingen av klagesaker.

Komiteen ber departementet komme tilbake så snart som praktisk mulig med en lovendring som sikrer bredere sammensetting av nemnda, hvor det tas hensyn til lekmannsrepresentasjon og tilstrekkelig uavhengighet fra vedtaksorganet.

Komiteen ser det som naturlig at de liggende klagesaker, hva gjelder gårds- og bruksnavn, stilles i bero til et nytt klageorgan kommer i arbeid.

Komiteens tilråding

Komiteen viser til sine merknader og til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre slikt vedtak:

Dokument nr. 8:58 (2007–2008) – om representantforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Halleraker og Olemic Thommessen om endring av bruksnavn uten grunneiers samtykke – vedlegges protokollen.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 18. desember 2008

May-Helen Molvær Grimstad
leder

Trine Skei Grande
ordfører

TILLEGG 15.1.2009

Framlegget frå familie- og kulturkomiteen vart førehavt i Stortinget 13. januar 2009 og vart samrøystes vedteke. I debatten meinte Trond Lode frå Rogaland (Sp) at den gjeldande lova kunne utnyttast betre når det galdt å ta vare på synet til grunneigaren. Elles var det ingen motførestellingar til framlegget. Samstundes streka fleire av talarane under at stadnamnlova var viktig for å ta vare på stadnamn som kulturminne. Kulturminister Trond Giske sa i sitt innlegg at departementet ville fylgja opp vedtaket med å førebu ein proposisjon. Arbeidet med ei utviding av klagenemnda ville derimot kunna påbyrjast straks sidan det kunne gjerast med grunnlag i føresegnene.

Red.

KARTVERKET GÅR IMOT ENDRING AV STADNAMNLOVA

Statens kartverk går imot lovforslag om at endring i skrivemåten for gårds- og bruksnavn skal godkjennes av grunneier. Det er fremmet representantforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Halleraker (H) og Olemic Thommesen (H) om endring i lov om stadnamn. Forslaget går ut på at endring i skrivemåten for gårds- og bruksnavn skal godkjennes av grunneier.

Etter lov om stadnamn er Kartverket vedtaksinstans for skrivemåten av nedarvede gårds- og bruksnavn. Endringsforslaget er derfor av stor betydning for Statens kartverk.

Kartverket deltok på høringen i Stortingets familie- og kulturkomité tirsdag 21. oktober og fremmet sitt syn. Statens kartverk går imot forslaget og begrunner det slik:

- Stedsnavn, inklusive nedarvede gårds- og bruksnavn, er immaterielle kulturminner. Jf. lovens formålsparagraf. Skrivemåten av disse bør være et offentlig anliggende.
- De tradisjonelle gårds- og bruksnavna er blant de eldste og viktigste i kartsammenheng. Med eksisterende lov har vi kommet et godt stykke på vei med å rydde opp i alle tilfellene av at ett og samme navn på samme gårdsbruk skrives ulikt på forskjellige kartserier og i annen offentlig sammenheng.
- Hva skal være grunnlaget for skrivemåten av gårdsnavn hvis eierne av de forskjellige brukene under en gård har forskjellig mening om skrivemåten (*Vik, Vig, Wiig, Wiik, Wigh, Wiigh* osv.).
- Gårds- og bruksnavn er utgangspunkt for annen navnesetting, f.eks. som bygdenavn, navn på skoler, kirker og i adressering. Lovendringen vil medføre kontinuerlige diskusjoner om skrivemåten i disse sammenhengene.
- Sentralt stedsnavneregister (SSR) brukes i økende grad etter hensikten; Norges nasjonale register over stedsnavn i offentlig bruk, en veileder for skrivemåten av norske stedsnavn. Denne funksjonen blir borte. Bruk av stedsnavnsøk i web-applikasjoner blir stadig vanligere i vårt moderne samfunn. Viktigheten av at skrivemåten er forutsigbar, er innlysende.
- Internasjonal utvikling går i retning av offentlig autorisasjon av skrivemåter for stedsnavn og av standardisering i samsvar med landets rettskrivning.
- Kartverket mener gjeldende lov fungerer etter hensikten. Den ivaretar både kulturelle, faglige og demokratiske prinsipp (lokal høring, eiers mening skal tillegges særskilt vekt, det er en reell klageadgang).
- Det var høring i Stortinget 21. oktober. I tillegg til Kartverket var Samarbeidsnemnda for namnegransking, Nynorsklaget, Landslaget

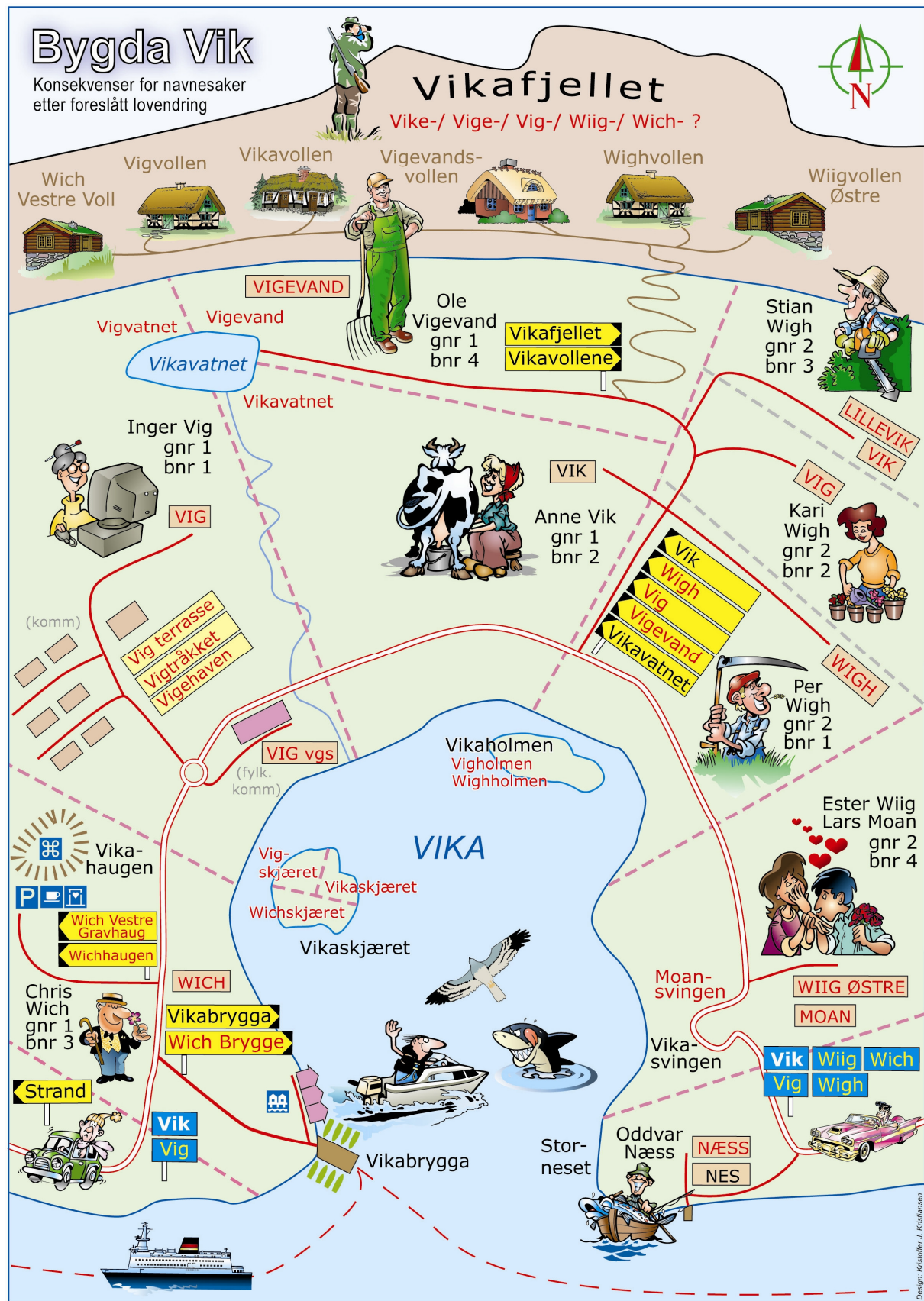
for språklig samling, Noregs Mållag, Norsk namnelag og Navnebeskyttelsen Norge med på høringen. Familie- og kulturkomiteen ventes å avgi innstilling til Stortinget 18. desember. Det er planlagt at stortingsbehandlingen vil skje 13. januar 2009.

NAVNESAKER I BYGDA VIK

Tabellen nedenfor inneholder en summarisk innføring i mulige konsekvenser for navnesaker i bygda Vik. I tabellen er lagt inn en kort presentasjon av *navnesak*, med informasjon om konsekvenser i forhold til *gjeldende lov i dag* og konsekvenser i forhold til foreliggende *lovendringsforslag*. Tabellen følger kartet på s. 38 fra øst (høyre) mot vest (venstre). Kartet og tabellen gir en innføring i de mest alminnelige problemstillingene i ordinære navnesaker.

1	<p><u>Navnesak</u>: Gårdsnavn/bruksnavn <i>Nes/Næss</i></p> <p><u>I dag</u>: Statens kartverk (heretter SK) vedtar <i>Nes</i> (etter lokal nedarvet uttale og rettskriving).</p> <p><u>Lovendringsforslag</u>: Grunneier vedtar <i>Næss</i>, i samsvar med skrivemåten av slektsnavnet. Forstyrrende faktor: Navnet på selve neset er <i>Storneset</i> (SK har vedtaksrett for naturnavn).</p>
2	<p><u>Navnesak</u>: Gårdsnavn og skiltnavn <i>Wiig/Moan/Wigh/Vik/Vig/Wich</i></p> <p><u>I dag</u>: SK vedtar <i>Vik</i> (nedarvet uttale og rettskriving)</p> <p><u>Lovendringsforslag</u>: Kompliserende faktor: Uavklart hvem som skal ha vedtaksrett for gårdsnavnet, og hvilken navneform som skal brukes (5–6 bruksnavn <i>Wiig/Moan/Wigh/Vik/Vig/Wich</i>, uenighet om skrivemåten av felles gårdsnavn).</p>
3	<p><u>Navnesak</u>: Bruksnavn <i>Wiig/Moan</i></p> <p><u>I dag</u>: SK vedtar <i>Østre Vik</i> (nedarvet uttale og rettskriving), med daglignavnet <i>Østervik</i>.</p> <p><u>Lovendringsforslag</u>: Grunneier vedtar <i>Moan</i>. Kompliserende faktor: Loven tillater ikke å skifte ut gammelt, tradisjonsrikt stedsnavn med navn uten tilknytning til stedet.</p>
4	<p><u>Navnesak</u>: Bruksnavn <i>Vik/Wigh</i> + holmenavn</p> <p><u>I dag</u>: SK vedtar <i>Vik</i> (+ daglignavnet <i>Lillevik</i>) og <i>Vikaholmen</i> (nedarvet uttale og rettskriving).</p> <p><u>Lovendringsforslag</u>: Grunneier vedtar <i>Wigh</i> (og derav følger <i>Wighholmen</i>). Kompliserende faktor: Neste grunneier vedtar <i>Vig</i> (+ <i>Vigholmen</i>). Neste grunneier vedtar <i>Vik</i> (+ <i>Vikaholmen</i>).</p>
5	<p><u>Navnesak</u>: Bruksnavn <i>Vik</i></p> <p><u>I dag</u>: SK vedtar <i>Vik</i> (nedarvet uttale og rettskriving), med</p>

	<p>daglignavnet <i>Midtvik</i>. <u>Lovendringsforslag</u>: Grunneier vedtar <i>Vik</i>. Uavklart hvem som vedtar daglignavn.</p>
6	<p><u>Navnesak</u>: Bruksnavn <i>Vig</i>, samt navn på veger og skole <u>I dag</u>: SK vedtar <i>Vik</i> + daglignavnet <i>Storvik</i> (nedarvet uttale og rettskriving). Kommunen vedtar vegnavn med forleddet <i>Vika-</i> (uttale). Fylkeskommunen vedtar skolenavnet <i>Vik</i>. <u>Lovendringsforslag</u>: Grunneier vedtar <i>Vig</i>, kommunen <i>Vige-</i>, fylkeskommunen <i>Vig</i>.</p>
7	<p><u>Navnesak</u>: Bruksnavn <i>Vik/Wich</i> + navn på gravhaug, brygge, skjær, sjøbuer <u>I dag</u>: SK vedtar <i>Vik</i> el. ev. <i>Vestre Vik</i> + daglignavnet <i>Vestervik</i>, samt <i>Vikahaugen</i> og <i>Vikaskjæret</i>. Fylkeskommunen vedtar <i>Vikabrygga</i>. Grunneier vedtar sjøbunavnet <i>Wich Brygge</i>. <u>Lovendringsforslag</u>: Grunneier vedtar bruksnavnet <i>Wich Vestre</i>. Vedtatt form skal, som hovedregel etter dagens lov, være retningsgivende for skrivemåten av navnet på haugen og skjæret og brygga (<i>Wich Vestre gravhaug</i>, <i>Wich-skjæret</i>, <i>Wich Brygge</i>). Kompliserende faktorer: Skjæret er sameie med to andre bruk (<i>Vig</i>, <i>Vik</i>). Fylkeskommunen antar at bryggenavnet inneholder gårdsnavnet og følger utfallet i gårdsnavnsaken <i>Wiig/Moan/Wigh/Vik/Vig/Wich</i>.</p>
8	<p><u>Navnesak</u>: Navn på vatn (tre grunneiere) og bruk med oppkallingsnavn <u>I dag</u>: SK vedtar <i>Vikavatnet</i> for vatnet og bruket (nedarvet uttale og rettskriving). <u>Lovendringsforslag</u>: Grunneier vedtar bruksnavnet <i>Vikevand</i>. Uenighet mellom grunneierne om skrivemåte av navn på vatn, SK følger trolig utfallet av saken <i>Wiig/Moan/Wigh/Vik/Vig/Wich</i>.</p>
9	<p><u>Navnesak</u>: Navn på fjellområde + setergrend + setrer <u>I dag</u>: SK vedtar <i>Vikafjellet</i> + <i>Vikavollene</i> + <i>Østervikvollen</i>, <i>Lillevikvollen</i>, <i>Vikavollen</i>, <i>Vikavatnvollen</i>, <i>Storvikvollen</i> og <i>Vestervikvollen</i> (nedarvet uttale og rettskriving). <u>Lovendringsforslag</u>: Uenighet om navn på felles fjellområde + navn på setergrend. Grunneierne vedtar navn på setervollene, i samsvar med hovednavnene på brukene: <i>Moanvollen</i>, <i>Wiigvollen</i> (→ deretter <i>Vigvollen</i> → deretter <i>Vikvollen</i> eller <i>Lillevikvollen</i>), <i>Vigevandsvollen</i>, <i>Vikavollen</i>, <i>Vigvollen</i> og <i>Wich Vestre Voll</i>.</p>

Eli Johanne Ellingsve
e.j.ellingsve@iln.uio.no

SKRIVEMÅTEN AV GARDSNAMNA VÅRE – KVEN SKAL BESTEMME?

Kven skal få lov til å bestemme korleis gards- og bruksnamn skal skrivast? Nasjonalbevegelsen Norge alias «Team Toten» har bestemt seg for at kvar og ein som eig ein eigedom, skal ha det siste ordet om korleis gards- og bruksnamn skal skrivast. Her har dei fått med seg to Høgre-politikarar, som har foreslått at lov om stadnamn blir endra slik at dette kan bli mogleg. Kva for konsekvensar får så dette? Om kvar og ein skal kunne bestemme skrivemåten av namn på eigne gards- og bruksnamn, opnar vi opp for eit vell av varierende skrivemåtar – skrivemåtar som kan komme til å skifte etter kvart som ein eigedom skiftar eigar.

Det som «Team Toten» omtalar som «tradisjonelle» skrivemåtar av stadnamn, t.d. *Hoel*, *Gihle*, *Rogneby* og *Hekshus*, er skrivemåtar som har komme til i ei tid då det rådde andre rettskrivingsprinsipp enn i dag – for å seie det på ein pen måte. Skrivemåtane tidlegare varierte mykje alt etter kven som skreiv. Stikkord er variasjon og inkonsekvens, for skrivedugleiken blant dei som skreiv ned namna, ymsa mykje. Dei som i dag har arva skrivemåtar frå tidlegare tider, har i alle fall ikkje fått overta skrivemåtar som er fastsette etter demokratiske prinsipp. Eigarane av gardar og bruk i tidlegare tider blei ikkje tekne med på råd om korleis namna skulle skrivast. Folk var vane med å bøye seg og godta – skrivedugleik var ikkje allemannseige tidlegare. Desse «tradisjonelle» skrivemåtane har blitt «trædd ned over hovudet» på folk utan «høyringsrundar» blant eigarane.

Det er ingen som nektar «Team Toten» og andre å skrive slektsnamna sine som dei ønskjer, men gardsnamna våre bør dei vise så mykje respekt at dei ikkje blir klassifiserte som «underbruk» av slektsnamna. Gardsnamna er primære, og dei har eksistert i lang tid, lenge før nokon fann på å etablere dei som slektsnamn. Gardsnamna er heller ikkje ein privat eigedom, sjølv om eigedommen som namnet viser til, er privat. Namna inngår i språkb Bruken til fellesskapet gjennom tida, og dei er derfor kollektive kulturminne som høyrer oss alle til. Lov om stadnamn har etablert reglar for korleis vi skal ta vare på stadnamn som kulturminne. Lova inneheld også reglar for saksbehandling som skal tryggje både rettane til fellesskapet og grunneigarar. Det står faktisk i forskriftene til lova at synet til grunneigar skal tilleggjast særskild vekt.

Den første namnegranskaren vår, Oluf Rygh, som leidde den regjeringsoppnemnde kommisjonen av 1878 som skulle fornorske stadnamna i den offentlege matrikkelen, var svært tydeleg på kva for verdi tilfeldige skrivemåtar av stadnamn hadde i normeringsarbeidet som kommisjonen var sett til. Rygh skreiv i 1897 om desse skrivemåtane at «... mange af disse skriftformer vare feilagtige, – ... Skrivemaaden ofte ... vaklende, saa at det samme Navn jevnlig kunde findes skrevet i meget forskjellige Former, – at

der var mange Inkonsekventser, og at der i altfor mange Tilfælde fandtes Divergentser mellem Skriftformen og den Form, hvori Navnet lød i daglig Tale paa vedkommende Sted, – Divergentser, som vare ganske unødige og rent tilfældigt fremkomne». Vidare talar han også om «... disse Navneformer fra de senere Aarhundreder, hvis Afvigelser ofte blot ere rent ortografiske, og som desuden mangan Gang ere feilagtige og i ethvert Fald fremtræde i de Tidens yderst ubehjælpelige Retskrivningsform».

Gjennom lang tid har folk blitt vane med å godta og jamvel rekne som rett og riktig det som blir servert utanfrå, eller skal vi seie ovanfrå. Det skrivne ordet, og dei nedskrivne namna, uansett om dei er rangskrivne, nyt stor respekt. Her trur eg problemet ligg for mange som meiner at gamle feilaktige skrivemåtar er «dei rette skrivemåtane». Dette var også eit problem som Oluf Rygh omtalar i skrivet frå 1897 etter at han har arbeidd mykje med å samle inn den nedervde lokale uttalen av stadnamna, som Rygh såg på som ei heilt naudsynt kjelde for å kunne rette opp inkonsekvensar og rangskrivningar i namneverket. Sjølv om den nedervde lokale uttalen av stadnamn var forbausande godt tradert ned gjennom tida, så var det ei utbreidd oppfatning blant folk at dei munnlege formene ikkje var rette former. Rygh kommenterer dette slik: «... Folket omkring i Bygderne [har] med prisværdig Troskab holdt fast ved de gamle Former, men det er meget langt fra, at det har nogen Bevidsthed om, at deri ligger noget for-tjenstlig, ligesom man heller ikke ret ofte støder paa nogen Forstaaelse af, at Bygdeformerne i Regelen ere rigtigere end Skriftformerne. Det lader til, at Bygdeudtalens Former, som daglig bruges af Bygdens Befolkning i indbyrdes Samkvem, opfattes som Former af lavere Rang, der er gode nok til dagligdags Brug, men som det ikke er sømmeligt at anvende i Skrift eller i Samtale med Folk, der ikke selv tale vedkommende Bygds Maal.» Problemet på slutten av 1800-talet rir oss dessverre like mykje i dag som då. Vi har hatt dialektreising her i landet, men når skal turen komme til å reise respekten for dei nedervde formene av gards- og bruksnamna våre?

Aud-Kirsti Pedersen
aud.kirsti.pedersen@hum.uit.no

STEDSNAVN OG SLEKTSNAVN ER TO FORSKJELLIGE TING!

I skrivende stund blir stadnamnlova livlig diskutert. To stortingsrepresentanter, Øyvind Halleraker og Olemic Thommessen, har fremmet representantforslag om at «endring av bruksnavn ikke kan skje uten grunneiers samtykke» (dok. nr. 8:58 [2007–2008]). I denne anledning mener jeg det er av største viktighet for fagmiljøet å si ifra om at det blant navnegranskende

språkforskere eksisterer en forståelse av studieobjektet som er entydig og som er slik: *Stedsnavn og slektsnavn er to forskjellige ting og må behandles som to forskjellige ting.*

Et par eksempler: Stedsnavnet *Brunstad* og slektsnavnet *Brunstad* er to forskjellige ting. Stedsnavnet *Lauvdalen* og slektsnavnet *Løvdalen* er også to forskjellige ting. Slektsnavnene *Løvdalen*, *Løvdal* og *Løvdahl* er tre forskjellige ting, og noe annet enn det ene stedsnavnet disse tre forskjellige slektsnavnene har opphav i (et eksempel fra Kragerø kommune).

Utenfor fagmiljøet kan vi selvsagt ikke forvente å finne noen tilsvarende gjennomtenkt forståelse av de respektive studieobjektene. Blant den jevne kvinne og mann må vi tro at det finnes en noe diffus og uavklart oppfatning av hvordan relasjonene mellom stedsnavn og slektsnavn er. Fordi svært mange norske slektsnavn har opphav som stedsnavn, vil vi fra tid til annen møte personer som tenderer å betrakte stedsnavn og slektsnavn som to sider av samme sak. Forslagsstillerne Halleraker og Thommessen hører tydeligvis blant disse. På faglig hold framstår en slik oppfatning som helt uakseptabel. I en faglig diskusjon blir det forutsatt at samtalepartnerne er innforstått med den entydige måten relasjonen mellom stedsnavn og slektsnavn betraktes på. Hvis ikke vil utsiktene til en meningsfull dialog raskt opphøre å eksistere. Det blir som å diskutere fargenyanser med fargeblinde. Det blir, for å si det mildt, en ganske stor utfordring.

Når en kommer til den konkrete normeringen av de enkelte navn, vil det ikke sjelden forekomme faglig tvil og uenighet, men det rokker ikke noe ved den felles faglige forståelsen som her er poengtert. Går vi til andre europeiske land, kan vi finne atskillig variasjon i hvordan normeringen praktiseres. Noe det likevel hersker stor grad av enighet om, er å tilstrebe normeringsrutiner for stedsnavn som sikrer stabilitet. I de fleste europeiske land blir skriftradisjonen da et viktig og naturlig støttepunkt, fordi skriftspråket de siste fire hundre år gjerne har vært stabilt. I vårt land er det ikke slik. Skriftnormene har i de siste fire hundre år faktisk vært ekstremt ustabile, og denne mangelen på stabilitet gjenspeiles på en forbilledlig måte i alle typer norske slektsnavn. Dette fordi norske slektsnavn ikke er blitt endelig skriftformet på én gang, men gjennom et langt forløp av tid. Ønsker vi stabilitet i skrivemåten av norske stedsnavn, er det bare én vei å gå: Vi må bygge på den lokale uttalen. Og når skrivemåten endelig skal fastsettes, må det tas hensyn til gjeldende norsk rettskrivning.

Hva slags innflytelse ulike interessegrupper skal ha i normeringsprosessen, er først og fremst et politisk spørsmål. Det som er viktig for faginstansene, er å sikre at avgjørelsene finner sted innenfor faglig forsvarlige rammer. Og da skal det ikke være noen tvil om hva dette innebærer: *Stedsnavn og slektsnavn er to forskjellige ting og må behandles som to forskjellige ting.* Dette er ikke noe synspunkt. Det er en faglig realitet. Og det må lovgivningen ta konsekvensene av. Selvsagt vil mye av lovgivningen bygge på

politiske oppfatninger og skjønn; det skulle i vårt demokrati bare mangle. Men å endre en del av lovverket på tvers av etablerte faglige oppfatninger, vil være høyst ekstraordinært og oppsiktsvekkende. Jeg vil gå så langt som å påstå at en slik endring av lover og regler vil være i direkte strid med grunnleggende prinsipper vi må forutsette at et lands lovverk bygger på.

Vidar Haslum
vidar.haslum@uis.no

NORNA-NYTT

NYTT NORNA-SYMPIOSIUM

I førre nummer av *Nytt om namn* vart det meldt om NORNAs 38. symposium, «Navnemiljøer og samfund i jernalder og vikingetid», som skal heldast på Ryslinge Højskole på Fyn 12.–15. mai 2009.

Her vil me òg melda om symposiet «Urban place names», som skal heldast i Helsingfors 13.–16. august 2009, sjå link til førehandsomtalen av symposiet på NORNAs heimeside: www2.sofi.se/NORNA/NORNAnews.html.

På denne heimesida får ein òg opplysning om bokutgjeingar i NORNA-regi.

BH

FN-NYTT

NORDEN DIVISION-MØDE 2008

Danmark var i 2008 vært for det årlige møte i Norden Division, den nordiske gren af FN-organisationen UNGEEN (United Nations Group of Experts on Geographical Names). Norden Division er repræsenteret af medlemmer fra Norge, Sverige, Finland, Island, Danmark, Færøerne, Grønland samt de samiske områder i Nordskandinavien.

UNGEEN arbejder for en fælles international standardisering af geografiske stednavne med det formål at lette kommunikationen og forståelsen mellem folk. Organisationens fokusområder er standardisering på nationalt og internationalt plan, minoritetsstednavnerettigheder, exonym- og transkriberingsspørgsmål samt stednavnedatabaser og -lister.

Stedet for divisionsmødet var velvalgt; Danmark har i indeværende år overtaget formandskabet for Norden Division efter Finland. Mødet fandt

sted den 8.–9. oktober hos Kort- og Matrikelstyrelsen i København. Som optakt til divisionsmødet afholdt Stednavneudvalget den 7. oktober desuden et halvdagssymposium på Københavns Universitet Amager med fokus på et af UNGEGNs virkeområder.

Optaktssymposium

Et centralt emne i UNGEGN-samarbejdet er sikringen af sproglige mindretals ret til anvendelse af egne stednavneformer. Dette emne var omdrejningspunktet i halvdagssymposiet den 7. oktober der havde titlen *Making linguistic minorities visible*. Symposiet havde oplægsholdere fra Skotland, Sápmi og Danmark, og emner som minoriteters ret til offentlig brug af stednavne (Kaisa Rautio Helander, Sápmi), implementering af stednavneskiltning af minoritetsstednavne (Guy Puzey, Skotland), konsekvenser vedrørende flersproget skiltning (Erik Randrup, Danmark) samt brug af minoritetsstednavne i Danmark (Peder Gammeltoft, Danmark) blev behandlet. Symposiet var velbesøgt, og oplæggene foranledigede en livlig, men tilbundsående og saglig debat.

Divisionsmødet

De følgende dage, 8. og 9. oktober, var viet UNGEGN og Norden Division-samarbejdet. Dette års møde var ganske velbesøgt med repræsentation af alle lande. Dog var Færøerne desværre forhindret i at stille deltagere – men der var indleveret et memorandum af Kristin Magnussen. Efter at Norden Division-sekretæren John Jensen havde budt velkommen og åbnet mødet, blev der afholdt land for land præsentation af emnepunkterne: stednavnelovgivning, implementering af UNGEGN-resolutioner og sproglige minoriteter og stednavnebrug. Selv om alle Norden Division-lande har sproglove, er der ganske store forskelle i beskyttelse af stednavne, med alt fra deciderede stednavnelove, omtale i love om kulturminde til bekendtgørelser. Lovgivningsproblematikken inkluderede også punktet om implementering af UNGEGN-resolutioner, hvor fokus var på problemer med implementering af UNGEGNs resolution om memorialnavngivning af levende eller afdøde personer. Sproglige minoriteters ret til egen stednavnebrug har traditionelt set haft stor opmærksomhed i Norden Division-området, og dette mødepunkt gjorde status på udviklingen på området.

Næste år er Nairobi, Kenya, vært for det 25. UNGEGN sessionsmøde, og et centralt punkt i mødet var indholdet af divisionens rapport i denne forbindelse. Der blev truffet beslutning om at arbejde videre med ti mulige indholdsemner til rapporten. I anledning af at Afrika er vært for et UNGEGN-møde, arbejdes der på at inddrage flere afrikanske lande. Ét specifikt problem med at få inddraget de afrikanske lande er manglen på finansiel støtte til stednavneaktiviteter. Derfor opfordrede UNGEGNs formand Helen Ker-

foot de enkelte Norden Division-lande til at støtte større afrikansk involvering i UNGEGNs arbejde.

Derudover blev der informeret om arbejdet med forskellige transnationale projekter så som de fælleseuropæiske projekter EuroGeoNames og INSPIRE og om nyt fra diverse UNGEGN-arbejdsgrupper, f.eks. Working Group of Implementation and Evaluation, Working Group of Publication and Funding og Working Group on Toponymic Terminology. Enkelte Norden Division-medlemmer arbejder også med etableringen af stednavnedatabaser i geografiske informationssystemer (GIS), og to projekter fra hhv. Grønland og Danmark, NunaGis, en grønlandsk online GIS-portal med en stednavnedel, og DigDag – Digitalt atlas over Danmarks historisk-administrative geografi, et bevilget projekt 2009–2011 hvor lokalisering vha. stednavne spiller en stor rolle.

Mødets to sidste punkter angik dels stednavnebrug i elektroniske medier og internetapplikationer, hvor standardiseringspræcisionen i mange tilfælde enten er langt fra særlig god eller direkte forældet, og dels etableringen af en hjemmeside for Norden Division, se nedenfor.

Norden Division – nu på nettet!

Et af de hurtigste resultater af mødet i København var etableringen af Norden Divisions hjemmeside, som blev lanceret allerede i slutningen af november. Hjemmesidens adresse er: <http://nordendivision.nfi.ku.dk/>. Hjemmesiden består til dels af information om UNGEGN og Norden Division, derudover findes der kortfattede oversigter over de forskellige UNGEGN-relevante forhold i de enkelte Norden Division-lande/sprogområder. Siden er i skrivende stund ikke helt komplet, men er for størstedelens vedkommende færdig.

Det er formandskabets håb at Norden Divisions hjemmeside vil blive stedet hvor man i Norden vil søge viden om international og national standardisering, transskribering, minoritetsstednavnebrug, exonymer samt om nationale og internationale stednavnedatabaser. Der skal hermed opfordres til at besøge hjemmesiden og læse det fulde referat af divisionsmødet i København!

Sluttelig skal der lyde en stor tak til Finland for kompetent ledelse af Norden Division de sidste fem år. På grund af deres effektive måde at lede Norden Division på har det været en smal sag at overtage formandskabet. Eneste problem er om det er muligt at leve op til standarden sat af Finland.

Peder Gammeltoft
gammelt@hum.ku.dk
Formand for Norden Division

UNGEGN-MØTE I NAIROBI, KENYA, 5.–12. MAI 2009

Den 25. sesjonen i UNGEGN (United Nations Group of Experts on Geographical Names) kjem saman i Nairobi, hovudstaden i Kenya, i tida 5.–12. mai 2009. Dette er fyrste gongen at ein UNGEGN-sesjon finn stad i Afrika. Nairobi er ein av dei få stadene i Afrika der FN kan arrangera større konferansar. Ein viktig grunn til at Afrika no vert vertsskap for UNGEGN-sesjonen, er at det nettopp er afrikanske land som har størst trong for kunnskap, utstyr og standardar for å samla inn og normera stadnamn. Noreg kjem truleg til å gje reisestøtte til fleire afrikanske deltakarar.

I tillegg til rapportar frå ulike divisjonar/land vil det verta særskilde presentasjonar, føredrag, arbeidsgrupper og plakatar som tek for seg ymse sider av innsamling og normering. Det er venta at alle dei nordiske landa sender representantar. Sjå elles meldinga frå Norden Division av Peder Gammeltoft annan stad i dette bladet.

BH

ANNA MELDINGSSTOFF

DOKTORGRAD I OSLO

Den 29. august 2008 forsvara Åse Wetås avhandlinga *Kasusbortfallet i mellomnorsk. Ein komparativ studie av proprialt og appellativisk materiale* for dr.art.-graden ved Universitetet i Oslo. Fyrsteopponent var professor Hans Olav Enger, Universitetet i Stavanger, og andreopponent professor Staffan Fridell, Uppsala universitet. Tredje medlem av komiteen var professor Jon Gunnar Jørgensen, Universitetet i Oslo.

Doktoravhandlinga slår fast at det norske språket byrja å missa kasusbøyinga av substantiv, adjektiv og pronomen i tida etter 1350. Før dette hadde norsk språk fire kasus, på same måten som moderne tysk. Eit hovudfunn i studien er at personnamn misser kasusbøyinga tidlegare enn andre ord i språket.

Dette kan best forklårast med at namna utgjer ei heilt spesiell gruppe av substantiva. Tilhøvet til ordtyding er monaleg annleis for namn enn for andre substantiv. Dei fleste har klåre førestellingar om kva eigenskapar som gjer at ein gjenstand kan kallast ein stol. Det er på den andre sida ikkje mogeleg å finna sams eigenskapar mellom alle dei som til dømes har namnet *Ola*. Dei har ingen særskilde «*Ola*-eigenskapar» som skil dei frå folk med andre namn. Desse spesielle tydingstilhøva gjer namna til ei ytter-

gruppe av substantiva, og slike yttergrupper kan sjå ut til å vera særleg utsette for språkendingar som nettopp kausbortfallet.

Avhandlinga gjev også eit anna overraskande resultat: Brevtekstane som er granska, og som er skrivne i Vest-Telemark i tida 1400–1499, er i hovudsak i norsk språkform. Tidlegare har mange forskarar vore skeptiske til å bruka brev frå siste del av mellomalderen for å dokumentera utviklinga av det norske språket. Innverknad frå dansk, svensk og tysk er vanlegvis rekna som så sterk at tekstane frå denne seinaste delen av mellomalderen ikkje gjev eit særleg godt bilete av korleis det norske talespråket var i perioden. Denne avhandlinga viser at dette ikkje alltid er tilfellet.

Sjå vidare på www.hf.uio.no/forskning/dok-disp/2008/wetas.html.

Det kan leggjast til at Åse Wetås no er direktør i Norsk Ordbok 2014. Ho tok over i haust etter Kristin Bakken.

Botolv Helleland
botolv.helleland@iln.uio.no

NYUTNEMND PROFESSOR I NAMNEFORSKING I KØBENHAVN

Den 3. desember 2008 vart dr.phil. Bent Jørgensen tilsett ved Nordisk Forskningsinstitut som professor i nordisk namneforskning med særlege oppgåver innanfor nordisk mellomalderfilologi.

Jørgensen har ein lang namnevitskapleg karriere bak seg ved det tidlegare Institut/Afdeling for Navneforskning i København. Han har publisert ei rekkje bøker og ei mengd artiklar om namn, mest stadnamn. Mellom bøkene er *Dansk Gadenavnskik* (1970), *Reciprokering* (1977), *Stednavne og samferdselshistorie* (1979), *Stednavne og administrationshistorie* (1980), *Dansk stednavneleksikon* i fleire utgåver og fleire band i serien *Danmarks Stednavne*.

Nytt om namn ynskjer den nye professoren til lukke.

BH

GEOLOGISKE NAMN I NASJONAL DATABASE

Det finst tusenvis av geologiske namn for norsk område. Desse namna har komme til som ledd i kartlegginga og utforskinga av berggrunnen gjennom eit par hundre år. Namna gjeld stader og område både på land og på kontinentalsokkelen, og på overflata så vel som nede i berggrunnen. Namne-

objekta kan vere alt frå få meter i utstrekning (og høgd eller djupn) til å dekkje fleirfaldige kilometer. Typiske døme på namn er *Trondheimsforma-sjonen*, *Mosjøgabbroen*, *Oslograbenen*, *Lofotskrenten*, *Friggformasjonen*, *Tiljeformasjonen* og *Bamblekomplekset*.

Førsteleddet er oftast eit stadnamn i grunnform, frå staden der namneobjektet er kartlagt. I andre tilfelle kan førsteleddet vere eit oljefeltnamn eller eit appellativ (t.d. *tilje*, *tofte*, *not* og *garn*). Sisteleddet er ein geologisk term i bestemt form.

Dei geologiske namna blir lagde inn i ein database ved NGU, Noregs geologiske undersøking (i databasen for geologiske einingar, GENINO, www.ngu.no/stratigrafi.htm). No er det over 5000 namn i databasen. Til kvart namn er det lagt inn ein serie opplysningar, m.a. engelsk form av namnet. Databasen har med namn frå norsk område medrekna kontinental-sokkelen og Svalbard.

Namnsetjinga har sitt eige regelverk (*Regler og råd*) frå 1986. Det kom i engelsk utgåve i 1989, og begge versjonane ligg tilgjengelege på nettsidene til NGU. Dei engelske namna er enklare i forma enn dei norske, sidan det i engelsk er den fulle forma (altså ofte bestemt form) av stadnamnet som skal brukast, mens etterleddet har engelsk form, t.d. (*the*) *Lofoten escarpment*. Databasen er ikkje feilfri, det finst noko feil i skrivemåtane av både norske og engelske namn. Somme av feila kan komme av feil i sjølve vedtaka, andre feil kan vere meir tilfeldige.

Dei geologiske namna er i bruk i industri, forskning og forvaltning. Ikkje minst er dei engelske namneformene mykje brukte, sidan fagmiljøa i stor grad skriv på engelsk. Namna inngår òg i det nye standardverket *Landet blir til*, ei rikt illustrert fagbok som kom i 2006. Boka vart utgjeven av Norsk geologisk forening. Ho kom på engelsk i 2008 med tittelen *The Making of a Land*. Illustrasjonane i boka, om lag 900 foto og teikningar, er gjorde gratis tilgjengelege på internettet. Dermed er det lett å hente illustrasjonsmateriale for folk som skal førebu forelesingar eller foredrag. Den norske figurteksta er med i mange høve.

Litteratur

- Hovdenak, Marit 1997: Geologiske namn. I: *Namn og Nemne* 14, s. 81–90.
- Hovdenak, Marit 2008: Geologi på norsk. Om geofagleg språkrøkt: I: *Nordterm 2007. Rapport fra Nordterm 2007, Bergen, Norge, 13.–16. juni*. Oslo, s. 103–108.
- Ramberg, Ivar B., Inge Bryhni og Arvid Nøttvedt (red.) 2006: *Landet blir til. Norges geologi*. Utg. av Norsk geologisk forening. Trondheim.
- Regler og råd* = Regler og råd for navnsetting av geologiske enheter i Norge. Norsk stratigrafisk komité. Red. Johan Petter Nystuen. *Norsk Geologisk Tidsskrift*, supplement 1. Oslo 1986.

Internettkjelder

<http://www.ngu.no/no/hm/Kart-og-data/Databaser/>

<http://www.ngu.no/no/hm/Norges-geologi/Berggrunn/Database-for-geologiske-enheter-i-Norge-GENINO/>

<http://www.nhm.uio.no/ngf/boka> (sjekk instruksen om nettlesar)

Marit Hovdenak
marit.hovdenak@sprakradet.no

ARTIKLAR OG INNLEGG OM NAMN

HELGE STANGNES, NORD-NOREG, LYRIKK OG NAMN

For mange nordistar er Helge Stangnes ein god kollega, dyktig fagmann og engasjert lyrikar. For mange nordlendingar og nordmenn elles er Stangnes ein kjær visepoet som har nådd langt utover med visetekstane sine. Bøkene hans har fått opplag som er dei færraste forunte, men den folkekjære Stangnes vert sjeldan trekt fram når samtidslyrikarane vert omtala. Derimot er det få som har gjort slik suksess som han. Grunnane til den gode mottakinga av lyrikken hans er hovudsakleg den poetiske forma, motiva han nyttar og den tonesetjinga mange av dikta har fått. Særleg stor suksess har kabaret-oppsetjingane hatt, særleg *Nothundliv*, som byggjer på eigne røynsler frå sildefiske.

Sjølv kallar Stangnes ofte diktinga si for *brukspoesi*. Han nyttar motiv frå nordnorsk natur-, kultur- og folkeliv, og han skriv oftast på eit dialekt-nært Senja-mål. Mykje av inspirasjonen og motiva hentar han nettopp frå Senja, som han kjenner ut og inn. Difor vert også diktinga hans så ekte og så truverdig.

Stangnes er ein stor stilist, og sjølv om han oftast nyttar tradisjonelle versemål, evnar han å tilføra tradisjonen noko nytt, inspirerande og levande. Det er tydeleg at her er det ein lyrikar med eit godt utvikla musikalsk øyra som boltrar seg.

I år har Stangnes kome med eit dikt, «Minnets merkesteina», som på ein framifrå måte tek føre seg stadnamnkulturen, opphavet til stadnamna og funksjonen deira.

MINNETS MERKESTEINA

I

Som et nettverk bak di panne,
vevd av band til barndomslandet,

ligg et landskap du har kjent,
 fylt av namn og fylt av minna:
 nære åsa, blåe tinda,
 heimetrygt og himmelvendt.
 Du treng neppe lenge leite
 førr å minnes ka dem heite,
 alle toppan rundt din fjord.
 Men førr lenge, lenge sia
 låg det samme land og bia
 på de *første* namn og ord.

II

Kem var *han* som først fann fram,
 til det landskapet du kjenne?
 Han, som første bål fekk tenne
 på ei ukjent, namnlaus strand?
 Kom han i sin sydde båt,
 stormridd, inntil skinnet våt,
 ifrå sørligare strender?
 Fann ei vik i solvendt ly,
 henta sia opp sin stamme,
 tok i *bruk* det nye landet.
 Kanskje ligg det no en by
 der han sto, den første gamle.

Kem var han?

Var det *han* som først ga namn
 til den vika der han bodde?
 namn på sundet der han rodde?
 namn på holma, håg og hamn?
 Var det han som *døpte* lendet
 på et språk vi ikkje kjenne?
 – førr å kunne finne fram,
 førr å kunne fange føa,
 førr å berge seg for nøa?

Førr en skinnkledd veidemann
 krevde sjølve livet namn:
 Namn i lende, namn i minne,
 namn der viltet var å finne,
 namn på myr der bæra vaks,
 namn på øya, odden, sundet;

– nemntes namn som *fleire* kunne
ga det kurs og kunnskap straks:
Laksefossen, Kobbeskjæret,
Reinfallberget, Fugleværet...

III

Få fekk hauste gratisvara.
Bruktes snøret eller snara,
fekk med slit man maten ta.
Namn var alltid med i strevet
før å kunne overleve
i et land som lite ga.

Namn førtell korleis de tenkte,
kor de kunne li og lengte,
spinne drømma, avle tross.
Namn av gråten, namn av vona,
namn av farga, sus og tona
ifrå elve, fall og foss.

Hadde knausen rette svongen,
såg man likskap med fasongen
på en skolt, ei dov, et kne.
Humoren og fantasien
avla namn med rette vrien.
Meininga var lett å se.

Slik blei landet sine klea
sydd i sorg og sydd i glea,
merkt med meining attom ord:
Dansarsletta, Løkkeméa,
Utbormyra, Dreparskréa,
kanskje fins dem der du bor?

IV

Namn e ords-katten som glømmes,
arven som så lett forsømmes
i vårt travle velstandsjag.
Fattigdommens harde lære
som de gamle fekk å bære,
sakne bruksverdi i dag.

Men *en* lærdom står ved lag:

Kunnskaps vekt kan lett vint bæres.
 Veit du namnan der du færers,
 saknes ikkje følgefolk.
 Du går aldri heilt åleina.
 Namn e minnets merkesteina,
 vardefeste, landskapstolk.

Her vert busetjing og historiske liner vovne saman med stadnamn og næringsutvikling. Dei to siste strofene har ein sterk bodskap til oss alle: Stadnamna er sentrale kunnskapsberarar og uvurderlege arkiv for mentalhistoriske tilhøve.

Gunnstein Akselberg
 gunnstein.akselberg@lle.uib.no

BARACK HUSSEIN OBAMA – NAMN FRÅ FLEIRE KULTURAR

Den nyvalde presidenten i USA har etternamnet *Obama* frå luospråket i Afrika og førenamnet *Barack*, som blir brukt både i muslimsk, jødisk og kristen namneskikk. *Hussein* er knytt til muslimsk skikk.

Luo-folket, som blant anna bur i Kenya, har inntil dei siste tiåra hatt ein rein førenamNSSkikk, dels kombinert med at dei nyttar førenamnet til faren eller andre namn som tilnamn. EtternamNSSkikk har òg byrja å ta over, slik at førenamnet til ein eldre familiemedlem har blitt til etternamn for familiar. Slike tradisjonar og slik utvikling finst òg elles i det sørlege Sentral-Afrika, der Kenya ligg (Madubuike 1994, s. 11–16; Utne 2007).

Namna har folk i luo-kulturen tradisjonelt fått etter omstende ved fødselen, på same måte som i mange kulturar i Afrika. Motiva for desse namnevala kan vere mange. Eksempel frå Kenya er *Raila*, som tyder ‘det gjev meg kløe’, og *Odinga*, som tyder ‘trommeslagar’ (Musere og Odhiambo 2000, s. 243; Musere 2000, s. 303).

Opphavet til namnet for den nye presidenten kan vi forklare med ei familiehistorie. Denne lista viser aktuelle namneberarar:

Farfars far:	<i>Obama</i>
Farfar:	<i>Hussein Onyango Obama</i>
Far:	<i>Barack Hussein Obama</i> (senior)
Son og president:	<i>Barack Hussein Obama</i> (junior)

Oldefar til presidenten bar førenamnet *Obama*. *O* brukt først i namn i luospråket markerer hankjønn. Mange luo-namn byrjar derfor med *O*. Ordet

bam tyder ‘bøygd’ (Musere og Odhiambo 2000, s. 232; WikiAnswers). Namnet kan omsetjast til ‘han som er bøygd’. Kva som gjorde at denne oldefaren fekk namn med denne tydinga, er ikkje kjent.

Obama, nemnd ovanfor, fekk ein son med namnet *Onyango*, som tyder ‘han som er fødd om morgonen’ (Musere 2000, s. 308). Onyango konverterte frå kristendomen til islam og tok det tradisjonelle muslimske og arabiske *Hussein* som første førenamn. Han er omtala som *Hussein Onyango Obama*. Ein av sønene hans, som blei far til presidenten, fekk namnet *Barack* og dessutan *Hussein* og *Obama* etter faren og farfaren. Saman med kona Stanley Ann Dunham fekk den sistnemde Barack Hussein Obama ein son med same namn som seg sjølv, altså *Barack Hussein Obama*. (Slekts-oversynet byggjer på Powell [u.å.] og er kontrollert mot fleire populærframstillingar på internettet.)

Det notidige namnet *Barack* kan ha opphav i to ulike namn, som begge fanst både i eldre arabisk og hebraisk språk. Begge desse språka høyrer til den semittiske språkfamilien. Namneformene vekslar på mange måtar både i fortid og notid, som eg ikkje skal gå inn på i detalj her. Det første namnet som er nemnt nedanfor, er i bruk både i Koranen og i Det gamle testamentet (GT) i Bibelen, medan det andre finst berre i GT.

- 1) *Barak* er kortform av arabiske namn med fleirtalsforma *Barakat* og eintalsforma *Barka* (Salahuddin 1999, s. 34; Geoffroy 2000, s. 148). På hebraisk finst *Baruch* og *Barukh* (Kolatch 2005, s. 67). Tydinga for desse er ‘velsigning’ eller ‘god framtid’.

Kruken og Stemshaug (1995, s. 41) opplyser om norsk bruk av *Baruk* på 1700- og 1800-talet. *Baruch* er òg kjent i engelskspråkleg kultur (Hanks, Hardcastle og Hodges 2006, s. 29). Den nederlandske filosofen Baruch de Spinoza med jødisk bakgrunn, mest oppført med førenamnet *Benedictus*, er ein kjend namneberar. I kristen og jødisk tradisjon blir det vist til Baruk hos Jeremia i GT.

- 2) *Barraq* er ei arabisk form, og *Barak* er ei hebraisk, begge med tydinga ‘skinande’ (Salahuddin 1999, s. 35; Kolatch 2005, s. 65–66). For kristen og jødisk tradisjon blir det vist til Dommarane i GT.

Omtaler av namnet *Barack*, inkludert variantar, i den muslimske tradisjonen i Afrika, og særleg i området nær Kenya, viser til tydinga ‘velsigna’, altså namn nr. 1 ovanfor. (Kjelder: populærframstillingar i personnamnbøker og på nettstader.)

Hussein, som er namn nr. 2 for presidenten og far hans, er det mest rimeleg å rekne som eit patronymikon for faren, altså henta frå førenamnet til presidentens farfar. Denne tolkinga byggjer på muslimsk skikk og tilsvarar mellomnamn etter norsk mønster. Etter luo-skikk, som har vore i endring, kan det alternativt vere rimeleg å oppfatte *Hussein* i dette tilfellet som føre-

namn. Også for presidenten er derfor tolking både som føre- og mellomnamn mogleg. I USA, der han bur, blir begge desse namnetypane rekna som *middle name*. *Hussein* tyder ‘vakker og liten’. Det er diminutivform av *Hassan*, som tyder ‘vakker’. *Hussein* var namnet på ein tidleg muslimsk imam (øvste leiar), og det er sentralt i muslimsk namnetradisjon.

Namna *Barack Hussein Obama* speglar altså ei blanding av luo-kultur og innverknad frå islam i Kenya.

Litteratur

- Geoffroy, Younès og Néfissa 2000: *Le Livre des prénoms arabes*. 5. utg. Paris: Éditions Al-Bouraq.
- Hanks, Patrick, Kate Hardcastle og Flavia Hodges 2006: *Oxford Dictionary of First Names*. 3. utg. Oxford: Oxford University Press.
- Kolatch, Alfred J. 2005: *The Comprehensive Dictionary of English & Hebrew First Names*. New York: Jonathan David Publishers.
- Kruken, Kristoffer og Ola Stemshaug 1995: *Norsk personnamleksikon*. 2. utg. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Madubuike, Ihechukwu 1994: *A Handbook of African Names*. 2. utg. [1. utg. 1976]. Boulder (i Colorado, USA): Three Continents Press og Lynne Rienner Publishers.
- Musere, Jonathan 2000: *Traditional African Names*. Lanham (i Maryland, USA) og London: The Scarecrow Press.
- Musere, Jonathan og Christopher Odhiambo 2000: *African Ethnics and Personal Names*. 2. utg. [1. utg. 1999]. Los Angeles: Ariko Publications.
- Powell, Kimerly [u.å.] *Ancestry of Barack Obama*. About.com: Genealogy. Nettadresse: http://genealogy.about.com/od/aframertrees/p/barack_obama.htm?p=1 [henta 4.11.2008; udatert, men oppdatert med 2007- eller 2008-opplysningar].
- Salahuddin, Ahmed 1999: *A Dictionary of Muslim Names*. New York: New York University Press.
- Utne, Ivar 2007: *Navn i sørlige Sentral-Afrika*. Nettadresse: www.hf.uib.no/i/Nordisk/navn/freg/lister/SentralSorAfrika.htm [henta ned 6.12.2008, versjon 23.10.2007].
- WikiAnswers: *What is the meaning of Obama*. [Nettstad] Nettadresse: http://wiki.answers.com/Q/What_is_the_meaning_of_the_name_Obama [henta ned 4.11.2008; udatert].

Ivar Utne
ivar.utne@uib.no

STADNAMN FRÅ KVINESDAL

Røynsler frå eit prosjekt

I 1982–83 blei det halde eit seminar i Kvinesdal om lokalhistorie der Sverre Ordahl var ein framifrå førelesar. Seminaret enda med at ein ville skipa eit historielag i Kvinesdal. Det skjedde i mars 1984.

Litt seinare blei det halde eit seminar om stadnamn ved Martin Skjekkeland. Han fortalde om namn, kva namna kunne tyda, og kom med mange eksempel. Fleire av oss hadde vakse opp på gard og hadde brukt namn utan at vi hadde tenkt over at namna kunne fortelja om staden, om hendingar og verksemnd.

Nokre av oss tykte dette med stadnamn høyrdest interessant og spanande ut. Dei som var med på seminaret om stadnamn, tala om å ta for seg heile kommunen. Men som det ofte skjer, fall dei fleste frå. Folk frå kommunen var nok også litt interesserte, og det høvde då at ein av lærarane i ungdomsskulen, Arentz Håland, fekk ein liten del av jobben med å samla inn namn.

Eg starta litt på eiga hand. Vi fekk økonomiske kart frå kartkontoret i Kristiansand. Etter ei stund blei vi to samde om å dela på kartblada slik at eg tok for meg området rundt der eg bur på garden Kloster. Det vil seia frå og med Liknes og sørover til grensa mot Fedå. Håland skulle då ta resten, det vil seia nordre del av Kvinesdal og gamle Fjotland og Fedå. Vi visste nok ikkje kva vi gav oss ut på.

Byrjinga

Eg byrja, slik eg hadde lært på lærarskulen, med det nære og kjende. På garden vår i Kloster var eg så heldig å ha mor mi og ein onkel å spørja i tillegg til ein interessert nabo. Etter kvart kom eg til gardane rundt oss. Eg noterte på arka vi hadde fått av Martin Skjekkeland, og noterte nummer på karta. Det varde ikkje lenge før eg fann ut at dette måtte bli ein kladd.

Problem

Problema blei etter kvart mange.

Kartnamn

Namna på dei økonomiske karta var slett ikkje alltid «rette» og ofte på feil stad. Etter ei stund kom eg fram til at det var lurt å byrja med dei namna som stod på kartet, og eg spurde informantane om namna var kjende for dei og om dei stod på rett stad på kartet.

Mange eldre folk kunne lite orientera seg på eit kart, eg var òg ofte usikker. På heiegardane måtte eg då prøva å få dei til å forklåra kor staden var i høve til vatn, fjell og myrar. Mange var flinke med himmelretningar.

Kunnskap om namn

Nokre informantar sa først at dei visste ikkje mange namn. Men når eg spurde om den heia eller den myra, kom ofte namnet. Somme trudde namna var så vanlege at dei ikkje hadde interesse. Mange visste mykje og var glade for at namna blei noterte. Skulebarninnsamlinga frå 1930-åra hadde eg god nytte av der det fanst. Mange kom då på namn dei hadde gløymt. Nokre hadde utskiftingar og grensegangar der det stod namn. Nokre få hadde kartblad med namn dei hadde notert, eller hadde laga lister over namn.

Informantar

Det viste seg at det var ikkje alltid grunneigaren eller dei eldste som visste mest. Dei fleste var redde for å nemna namn på stader utanfor eigen gard eller bruk. Men det var nokre fantastiske folk som både var interesserte og som visste mykje i tillegg til at dei var godt kjende i området.

På enkelte gardar var det samla fleire informantar då eg kom. Det kunne ofte vera nyttig dersom dei kjende kvarandre godt. Av og til kunne det mest bli krangel både om namnet og uttalen. Men mykje sosialt blei det.

Etter første oppskrivning

Når eg kom heim etter å ha vore hos ein ny informant, såg eg over det eg hadde skrive opp, og noterte spørsmål og tankar. Nokre gonger kunne vi få avklåra ting i telefonen. Ein hadde sagt namnet *Gullknudågren*. Då eg spurde om det fanst ein *Gullknuden*, sa han straks at det var knuten ovanfor. Ofte tok informantane kontakt, dei hadde kome på fleire namn eller hadde spurt andre.

Tid

Eg forstod fort at dette var eit arbeid som ikkje blei fort ferdig, og eg vil helst ikkje vita kor mange timar eg har brukt. Mange av timane har eg hatt stor glede av å kombinera to interesser. Eg har gått i hei og utmark, leita etter myrar, slåtter, løemurar, gamle vegar og vore på fjelltoppar. Tankane har gått til dei som budde her, sleit i kvardagen og gledde seg over den same flotte naturen. Stort sett har eg alltid kart med og ser om eg får namna til å passa med terrenget.

Eg fekk eit godt tips: Er det vanskeleg å finna att til dømes vegar eller løemurar, så sjå deg rundt og tenk: Kor ville det vore naturleg å gå eller å ha ei løe? Dette har fungert fleire gonger, og eg har funne stigar eller murar. Oftast hadde eg med fotoapparat, og eg har ei samling mest av diverse murar. Dette var før digitalt kamera, og kvaliteten er ikkje på topp, så desse er mest til eige bruk.

Fleire kartblad på ein gard

På dei fleste gardane trong ein meir enn eitt kartblad. Under innsamlinga tok eg til med nr. 1 på kvar gard, og då kunne denne «kladdelista» gjelda opp til 4–5 kart. Ved seinare reinskriving kunne namna på ein gard då bli delte opp på dei aktuelle kartblada.

I eitt høve blei det gjort annleis. Eg blei spurd av ein interessert grunn-eigar om å ta med hans gard. Då høvde det best å ta namna frå nr. 1 og etter kvarandre, sjølv om det gjekk over fleire kartblad. Garden Helle strekkjer seg ut på heile fem kartblad, men bare eit lite hjørne på eit par. I dette tilfellet har eg ikkje samla namn på nabogardane, bortsett frå ein.

Reinskriving

Etter kvart prøvde eg å reinskriva listene til kartblada. Då dukka det alltid opp ting eg var usikker på. Av og til hadde eg skrive utydeleg, og andre gonger hadde eg gløymt eller ikkje fått med opplysningar om namnet. Skrivemåten var mange gonger eit problem. Eg ville helst ha det slik det blir brukt i dialekten, men det var det ikkje alltid semje om. Nokre sa *-bekken* og andre *-bekkjen*. Og det er mange døme på ulike skrivemåtar.

Innlesing

Det var meininga at vi skulle få namna lesne inn. På mine område blei det bare gjort med vel tusen namn. Det var då med kasettopptakar.

Arbeidet avslutta

Det var Arentz Håland som skulle samordna prosjektet. Han fekk utfylte kartblad og tok kopi av namnelistene. Eg er litt usikker på tidspunktet, men trur han sende dette materialet til Stadnamnarkivet ikring 1990 eller litt seinare. Kor mykje han hadde samla inn, er eg usikker på. Han hadde svært mange kartblad.

Vidare arbeid

Sjølv innsamlinga mi blei mest gjord i åra 1987–88 og litt fram til 1992. To gardar utanom «mitt» område blei tekne i 2002.

Sjølv om det blei lite gjort enkelte år, hadde eg mest alltid kart og namnelister med når eg tok turar på dei aktuelle stadene eller møtte folk eg kunne drøfta namn med. Nokre problem og mistydingar blei oppklåra, men nye ting dukka òg ofte opp.

Innskriving på data

Etter eg blei pensjonist og hadde fått meg PC, fekk eg lyst til å skriva inn namnelistene på data slik at dei kunne brukast av andre. Då fekk eg god hjelp av Botolv Helleland. Han har seinare fått mange spørsmål og har vore heilt nødvendig for at eg fekk dette til. Han inviterte meg på eit to dagars

lynkurs i Oslo i lydskrift. Møtet i Oslo var greitt, men lydskrifta måtte eg gje opp då eg kom heim.

Ny innlesing

Mest alle informantane som hadde lese inn på kassett, er no borte. Men eitt par yngre personar har lese inn i sine område. Resten har eg sjølv lese inn. Med litt datahjelp av barnebarn gjekk det tolleg greitt.

Økonomi

Heilt i starten fekk eg dekt litt kjøring og telefonutgifter; eg trur det var i alt 1600–1700 kroner. Kartblad fekk vi først frå kartkontoret i Kristiansand, seinare frå kommunen. Og kommunen har dekt kopiering av alle kartblad slik at dei får ein serie og Stadnamnarkivet ein. Kvinesdal Historielag har dekt litt kontorutgifter i seinare år.

Feil og manglar

Eg er heilt klår over at eit slikt arbeid aldri kan bli feilfritt. Namn kan bli skrivne feil eller plasserte feil. Sjølv sagt kan ein aldri få med alle dei namna som har vore på ein stad. Men eg er heilt sikker på at dei informantane eg møtte for tjue år sidan og som no er borte, kom med mange namn og mykje informasjon som få eller ingen no hadde kjent.

For å få full nytte av karta skulle namna vore digitaliserte. Men det håper eg nokon andre kan ta seg av.

Dette arbeidet har då stort sett vore ein hobby i mange år. Og eg har hatt stor glede av arbeidet. Eg har hatt mange møte og diskusjonar med trivelege og interesserte folk. Til dagleg prøver eg å bruka namna mest mogeleg, noko som av og til kan vera i meste laget for familien.

Anne-Berit Erfjord
erfjord@online.no

SEBUSKA ER DØD

Den 24. september kunne ein i Tromsø-avisene lese dødsannonsen til Sebuska Nikoline Nilsen frå Buvika i Tranøy kommune på Senja. Ho blei 98 år.

No er det ikkje noko sensasjonelt i at eit så gammalt menneske går bort, men det spesielle er at ho var den einaste norske kvinna som i notid og fortid (?) har hatt *Sebuska* som første- og etternamn.

Då Sebuska blei fødd, i 1910, var det enno opne grenser mellom Noreg og Russland. Norske båtar som dreiv fiske på den vêrharde Varangerfjor-

den, måtte stundom søke hamn for uvêr ved dei russiske busetjingane på Fiskarhalvøya. Dei beste hamnene her var Tsypnavalok og Tsjobosjka. På nordnorsk tunge blei uttalen *Sjetnavalok* og *Sebuska*.

Det var morfar til Sebuska som i si tid blei fascinert av dette namnet. Han var fiskar av yrke, og då han blei far til ei jente, ville han kalle henne *Sebuska*. Det sette kona seg imot, og endskapen blei at jenta fekk *Sebuska* som tredjenamn: *Hilda Marie Sebuska*. Men neste generasjon var meir liberal i namnsetjinga, og då det kom ei ny jente til verda i familien, blei ho døypt *Sebuska Nikoline*. Dermed kom òg eit visst oppkallingselement inn i bildet.

Sebuska var lite glad for namnet ho hadde fått. Ho blei erta for det og brukte alltid begge namna: *Sebuska Nikoline*. Då ho var seksten år og hadde tent sine første sjølveigde pengar, vurderte ho sterkt å søke om å få skifte namn, men ombestemte seg då ei venninne, som òg var meint å søke, døydde. Ho tok det som eit teikn og ei åtvaring.

No er ho borte. Ho fekk leve lenger enn dei fleste med det sjeldne namnet sitt og går inn i norsk personnamnhistorie som ein kuriositet endå ho i levande livet neppe var klar over det sjølv.

Helge Stangnes
h.stangn@online.no

BOKOMTALAR

KONFERANSERAPPORT OM NAMNEKONFLIKTAR I EUROPA

Namen und ihr Konfliktpotential im europäischen Kontext. Regensburger Symposium, 11.–13. April 2007. Red. av Nicole Eller, Stefan Hackel, Marek L'upták. edition vulpes, Regensburg 2008. 338 sider.

«Namn og konfliktpotensialet deira i europeisk samanheng» – så heitte ein internasjonal og tverrfagleg konferanse som vart arrangert ved Universitetet i Regensburg (Tyskland) i høve 65-årsdagen til professor Albrecht Greule, som i mange år har vore leiar for ei namnefagleg forskargruppe ved Universitetet i Regensburg. Det er namngjetne forfattarar frå i alt fjorten europeiske land (Bosnia-Hercegovina, Bulgaria, Finland, Frankrike, Italia, Kroatia, Noreg, Polen, Slovakia, Sveits, Tsjekkia, Tyskland, Ungarn, Austerrike) som har skrive artiklar til denne publikasjonen. Dei tek opp eit emne som hittil sjeldan har fått ein såpass djuptgåande, mangfaldig og fyrst og fremst felleseuropeisk omtale som her. Sjølv sagt kunne det ha vore ynskjeleg å få med endå fleire land og regionar, til dømes Russland, dei baltiske statane, Romania eller Serbia. Men mangfaldet er stort nok til å få eit godt

innsyn i både språklege og ikkje-språklege (sosiale, politiske) tilhøve som ligg til grunn for namnekonfliktar av ulik art i ulike land. Dessutan gjev i alle fall nokre av bidragsytarane (t.d. Rudolf Šrámek og Peter Wiesinger) ei slags metodisk-teoretisk rettleiing som kan hjelpe oss til å skjønne dei allmenne mekanismane som styrer konfliktpotensialet.

Etter å ha studert rapporten vert det tydeleg at dei aktuelle namnekonfliktane i Noreg, som då for det meste gjeld skrivemåten av stadnamn, tilhøvet mellom slektsnamn og gardsnamn og liknande (jf. Botolv Hellelands artikkel om «Namenkonflikte in Norwegen», s. 281–291), på langt nær har den dimensjonen som dei problema ymse mellomeuropeiske land og folkegrupper har slite med dei seinaste 100–150 åra. Nasjonalisme, krig, forskuving av grenselinjer, totalitære ideologiar – alt dette har vore med på å gjere namn, særleg stadnamn (men personnamn òg), til eit symbol på alvorlege etniske/nasjonale konfliktar som nok har historiske årsaker, men som i nokre tilfelle tyngjer på det europeiske samlivet enno i dag.

Eit av konfliktemna er bruken av eksonym, som vert teke opp av m.a. Peter Wiesinger (Wien) i eit innlegg om fleirspråklege stadnamn (s. 43–75). Her peikar han på at utstrekt bruk av eksonym ikkje alltid vert godteke, til dømes i Tsjekkia, der dei tyske stadnamna ofte vert sedde på som symbol på territoriale krav. Situasjonen (i alle fall i dag) er mykje meir avslappa i Polen. Der kan det hende når det vert ført ein samtale på tysk, at det nettopp er dei polske samtalepartnarane som gjerne brukar tyske stadnamn som *Breslau* (i staden for polsk *Wrocław*) eller *Swinemünde* (i staden for polsk *Świnoujście*). Dette kan vere forbløffande for politisk korrekte tyskarar, som gjer alt for å sleppe unna dei tyske namna – som faktisk i fleire hundreår fungerte som heilt normale tyske endonym. Når dei så prøver å bruke dei polske endonyma, er resultatet gjerne fonetisk heilt uakseptable uttalevariantar av dei polske namna. Svært spennande lesestoff i denne samanhengen er artikkelen av Rüdiger Harnisch (Passau), som tek føre seg motiva til tyskarar som lèt vere å bruke eksonym når det er tale om tidlegare austtyske område, d.e. delar av dagens Polen og Russland (s. 17–28). Kor grotesk det heile kan verte, viser eit døme på s. 25 der tidlegare forbundskanslar Gerhard Schröder vert sitert med ei utsegn om «die Geschichte *Kaliningrads* [...], die über die Jahrhunderte mit Deutschland zusammenhängt». Som alle veit, vart ikkje namnet *Kaliningrad* til før i 1946, og då som ideologisk markert substitutt for *Königsberg*.

Slike ideologisk motiverte namneskifte vert diskuterte fleire stader i konferanserapporten. Eg skal her berre nemne nokre av artiklane. Mária Pappsovová (Košice) skildrar den yngre stadnamnhistoria i Slovakia, særskilt med omsyn til tyske og ungarske namn (s. 219–227), og Cäcilia Wegscheider (Bozen) tek opp den innfløkte situasjonen i Syd-Tirol (s. 93–104). Her vart dei italienske stadnamna innførte av fascistane og er framleis i offisiell bruk. Dei nedervde tyske namna er rett nok i allmenn bruk i den trespråk-

lege italienske provinsen (med tysk, italiensk og ladinsk), men statusen til dei tyske namna er framleis ikkje lovfesta (s. 93–104). Når det gjeld nazitida, må absolutt artikkelen av Martina Pitz (Lyon) nemnast: «Die gewaltsame Germanisierung lothringischer Orts- und Familiennamen unter dem Hakenkreuz (1940–1944)» (s. 171–186). Stadnamn som ideologisk våpen har vorte brukt av fleire totalitære makthavarar. Italia, Tyskland og Sovjet er berre nokre av døma. Det alarmerande er at dei same metodane kan observerast enno i dag, jf. artikkelen av Nedad Memić (Wien/Sarajevo), som skildrar korleis den serbiske okkupasjonsmakta under Balkan-krigen 1992–95 tydde til ideologisk motivert stadnamnskifte etter å ha hærteke bosniske område (s. 105–119).

Fleire artiklar drøftar stadnamnproblem med bakgrunn i minoritetsspørsmål. Walter Wenzel og Ernst Eichler (Leipzig) skriv om sorbiske stadnamn i Tyskland (og Polen), Barbara Czopek-Kopciuch (Kraków) tek opp den nyaste minoritetslovgjevinga i Polen, som gjev heimel for bruk av tyske stadnamn i Øvre Schlesien. Både Peter Wiesinger (Wien) og Heinz-Dieter Pohl (Klagenfurt) tek føre seg namnekonflikten i det austerrisk-slovenske grenseområdet. Denne namnekonflikten er velkjend utanfor Østerrike og Slovenia òg på grunn av den kontroversielle minoritetspolitikken til nyleg avlidne Jörg Haider. Han var guvernør i den austerriske delstaten Kärnten i 1989–91 og 1999–2008.

Jamvel om mesteparten av artiklane gjeld stadnamn (nærare sagt bustadnamn – namn på byar, landsbyar osb.), vert òg andre namnegrupper tekne opp i rapporten. Björn Hansen (Regensburg) skriv om konnotasjonar ved etnonym, dvs. innbyggjarnamn (som då eigenleg ikkje har status som *propria*), Sirkka Paikkala (Helsingfors) tek opp gatenamn i den finske hovudstaden, Anna Choleva og Vasil Rainov (Sofia) konsentrerer seg om standardisering og translitterasjon av bulgarske stadnamn, medan Jana Marie Tušková (Brno) er oppteken av ortografiske problem i tsjekkiske gatenamn. Ein svært leseverdige artikkel av Péter Maitz (Debrecen) handlar om den nasjonalistiske ungarske slektsnamnpolitikken under dobbelmonarkiet mot slutten av 1900-talet (s. 187–217).

Det er all grunn til å gratulere namnegranskarmiljøet i Regensburg og dei tre redaktørane med denne flotte europeiske publikasjonen. Det kjem meir om denne konferanserapporten i neste utgåve av *Namn og Nemne*, der denne meldaren vil kommentere meir utførleg utvalde artiklar og kome med eigne forskingsresultat på dette feltet.

Gero Lietz, Poznań
gero_lietz_ffo@gmx.de

STADNAMN SOM UNDERHALDNING

Leif Gjerland: *Navn i Oslo. Hvorfor heter det det det heter?* Orion forlag. Oslo 2008. 168 sider.

Boka opnar med eit velformulert føreord der fyrste avsnittet lyder: «Et stedsnavn blir ofte til som en beskrivelse av et sted eller av det som skjer der. Men ganske snart slutter vi å tenke på den konkrete betydningen, og navnet blir et rent egennavn. Deretter lever det videre med en skjult historisk ballast, helt uavhengig av hva det egentlig kom av. Så selv om den historiske betydningen formelig står og roper, hører vi ikke at det en gang var sagindustri på Sagene og at Nyland var et nytt land.» På siste omslags-side får ein opplyst at «boka tar deg med på en skattejakt i Oslos forunderlige verden av navn – et ukjent og spennende kapittel i byhistorien». Dette høyrest lovande ut.

Kring 500 stadnamn i Oslo er omtala i boka, og mange av dei er nettopp slike som synest litt «rare», som *Nuggerud*, *Ola Narr* og *Spikersuppa*. Boka er delt inn i tolv kapittel med overskrifter som «Feil og fanteri», «Meglernes mareritt», «Jorda rundt i Oslo», «Sexdumpa og Kobbernaglen», «I fredens, frydens og fruens navn», altså oppslag som minner sterkt om dagens tabloidpresse. Rett nok har kvar overskrift eit presiserande tillegg som seier litt meir om kva namn som er omtala. No treng ikkje slike overskrifter vera i strid med faglege krav, og mange vil vel seia at her har me endeleg fått ei vinkling av stadnamn som får folk flest til å interessera seg for dei. Og det er god grunn til å tru at den vanlege lesaren får mange aha-opplevingar. Dessutan er boka rikt illustrert med fotografi og teikningar som stør opp om teksten.

For det aller meste er bortimot rett. Med det er mykje sagt om boka. Ho byggjer på ein kåseriserie om oslonamn i NRK Østlandssendinga. Det er ikkje noko i vegen for å kåsera om stadnamn, men dette kan vera ein farleg framgangsmåte dersom forma kjem til å skyggja for innhaldet. Ynsket om å gjera stoffet underhaldande har gjort at forfattaren strekkjer materialet ut over det han har grunnlag for. Han kan tala om «teorier» når det i realiteten er tale om opphavssegner eller reine påstandar. For *Mærradalen* (s. 13) ved Røa kan ein velja mellom tre «teorier»; ein var at munkane frå klosteret på Hovedøya var her og plukka sjeldsynte urter og tok til å kalla staden «‘Mariæ dalr’, noe folk ikke skjønnte og heller oversatte til det nærmeste som liknet på norsk: ‘Mærradalen’». Ein kan spørja kvar kjelda til dette er å finna. Same slags metode finn ein ved *Nakkholmen* (forfattaren skriv «Nakkholmen»), som «har hele tre mulige forklaringer», nemleg ‘nakkebær’, ‘knauset øy’ og ‘bratt’. «Vær så god og velg», seier forfattaren! Hadde han slege opp i *Stadnamn fraa Oslofjorden* av Gustav Indrebø (oppført i litteraturlista), ville han ha sett at ordet *nakke* ‘bergskolt’ ligg til grunn. Då kunne

han ha vore spard for flausar som «det gammelnorske ordet for bratt var *nakkin*». Ei anna forbløffande tolking får me av *Manglerud* (s. 85): «Det kommer antakeligvis fra mannsnavnet Magni, dvs. ryddet av Magne. Muli-gens kan det også bety ‘stor rydning’ og stammer i så fall fra ‘magnum’ (stor)»!

Namnet *Oslo* er naturlegvis med i samlinga (s. 15), og her burde ein venta større kjeldekritikk etter all diskusjonen som har vore om namnet i seinare år. I dag bør det vera klart at namnet *Oslo* har ei språkleg sett plausibel forklaring som ei samansetjing av norrønt *áss* ‘gud’ og *ló* ‘engslette ved vatn’. Når forfattaren dreg ‘den lune vika’ inn som ei alternativ forklaring, er det å føra lesarane på villspor. Det gamle plassnamnet *Holstein* (s. 40) vert kommentert slik: «Om framtidsutsiktene virket mørke og magen var tom, kunne man i alle fall gi stua et stort navn. Stua som Alf Prøysen kom fra, var navnsatt ut fra samme lengsel. Og det tysk-danske Holstein var et passelig svulstig navn å ha.» Det dreiar seg slett ikkje her om at ein har sett seg om etter eit «svulstig» namn. Jamvel om den nøyaktige bakgrunnen for *Holstein* ikkje er lett å slå fast, veit ein ut frå liknande namn at det er tale om eit slags «samtdsnamn» med bakgrunn i krigar eller hendingar som desse landskapa var involverte i. Namna oppstod på folke-munne og vart ikkje gjevne av dei som budde på plassen.

Under *Dalerud* (s. 83) hevdar forfattaren at førestavinga kjem frå «dolin, som betyr ‘dal’, og kan fortelle at det var en bonde fra en av dalene omkring som ryddet plassen». Dette er neppe dokumentert, og «dolin» (av *dalvin*) har ingenting her å gjera. Endå verre vert det når *Dælenenga* vert forklart som «engen som deler» (s. 126). *Dælen* i *Dælenenga* er tvillaust eit gammalt *vin*-namn der forleddet er ei omlydd form av *dal*, altså eldre *Dalvin. Dette ville ein kunna sjå i standardverket *Norske Gaardnavne* av Oluf Rygh (tilgjengeleg på internett, www.dokpro.uio.no/rygh_ng/rygh_felt.html). Om *Lindern* (s. 79) vert det sagt at det er samansett av trenamnet *lindarin* og *vin*. Nei, *Lindern* er ikkje trenemne, men ei samansetjing av *lind* i genitiv og *vin*, som altså har gjeve *Lindern*. Slike unøyaktige forklaringar møter ein ofte. *Økern* (s. 81) vert sett til norrønt *Æylrvin* [!], noko som vonleg kan vera ein rein trykkfeil for *Øykrin/Eikar-vin*. Inkonsekvente skrivemåtar dukkar jamt opp, som *Nordtvedt* og *Rødtvedt*, men derimot *Bredtvet* (s. 76). *Vøien* (s. 52) skal skrivast *Vøyen* (jf. skiltet med *Vøyenbrua*). Namnet er forklart av «det norrøne ordet *Vadini*, der Vad er å vasse eller vade». Dette er ei samansetning av norrønt *vað* og *vin* der forleddet er eit substantiv som tyder rett og slett ‘vadestad’. Ein støyter ofte på range norrøne grunnformer, t.d. skriv forfattaren at *Bjølsen* (s. 78) går attende på norrønt «*Bjordsvin*», det rette er *Bjørðsvin*. Under *Tonsen* (s. 80) vert det vist til «norrønt» *ftorn*, det rette er *þorn*.

Som nemnt ser det ikkje ut til at forfattaren har nytta *Norske Gaardnavne* som kjelde, men lista over «Kilder og inspirasjon» inneheld m.a. standard-

verk som *Norsk stadnamnleksikon*, skrive «stadnavnleksikon», *Stadnamn fraa Oslofjorden* av Gustav Indrebø (skrive «Indrebo») og nettstaden til Statens kartverk og Stadnamntenesta til Språkrådet.

Det er synd at ei bok som i utgangspunktet er så lesarvenleg og interessevekkjande, er skjemd av ein ukritisk omgang med kjelder og namnefagleg kunnskap. For kunnskapen er der, det er berre å nytta han ut. Før det eventuelt vert gjeve ut eit nytt opplag, vil eg sterkt rå til at forfattaren og forlaget engasjerer ein namnefagleg konsulent (t.d. Bjørn Eithun, som sjølv er oslomann og har skrive hovudoppgåve om stadnamn i det bynære området).

Botolv Helleland
botolv.helleland@iln.uio.no

NY UTGAVE AV BOK OM NAVN I OSLOFJORDEN

Tore Ness: *Navn i fjorden*. 2. utg. Orion forlag, Oslo 2008. 144 sider inkl. faksimile og register.

Navn i fjorden er ei fin, lita bok om stedsnavn i indre del av Oslofjorden som kom i ny utgave i år. Første utgave fra 1996 trengte oppdatering, og den var kanskje for lengst utsolgt også. Stedsnavn er et spennende fagområde som engasjerer mange. Denne boka er god formidling av kunnskap som ellers ikke er så lett tilgjengelig.

De fleste av oss som ferdes i det aktuelle området, ikke minst de på egen kjørl, kan ikke unngå å legge merke til alle navna som finnes på kartet, mer eller mindre forståelige. Mange er gamle, noen veldig gamle, andre relativt nye. *Middagsbukta* er et eksempel på det siste, et navn mange kjenner. Det er av nyere dato og har i bruk fortrent et eldre, *Langårsundet*. *Middagsbukta* var visstnok til å begynne med navn på den åpnere delen av sundet mot nordøst.

I arbeid med stedsnavn er det nødvendig med kunnskap, nysgjerrighet og fantasi. Men fantasien må ikke tøyes for langt. I boka nevnes at *Konglungen* i Asker kanskje kan ha hatt et eldre navn som språklig kan ha hatt noe med *kuml* å gjøre, et gammelt ord for hedensk gravminne, gravhaug. Men det blir nok litt vel fantasifullt å forbinde navnet med sommerlige haugskyer, *cumulusskyer*! Det er mye å undres over. Hvorfor heter det *Borøya*, *Daggerskjæret*, *Danmark*, *Dyna*, *Holsa*, *Kavringen*, *Malmøykalven*, *Møkkalassa*, *Ostøya*, *Snarøya*, *Tjuvholmen* og *Vendelsundet*? Hvordan har de kommet i bruk, og hva kan de bety? I denne boka finnes svar.

Det er ofte strid om hvordan navn skal skrives. Nye skriveformer fører ikke sjelden til bitre konflikter. Det er ikke så merkelig, for språk er vane,

og det er naturlig å reagere på endringer i det en er vant til. Men det er i mange tilfelle behov for endringer. Feilskrivning må rettes opp, og problemet med å gi muntlig overleverte navneformer best mulig uttrykk i skrift er ikke alltid så enkelt. Forfatteren nevner den strålende glede statens navnekonsulent viste da en gammel fisker hadde nevnt navnet *Bånnefjorden* for han. Mange kjenner andre former, ikke minst i skrift: *Bundefjorden*, *Bunnefjorden* og *Bonnefjorden*, det siste flere ganger nevnt tidlig på 1800-tallet, ganske sikkert uttalt med *å*-lyd. Navnet har høyst sannsynlig tilknytning til en plass innerst, lengst sør i fjorden som lokalt var uttalt *bånn*, av eldre *botn*. Skriftforma *Bonnefjorden* er i samsvar med gammel nedarva uttale her. Både *Bundefjorden* og *Bunnefjorden* i skrift blir *bunnefjor(e)n* i tale og blir på sett og vis et annet navn. *Hovedøya* har høyst sannsynlig ikke fått dette navnet først og fremst fordi det skulle være noen hovedøy, den viktigste øya. Forfatteren viser til en uttale *huøya* som han hadde hørt fiskeren Christian Gulbrandsen fra Bleikøya bruke. Det er helt i samsvar med uttale notert på slutten av 1800-tallet. Det gamle norske ordet *høfuð* 'hode' uttales på disse kanter *hue*. Det er sannsynlig at navnet er gitt etter utseendet på den høyeste toppen av den østlige delen av øya, en hodeform, altså et sammenlikningsnavn. *Hoved* og *hode* er på norsk to forskjellige ord. Veldig kort sagt er også dette et eksempel på forskjell mellom dansk-norsk skrift og lokal norsk uttale. For femti år siden gikk en drabelig strid helt til Høyesterett om skrivemåten av gårdsnavnet *Ost* på *Ostøya* og selve øynavnet, *Oust* eller *Ost*. Her har vi gammel skrivemåte fra mellomalderen og vår tids lokale uttale i motsetning til dansk-norsk skrivemåte. Skrivemåten av navn på øyer, fjorder, fjell, tettsteder og gårder er én ting og ingen privatsak, skrivemåten av familienavn en annen.

I vår tid er det det ikke mange som gjennom levende tradisjon har direkte kjennskap til gamle navneformer i fjorden. Vi må ty til kartet og kan håpe at mest mulig av gamle former er kommet med. Det er verdifullt at forfatteren i første utgave fikk bekreftet opplysninger fra gamle fiskere som nå er borte. Vi andre må bare være takknemlige for at forskere som Oluf Rygh (bl.a. *Norske Gaardnavne*) og Gustav Indrebø (bl.a. *Stadnamn fraa Oslofjorden*) fikk nedtegna og utgitt så mye som de gjorde. Og hos dem kan vi i tillegg finne forklaring på hva de fleste av navna kan bety. Tore Ness refererer særlig til *Stadnamn fraa Oslofjorden*, men har også egne forklaringer.

Det er mange fine fotografier i boka, både av eldre og nyere dato. Det er også mye luft omkring teksten, så boka er innbydende å bla i. En fin ting er også at forfatteren bak i boka har tatt med grunnmuren så å si for navnetolkningene, en noe forminska faksimile av de aktuelle delene av *Stadnamn fraa Oslofjorden*. Det er en smart idé, for den boka er ellers ikke lett tilgjengelig. Mange av oss drar videre utover fjorden med båtene våre mot den sørlige delen av Vestfjorden, Håøya, Gråøya, Sandspollen og enda videre, men det ville kanskje sprengte rammene for denne boka å skulle

inkludere navn fra Røyken og Hurum også. På østsida av fjorden ferdes også mange, men navn fra Nesodden er ikke med. Mange kunne nok tenkt seg å vite litt om *Blylaget*, *Husbergøya*, *Ildjernet*, *Krøklegrunnen*, *Steilene*, *Suteren* og flere. Et trøstens ord til dem vil være at de vil finne svar i fullformatet av *Stadnamn fraa Oslofjorden*.

Forfatteren har heldigvis vært påpasselig med å lage register; det er viktig i ei bok som dette, og her er også referanser til alle fotografiene.

Bjørn Eithun
bjeit@online.no

NY UTGÅVE AV NORRØN ORDBOK

Leiv Heggstad, Finn Hødnebo og Erik Simensen: *Norrøn ordbok*. 5. utgåva av *Gamalnorsk ordbok* ved Hægstad og Torp. Det Norske Samlaget, Oslo 2008. 755 sider.

Det seier litt om den posisjonen denne ordboka har innanfor studiet av norrønt at ho har kome i ikkje mindre enn fem utgåver sidan *Gamalnorsk ordbok* i 1909 og i tillegg i fem «ubrigda» opptrykk, av dei tre opptrykk berre dei seinaste femten åra. Altså har både forlag og redaksjon all grunn til å feira hundreårsjubileet i 2009. Ein skulle ikkje tru at ein liten salsmarknad som den norske åleine kunne forklara desse salstala, og slik er det heller ikkje. På baksida vert det sagt i eit kulepunkt at ordboka vert brukt ved universitet og høgskular over heile Norden.

For namnegranskarar er ordboka eit heilt nødvendig hjelpemiddel, både til opplysningar om det belagde ordtilfanget i norrønt, om bøyingssystem, tydingar og ikkje minst skriftfeste stadnamn og personnamn før 1350 normaliserte til klassisk norrønt. Eit par døme syner det. Garden Fakstad i Sand finst ikkje lenger som eige bruk, men namnet er belagt i forma *Faxstaðir* i ordboka med opplysninga «m.pl.g. (no Skeie?) i Sand, Rog., G10 353». Tilvisinga er til *Norske Gaardnavne* bd. 10, s. 353. Dei noverande bruka Skeie, Hauga og Berge utgjer gardsvaldet til mellomaldergarden Fakstad. *Jelsa* er både gardsnamn og soknenamn som er belagt i norrønt i den oblike forma *Jalsa* til *Jalsi*, som i *Norsk stadnamnleksikon* har fått ei stjerneform *Jalsi, men står utan stjerne i ordboka. Tydinga er usikker. Me set pris på at redaktøren har valt å halda på den gamle heradsinndelinga, som gjev meir presis geografisk informasjon. Både Fakstad i Sand herad og Jelsa i Jelsa herad ligg i noverande Suldal kommune.

Personnamnet *Kleng* finn me i den norrøne forma *Klœingr*, i tidlegare utgåver skrive *Klœ(i)ngr* som i *Norsk personnamnleksikon*. Den mest synlege

endringa i 5. utgåva er at grafemet *æ* for lang *ø* er bytt ut med *ó*, med dei følgjane det får for redigeringa. Markeringa av lang *ø* med aksent rettar seg dermed etter systemet med markering av lengd i andre vokalar som alt er gjennomført i ordbøker, grammatikkar og normaliserte norrøne tekstar. Den tidlegare forma *Klæ(i)ngr* er vidareført i parentes.

Med grunnlag i nyare forskning er ord strokne, nye komne til og definisjonar omredigerte og stundom gjorde meir utførlege. Den latinske terminologien for dyre- og plantenemne er ajourført etter praksis i norsk fagmiljø. Dei tidlegare utgåvene gav relativt få bøyingsopplysningar til nokre grupper av substantiv. I denne utgåva er dette prinsippet gjennomført meir konsekvent, særleg i oppføringa av feminine i-stammar.

Frå 3. utgåva har særmerkte nynorskord vorte omsette til bokmål i hakeparentes av omsyn til ikkje-norske lesarar, t.d. «nasen [nesa]», «audmykje [ydmyke]», «i nærleiken [nærheten]». Eit liknande redigeringsprinsipp har eg ikkje sett i andre ordbøker. Ei meir nærliggjande og naturlegare løysing, og ikkje minst mindre arbeidskrevjande, ville vera å leggja til ei eiga ordliste på eit par sider med forklaringar til særmerkte nynorskord. Eg tvilar på om danske eller svenske lesarar lettare vil forstå *nesa* enn *nasen*. Lesarar som gjev seg i kast med ei norrøn ordbok, skulle ein tru hadde eit språkleg grunnlag som gjorde slike ordforklaringar unødvendige.

Denne utgåva er ikkje mykje utvida, på omslaget både i 4. og 5. utgåva står det at talet på oppslagsord er godt 40 000. I føreordet vert det sagt at det er lagt til ord frå dei utkomne banda av *Ordbog over det norrøne prosasprog* (København 1995–), det vil seia ord frå *a* til *eptir* innanfor tidsramma før 1350 som *Norrøn ordbok* dekkjer.

Det hemmar lesinga at forlaget har knipe formatet så mykje saman at teksten går for langt inn i ryggsprekken. Denne sprekkmarginen er rett og slett for smal.

I denne utgåva viser leieorda øvst til venstre og høgre på kvar side mekanisk berre til hovudartiklar og ikkje til samansette ord der det første ordet ikkje er ført opp att. Det gjev seg uheldige utslag mange stader, t.d. på side 192 der leieordet viser til *Fyrisdalr* midt i 2. spalta og ikkje til det samansette ordet *-líta* for *fyrirlíta*, som er det første ordet på sida. I den førre utgåva viser leieorda også til samansette ord.

Den 5. utgåva, som er «umvølt», men ikkje særleg «auka», er like uunnverleg som ho alltid har vore, ikkje minst for namnegranskarar. Erik Simensen har gjort det faglege arbeidet med revisjonen.

Olav Veka
veka@online.no

NORSK ORDBOK TIL MUGETUFT

Norsk Ordbok. Ordbok over det norske folkemålet og det nynorske skriftmålet. Band VII. l-mugetuft. Det Norske Samlaget, Oslo 2008. 1638 spalter + XII sider.

Band 7 av *Norsk Ordbok* (NO) låg føre i 2008 i samsvar med utgjevingsplanen som må følgjast strengt dersom heile serien på tolv band skal vera komplett til grunnlovsjubileet i 2014. Ingenting tyder på at målet ikkje vert nådd. Hovudredaktørar for dette bandet har vore dei same som for band 6, Oddrun Grønvik, Laurits Killingbergtrø og Lars S. Vikør, med tillegg av Dagfinn Worren.

Heile 29 redaktørar har skrive ordartiklar til band 7, ei blanding av røynde leksikografar og yngre filologar med den nyare mastergraden. NO er eit omfattande prosjekt både leksikografisk, økonomisk og praktisk, og som ein viktig sideeffekt vil prosjektet når det er fullført, ha utdanna ei stor gruppe leksikografar som forskning, forlag og filologien generelt vil nytta godt av i mange år framover.

Det er vel hovudredaktørane som ber ansvaret for konsekvens i redigeringsprinsipp og målform når 29 medarbeidarar skal skriva etter same mal og ikkje minst følgja nynorskrettskrivinga av 1938 med markørformer som *Mellomhavet* (i dag berre *Middelhavet*) og *serleg* (i dag klammeform). Mange av medarbeidarane har knapt nynorsk til hovudmål, og endå færre er så gamle at dei har lært 1938-normalen i skulen. Heller ikkje i band 7 har eg notert døme på manglande konsekvens i redigeringsprinsipp, trykkfeil eller språklege normbrot, men for all del, ingen les ordbøker frå perm til perm. Lesinga vert små dykk og ein sjeldan gong djupdykk, i mylderet av opplysningar. I eit intervju i nr. 4/2008 av *Statsspråk*, bladet for godt språk i staten, seier ordbokredaktør Boye Wangenstein (*Bokmålsordboka, Tanums store rettskrivningsordbok*) om ordbokredigering at «feil er uunngåelig, dessverre». På ein måte kjekt å høyra for oss andre i ordbokbransjen som slit med «uforklarlege» feil i ordbøker. NO kan ikkje tillata seg å gjera slike feil fordi verket er på ein måte endeleg, det vil ikkje komma i nye og reviderte, dvs. retta utgåver. Omfanget er for svært til det; einaste trøysta vil i tilfelle vera rettingar i ein nettversjon.

Om ein ikkje finn feil, kan ein peika på ord som burde ha vore med. Det gjer alle som omtalar ordbøker. Eg trudde eg hadde funne eitt då *latalurk* 'lathans' ikkje stod oppført på rett plass, men jau, det står under den normaliserte forma *latlurk* med geografisk heimfesting til Sand (i Ryfylke), som er så rett som det kan vera, men språkpsykologisk er ikkje *latlurk* og *latalurk* same ordet. Det må seiast at *lat(a)lurk* ikkje akkurat er noko medieord, 0 treff på Google. Same normaliseringsproblemet finn ein i *lia(r)hest* 'hak-

kespett', oppført under forma *lihest*, som knapt nokon frå Ryfylke ville slå opp på. Bindevokalen i ord av denne typen er tydelegvis normalisert bort.

Korkje *latlurk* eller *lihest* er ord som høyrer heime i reklameverda, derimot gjer *minnepinne* det, etter engelsk *memory stick*, som viser kor godt oppdatert NO er. Dette frekvente ordet med 13 200 treff på Google har ikkje fått plass i *Nynorskordboka* eller *Bokmålsordboka*, derimot i *Tanums*. Ordet har i fleire år tevla med *minnepenn*, som eg har eit inntrykk av vert stadig meir frekvent trass i berre 3950 Google-treff. Tida vil vise kva ord som til slutt vinn, dersom ikkje tingen forsvinn først! Det sviv fort rundt i den digitale verda.

NO er ein uvurderleg ressurs også for namnegranskarar. Ikkje så få gonger har eg fått spørsmål om kva førsteleddet i stadnamnet *Lyubakken* tyder, ein parallellveg til mi adresse i Ringsaker. NO har svaret «**lyu** f sjå I *løe*», ei jamningsform av norrønt *hlaða* 'løe', med heimfesting nettopp til bygdene på austsida av Mjøsa. Spørsmål dei siste dagane har eg også fått om dei lokale orda *kå* 'venda høy som ligg til tørk på bakken', som var framme i eit fjernsynsprogram, og *dovning* om 'dugnad' frå ei bygdebok. I begge tilfella er det berre å slå opp i band 6 og 2 av NO som har fyldige svar.

Tydinga av stadnamnledd kan naturleg nok endra seg gjennom hundre-åra. Tydingsomfanget til ordet *land* i dag er knapt identisk med norrønt *land* i tida mellom ca. 500 og 1000 då mellomaldergardane vart rydda. I tre spalter og seks tydingspunkt går NO grundig gjennom tydingane av *land* i nynorsk tid til stor hjelp for namnegranskarar som dermed får slike namnledd vitskapleg definerte. Mest aktuelt for stadnamn er tyding 4: «(dyrka) jordstykke el mark (som eigedom) (Vanl)», men i namnetypen *Sandslandet*, dvs. den delen av garden Sand som ligg ned mot fjorden, er tydinga 2 b: «kant av el (bratt) side langs fjord, vatn og innsjø, serleg (men ikkje berre) sett frå det våte elementet; (òg:) flatt område langs kanten av det våte elementet; strand». Så kronglut må det vel seiast for at presisjonsnivået skal verta høgt nok. Andre viktige namnledd som finst definerte i dette bandet, er *lauk*, *lein*, *leite*, *lende*, *li*, *lon*, *lund*, for å nemna nokre.

Og *mugetuft*? Det er faktisk slik at dei fleste ryggorda på banda hittil er så lite kjende at ein må slå opp i boka: «stad der det har legi ein muge med høy». Og så må du kanskje leita etter *muge*: «dunge el haug, t d av gras, høy el møk».

Olav Veka
veka@online.no

NYTT NUMMER AV *ONOMA*

Onoma. Journal of the International Council of Onomastic Sciences vol. 40 (2005). Red. av Grant W. Smith og Friedhelm Debus. Uppsala [2008]. 395 sider.

Årgang 40 av *Onoma* har no kome ut, med amerikanaren Grant W. Smith og tyskaren Friedhelm Debus som gjesteredaktørar. Ordninga med gjesteredaktørar har no vart ei stund og gjort at tidsskriftet har fått ei meir gjenomarbeidd form. Dessutan er det innført ein praksis med tematiske utgjevingar. Årgang 39 hadde namnegransking og undervisning som tema (redigert av Botolv Helleland), medan nr. 40 er vigd litterær onomastikk. Nr. 41 vil ha namneteori som tema (under redaksjon av Richard Coates). Som det går fram av dei bibliografiske opplysningane ovanfor, dekkjer den nyutkomne årgangen 2005, så utgjevinga ligg framleis fleire år på etterskot.

Onoma 40 dreiar seg altså om litterær onomastikk og er delt i to bolkar. Den fyrste inneheld elleve engelskspråklege artiklar, dei fleste av amerikanske forfattarar, medan den andre inneheld åtte artiklar med «kontinental-europeisk» bakgrunn. Av desse er to på engelsk, to på fransk og fire på tysk. Vår eigen Benedicta Windt har fått plass i den fyrste bolken med artikkelen «An overview of literary onomastics in the context of literary theory». Andre oversynsartiklar er «Schliesslich... Beschäftigung mit Namen in der Literatur» (Bill Nicolaisen), «Einleitung zu den kontinental-europäischen Beiträgen» (Friedhelm Debus), «Les études d'onomastique littéraire française occitane» (Pierre-Henri Billy), «Les noms et ses fonctions dans les études onomastiques en Italie» (Bruno Porcelli/ Leonardo Terrusi), «The study of names in Dutch literary works: a bibliographical introduction» (Karina van Dalen-Oskam), «Literary onomastics in Poland. The history of Polish research and its perspectives» (Irena Sarnowska-Giefing) og «Literarische Onomastik in Russland: Versuch eines Portraits» (Natalija Vasil'eva). Elles vert namnebruken studert i einskilde forfatterskapar som i J. K. Rowlings *Harry Potter* (Alleen Pace Nilsen og Don L. F. Nilsen), Margaret Atwoods *The handmaid's tale* (Thomas Henthorne), Jane Austens romanar (Herbert Barry III) og fleire andre.

Denne årgangen vil sikkert gje ein framskuv i interessa for litterær onomastikk, ikkje minst i dei nordiske landa der dette emnet ikkje har vore emne for særleg mange studiar. Medlemer i ICOS får boka tilsend gratis, andre kan tinga henne hjå forlaget Peeters i Leuven, Belgia, sjå <http://poj.peeters-leuven.be>.

Botolv Helleland
botolv.helleland@iln.uio.no

OMTALAR AV HOVUD- OG MASTEROPPGÅVER

HOVEDOPPGAVE OM SAKRALE STEDSNAVN

Kristin Sundve Sannan: *Sakrale stedsnavn i Østfold i forskningshistorisk lys*. Hovedoppgave i nordisk, Universitetet i Oslo, våren 2007. 219 sider.

Sakrale stedsnavn, som her skal forstås som navn som reflekterer førkristen kult, hører til de aller mest omstridte emner i nordisk navneforskning. Mye er skrevet om sakrale navn i de siste 150 år. Og denne omfangsrike litteraturen er altså valgt som studieobjektet for hovedoppgaven til Kristin Sundve Sannan. Hovedproblemstillingen er formulert slik: «Hvordan har forskningen på førkristne, sakrale stedsnavn utviklet seg fram til våre dager?» (s. 8 f.). Spørsmålet blir først belyst gjennom en bredt anlagt forskningshistorisk oversikt (kapittel 3), deretter mer spesielt og inngående i en nærstudie av hvordan de tre hovedaktørene Oluf Rygh, Magnus Olsen og Kåre Hoel har behandlet spørsmålet i sine sentrale verk (kapittel 7). Det er denne komparative undersøkelsen av tre forskere i hver sin tidsperiode som utgjør hovedtyngden i oppgaven.

Det materialet som er valgt ut, består av 54 navn i Østfold: *Asak, Elgetun, Elgtun, Elingård, Elmark, Elnes, Forsetlund, Frøhol, Frøland, Frøshov, Frøylandir, Gudim* (2 g.), *Gudum, Gusland, Guslund, Gustvet, Helgedal, Hof, Horgen, Hov* (6 g.), *Hovin* (2 g.), *Hovland, Igsi, Jerberg, Lundestad, Lystad, Nærum, Óðinssalr, Onsøy, Onsåker, Ryggiøf, Tésalir, Torsnes* (2 g.), *Tose, Tosebygda, Ullerøy, Ultvet, Valaskjol, Vang* (2 g.), *Vangsbrekke, Vedal, Vedalr, Velund, Vesten og Ælin* (s. 47 f.).

Kriteriet for utvelgelsen er at navnene «framstilles, vurderes eller overveies som sakrale i oversiktsframstillinger over norsk sakralt stedsnavnmateriale *enten* av Oluf Rygh (1880) *eller* av Magnus Olsen (1915 og 1922)» (s. 15). Siden Magnus Olsen er den forskeren som har gått lengst i å tolke et sakralt innhold i navn, blir det i hovedsak Olsens oppfatninger som danner premissene for utvelgelsen. Sannan bruker en del plass på å diskutere begrepet 'sakralt navn'. Hun støtter seg her i det vesentligste til en modell av Håkan Rydving (1990), som opererer med tre underkategorier: *teofore*, navn som inneholder et gudenavn; *kultiske*, navn der etterleddet betegner plass for kult; *teofore og kultiske* (f.eks. *Frøshov*).

I kapittel 7, det desidert lengste (s. 50–184), går forfatteren systematisk gjennom tolkningene til Rygh, Olsen og Hoel. Ofte er de tre samstemte i sine vurderinger. For eksempel regner alle tre *Nærum* og *Frøshov* som sakrale. Spesielt for Olsen er at han vil se et mulig sakralt innhold i langt flere navn enn Rygh, som f.eks. i det frekvente navneleddet *vang*. Sannan kommer fram til at 57 % av de 54 navnene havner i sakral gruppe hos Rygh; 88 % hos Olsen. Forfatteren er selvsagt klar over problemene med å uttrykke

forskjeller i tallverdier på et materiale som jo ikke bare består av klassifiseringer, men vel så mye av mer eller mindre flytende vurderinger. Men uansett hvordan en snur og vender på det, havner den seineste forskeren, Kåre Hoel, i en mellomstilling. Hoel er også den av de tre som blir vanskeligst å vurdere, fordi han i større grad utviser en åpen og spørrende innstilling til tolkningen av mange navn.

Opgaven åpner med en innledning som kort og konsist gjør greie for problemstilling og valg av område, dessuten litt om disposisjon og kilder. Resten av de første femti forberedende sidene har et innhold som etter kapittelinnstillingen er slik: 2. Metode; 3. Forskningshistorisk oversikt; 4. Terminologi, typologi og inndeling av sakralt stedsnavnmateriale; 5. Materialet fra de ulike verkene; 6. Østfold fylke. Her er stoffet ikke alle steder like godt strukturert. Noe uheldig er det at terminologikapitlet blir presentert *etter* metode og forskningshistorisk oversikt. Begrepsapparatet, terminologien, er et nødvendig verktøy som de forskningshistoriske og metodologiske delene selvsagt må få nytte godt av. I denne avhandlingen har forståelsen av begrepet 'sakralt navn' (med underkategorier) avgjørende betydning for utvelgelsen og vurderingen av materialet; men siden de terminologiske presiseringene ikke er gjort tilgjengelige for leseren i løpet av metodekapitlet, får dette et ufullstendig preg over seg. Viktige deler av metodologien må gjenopptas, i en mer avklarende form, to kapitler lenger ute. Denne komplikasjonen ville en ha unngått dersom kapittel 4 hadde vært kapittel 2.

Den tilnærmingen vi finner i Sannans avhandling, er typisk forskningshistorisk. Siden avhandlingen drøfter hvordan forskjellige forskere til ulike tider har tolket de samme språklige levningene, kan vi si at avhandlingen nærmer seg en resepsjonsteoretisk tilnæringsmåte. Innenfor litteraturvitenskapen har resepsjonsforskningen fått et solid fotfeste i løpet av de siste tretti år. Innenfor onomastikken er retningen fremdeles utradisjonell.

Kristin Sundve Sannans arbeid er preget av grundighet og store fagkunnskaper. Dette kommer til uttrykk i alle deler av avhandlingen; men i det leseverdige kapittel 3, «Forskningshistorisk oversikt», får denne brede innsikten utløp i en særlig konsentrert form.

Så vidt vites, har forfatteren skrevet en artikkel basert på de viktigste resultatene for publisering i *Namn og Nemne*. Dermed får flere enn de som leser selve hovedoppgaven, del i den.

Vidar Haslum
vidar.haslum@uis.no

HOVUDOPPGÅVE BASERT PÅ NYINNSAMLA STADNAMNMATERIALE

Leif André Løkke: *Stedsnavn fra Rønneldfjordingen i Skjeberg*. Hovudoppgåve i nordisk, Universitetet i Oslo, våren 2007. 108 sider.

Denne hovudoppgåva representerer den klassiske tradisjonen i norsk namnegransking med djupinnsamling av materiale, systematisering og teoretisk behandling av stoffet. Forfattaren har samla og drege fram i lyset 761 stadnamn frå Rønneldfjordingen i Skjeberg i noverande Sarpsborg kommune. Noko oversynskart over området finn lesaren dessverre ikkje. Innsamlingsområdet ligg innanfor gardsnr. 1080 til 1106. Matrikkelgardar eller nyare bruk er ikkje lista opp særskilt.

Omfanget av oppgåva er på 108 sider, men teoridelen utgjer berre 14 sider. I innleiinga skriv forfattaren om bakgrunnen for arbeidet der han dreg linjer til Indrebøs klassiske «Stadnamni i ei fjellbygd». Han sluttar seg til Indrebøs metode, som han meiner er like aktuell i dag. Forfattaren strekar under kor viktig slik grunninnsamling er, særleg i våre dagar med eit kommersielt språkpress og endringar i jordbruket med påfølgjande namnetap. Kunnskap om lokal namnekultur vil kunna føra til eit meir lokalt basert namneverk i t.d. bustadfelt. Forfattaren håpar at arbeidet hans kan rydda litt opp i manglande konsekvens i skrivemåten av namn på det økonomiske kartverket.

Namnesemantikk er drege fram som eit sentralt tema, inspirert av Kurt Zilliacus' framstilling i *Forska i namn* (2002). Det vert lagt vekt på at ein må sjå namna i ein namngjevingssituasjon. Namn med same form kan ein godt oppfatta som ulike namn sidan namngjevaren ikkje kvar gong er i ein identisk namngjevingssituasjon. Som døme på det nemner forfattaren dei tretten namna *Fjøsjordet*. Dessutan kan namn med same form ha ulik tyding om ulike lokalitetar, som t.d. *Grønnli* både om ein skogsteig og ein husmannsplass.

Forfattaren kjenner området og talemålet godt. Det viser han i drøftinga av varierende uttale, normering og val av lydskriftteikn.

Inndelinga av materialet følgjer Zilliacus' typeinndeling med hovudgruppene 4.1 *Basisnavn*, 4.2 *Navn dannet med eksisterende stedsnavn* og 4.3 *Navn dannet av et eksisterende stedsnavn med et bestemmelsesledd i tillegg*. Som døme på vidare inndeling kan nemnast undergruppene 4.1.1 *Egosentriske navn*, 4.1.2 *Ordinære toleddete navn* og 4.1.3 *Assosiative navn*. Egosentrisk tyder 'sjølvsentrert' og er vel ikkje noko anna enn det som elles vert kalla usamansette namn av typen *Bakken*, *Beitet*, *Berger* osv.

Forfattaren definerer sjølv egosentriske namn som «navn som er dannet ved at et appellativ er tatt i bruk som navn uten tillegg». Her finn me namn som *Bingen*, *Brottet*, *Bråten*, *Furumoen*, alle markørnamn for denne delen

av landet. I lista finst nokre fleirledda namn av typen *Blomsterberget*, *Furumoen* og *Vassmyra*, som forfattaren oppfattar som appellativ og ikkje samansette namneformer. Også i gruppe 4.1.2 finst avstikkande namnetypar som burde vore kommenterte særskilt, som *Andre sida av jernbanen*, *Brent av* og *Sønnafor*. Ingen av desse namna kan oppfattast som «ordinære» toledda namn.

Dei aller fleste namna inneheld ord som er kjende frå det allmenne ordtilfanget, men lokale særpreg finst som ventande er, representert ved t.d. *Demmene* av *demma* ‘vannpytt, dam’, *Madet* av *mad* ‘bløtt lende’ og *Slora* av *slor* ‘en lang myr’.

Namneforma *Løen* er spesiell, ei uttaleform av *lund* (liten skog). Eit stykke austlandsk nydyrkingshistorie kan ein lesa av heile seks namn *Nybrottet* og to *Nylendet*, og slitet med vassjuk jord i området i ni namn *Myra*. Gammalt næringsliv speglar seg av i *Brenneridammen* og *Sagtomta*, påfallande er samansetjinga *Sagaløkka* med bunden form av eit substantiv i det første leddet.

Karakteristiske namn i ei gruppe som forfattaren kallar assosiative namn, er *7. juni 1945* og *Tyskland*, men *Tranget* om ein smal passasje høver ikkje like godt inn her.

Ei eiga gruppe *Konnekterende navn* forklart med at «basisnavn knyttes sammen med et eksisterende stedsnavn», er meir uklart avgrensa, med døme som *Biås* og *Bolettegrinda*, men dei aller fleste av dei 168 namna i denne kategorien fell godt inn i definisjonen.

Heilt til slutt kjem ei kort oppsummering av arbeidet. Lista over *Muntlige informanter* som avsluttar hovudoppgåva, inneheld 41 namn. Alle som har drive djupinnsamling av stadnamn til eit forskingsarbeid, veit kor tidkrevjande og arbeidskrevjande det er. Ære vere dei som tek utfordringa mest hundre år etter Indrebøs mønsteravhandling og kastar nytt lys over lokal språkkultur og historie og lokalt arbeidsliv.

Olav Veka
veka@online.no

PERSONNAVNSKIKK I KRISTIANSAND OG PÅ HAMAR

Stine Albæk Christensen: *Aanen og Annar – en komparativ undersøkelse av personnavnskikken i kystbyen Kristiansand og innlandsbyen Hamar 1850–1900*. Masteroppgave i nordisk, Universitetet i Oslo, våren 2008. 123 sider.

Som tittelen sier, er målsettingen med dette arbeidet å redegjøre for personnavnskikken i de to byene Kristiansand og Hamar og å «avdekke eventuelle

forskjeller», fokusert særlig på det kandidaten kaller «regionale forskjeller», i langt mindre grad på sosiale forskjeller.

Strukturen i avhandlingen er grei; den er inndelt i åtte kapitler av høyst ulik lengde. I kapittel 2 redegjør forfatteren kort for teori og metode, mens kapitlene 3 og 5 omtaler de sosiale forholdene i de to byene. Innholdsmessig og med tanke på omfanget ligger avhandlingens kjerne i kapitlene 4 og 6, der navn og navnebruk i de to byene drøftes inngående. Men det er en vesentlig forskjell på de to kapitlene. Hele manns- og kvinnenavnsforrådet for Kristiansand gjennomgås på nærmere førti sider, men ved gjennomgangen av personnavnforrådet i Hamar i det samme tidsrommet blir det hele tiden foretatt sammenlikninger med funnene i Kristiansands-materialet. Det kan muligens virke noe forvirrende og gir de to kapitlene et visst asymmetrisk preg.

De to siste kapitlene drøfter for det første variasjonen mellom de to materialene, fem sider, egentlig et sammendrag av den fortløpende sammenlikningen som hun foretar i kapittel 6, og i det siste kapitlet redegjør hun på ti sider for dobbelt- og trippelnavn i materialet.

Etter mitt skjønn er det verdifullt at vi for første gang får en reell oversikt over personnavnene i de to byene i siste halvpart av 1800-tallet. Hennes materiale består av 2100 løpenavn båret av knapt 1700 personer, og hun har inndelt dem i tradisjonelle kategorier som «nordiske navn», «bibelske navn» osv. Men hun inndeler videre materialet i nye undergrupper som «tyskklingende navn» og «engelskklingende navn», og etter mitt skjønn er det ofte vanskelig å håndtere slike *ad hoc*-inndelinger. Riktig nok er den alminnelige fagterminologien på feltet flytende, men for eksempel kategorier som «arvenavn og nylaginger» stilt i motsetning til «navn fra sagalitteraturen» kunne med fordel vært bedre begrunnet, og – kanskje viktigere – forankret i annen personnavnforskning.

Av de mest interessante funnene i materialet er at mannsnavn som *Artur/Arthur*, *August* og *T(h)omas* er navn med relativt sett høy frekvens i Kristiansand, men som mangler i Hamar-materialet, og tilsvarende er mannsnavn som *Martinius*, *Fridthjof* (o.l.) og *Gullbrand* relativt frekvente i Hamar, men mangler i Kristiansand. Ulikhetene mellom de to byene kommer enda sterkere fram når det gjelder kvinnenavnene. Kristiansands-materialet omfatter minst tjue leksikalske kvinnenavn som ikke er representert i Hamar-materialet, blant de mest frekvente er *Josefine/Josephine/Jusefine*, *T(h)omine*, *Ragnhild*, *Alma*, *Gurinel/Gorine*, mens Hamar-materialet omfatter minst ti leksikalske kvinnenavn som ikke finnes i Kristiansand, som f.eks. *Bert(h)e*, *Emma* og *Lina*.

Interessante funn legges fram i kapitlet om dobbelt- og trippelnavn. For det første viser det seg som ventet at fenomenet dobbeltnavn står noe sterkere blant kvinner enn blant menn, men skilnadene er ikke særlig markerte innenfor hver av byene. Derimot er den regionale skilnaden ganske klar.

Vel en fjerdedel av kvinnene i Kristiansand bærer dobbeltnavn, det samme gjelder for mennene i byen, mens det er bare vel 1 på 7 kvinner i Hamar som bærer dobbeltnavn, og det samme er tilfelle for mennene. Kandidaten har også undersøkt «hvilken rekkefølge navna får i en navnerække», det vil si stavelsesantallet i det første navnet og i det andre navnet i en navnestreng. For mennenes vedkommende viser det seg at fordelingen mellom lett + tung, altså at det første navnet har færre stavelser enn det andre, og likevektskombinasjon, altså like mange stavelser i begge navnene, er omtrent fifty–fifty. Derimot kan det for kvinnenes vedkommende påvises en klar overvekt av kombinasjonen lett + tung, rundt regnet tre ganger så vanlig som likevektskombinasjonen.

Stine Christensens masteravhandling gir oss ny innsikt og kunnskap om norsk fornavnshistorie i andre halvpart av 1800-tallet, en periode da det foregikk betydelige samfunnsendringer, og den viser at det er mulig å få formidlet dette innenfor rammen av kravene til omfang og tidsrammer for den nye masteravhandlingen. Ikke minst gir denne oppgaven kjærkomne eksempler på personnavngeografien i siste halvdel av 1800-tallet, et navnefaglig felt som venter på en helhetlig undersøkelse.

Ole-Jørgen Johannessen
ole-jorgen.johannessen@lle.uib.no

NORSK NAMNEBIBLIOGRAFI

NORSK NAMNEBIBLIOGRAFI 2007

Norsk namnebibliografi femner um namnefaglege arbeid av norske granskarar og arbeid av utlendske granskarar når dei tek upp norske namn eller melder norske publikasjonar. Bibliografien byggjer på litteraturupplysningar som redaksjonen sit inne med, og gjer ikkje krav på å vera fullstendig. Titlar som ikkje er komne med, kann takast med i bibliografien til neste år.

Klaus Johan Myrvoll
k.j.myrvoll@iln.uio.no

Alhaug, Gulbrand. A comparison of first names in Norway and Sweden during the 20th century. I: *Proceedings of the 21st International Congress of Onomastic Sciences. Uppsala 19–24 August 2002*. Bd. 3. Red. Eva Brylla og Mats Walberg. Uppsala, s. 15–33.

- . Dagny og Hjørdis i Trondheim etter oppføringa der av Hærmændene paa Helgeland i 1859. I: *Ola-boka. Venneskrift til Ola Stemshaug etter eit år som 70-åring 20. januar 2007*. Red. Arnold Dalen. Trondheim, s. 14–16.
- . [Melding av] *Person- og stadnamn under den nordiske namne-
renessansen. Rapport frå NORNAs 34. symposium, Dømmesmoen 10.–
12. september 2004*. Red. Gudlaug Nedrelid og Tom Schmidt. Kristian-
sand 2005. *Studia anthroponymica Scandinavica* 25, s. 150–154.
- . [Melding av] *Person- og stadnamn under den nordiske namne-
renessansen. Rapport frå NORNAs 34. symposium, Dømmesmoen 10.–
12. september 2004*. Red. Gudlaug Nedrelid og Tom Schmidt. Kristian-
sand 2005. *Namn och bygd* 95, s. 138–140.
- Andersen, Birger Alfred. Sofieskjær – et interessant stedsnavn ved Onsøy-
landet. *Varden* 2007 (utg. av Onsøy Historielag), s. 25–27.
- . Hasakatten, Partleberget, Pirakken og Østento – lokale navn på
fjellpartier i Onsøy. *Varden* 2007 (utg. av Onsøy Historielag), s. 57–59.
- Andersson, Thorsten. Al- i ortnamn. *Namn och bygd* 95, s. 5–13.
- Aune, Kolbjørn. Ei namnevandring og sauen Helle. I: *Ola-boka. Venne-
skrift til Ola Stemshaug etter eit år som 70-åring 20. januar 2007*. Red.
Arnold Dalen. Trondheim, s. 17–18.
- . Skjerak. Eit gammalt plantenamn i Snillfjord. *Årbok for Fosen*
2007, s. 171–174.
- Berezkina, Maimu. Uoffisielle stedsnavn i Oslo. *Nytt om namn* 46, s. 99–
102.
- Bjorvand, Harald og Fredrik Otto Lindeman: Über ‘Schaum’ und ‘Getöse’
und Namen von Inseln, Seen und Fjorden. *Historische Sprachforschung*
120, s. 285–300.
- Dalberg, Vibeke. Roger Lockertsen: *Namnet på byen Trondheim. Ei språk-
historisk og faghistorisk tilnærming*. Disputas for graden dr.philos. Uni-
versitetet i Bergen 8. september 2006. Førsteopponent Vibeke Dalberg.
Namn og Nemne 24, s. 8–21.
- Ellingsve, Eli Johanne. *Finn et fyr. A Guide to the Norwegian Lighthouses*.
Trondheim: Tapir akademisk forlag. 256 s.
- Ford, Ann-Turi. Hvorfor heter det Skoklefall? *Akershus Amtstidende* 21.
februar 2007. [Kjelde: Margit Harsson]
- . Hvorfor heter det Langebåt? *Akershus Amtstidende* 24. august
2007. [Kjelde: Margit Harsson]
- Haslum, Vidar. Hvordan bør et historielag ta vare på stedsnavn? *Nytt om
namn* 46, s. 102–105.
- . Navneskikk og personnavn-utvikling i Birkenes, Herefoss og
Vegusdal. *Birkenes Historielag. Årsskrift* 26, s. 17–59.

- . *Stedsnavn i Sannidal. En lokalhistorisk innsamling. Tveitereid. Gnr. 52. Sannidal herred, Kragerø, Telemark*. Utg. i samarbeid med Olav Tveitereid og Sannidal historielag. 20 s.
- . *Stedsnavn i Sannidal. En lokalhistorisk innsamling. Leivann. Gnr. 79. Sannidal herred, Kragerø, Telemark*. Utg. i samarbeid med Sannidal historielag. 28 s.
- . [Melding av] *Busetnadsnamn på -staðir. Rapport frå NORNAs 33. symposium på Utstein kloster 7.–9. mai 2004*. Red. Inge Særheim, Per Henning Uppstad og Åse Kari Hansen Wagner. (NORNA-rapporter 81.) Uppsala 2006. *Namn og Nemne* 24, s. 113–115.
- . [Melding av] *Namnesamlingar av Ivar Aasen*. Red. Jarle Bondevik, Oddvar Nes og Terje Aarset. Bergen 2006. *Studia anthroponymica Scandinavica* 25, s. 147–149.
- Helleland, Botolv. Das norwegische Personennamensystem. I: *Europäische Personennamensysteme. Ein Handbuch von Abasisch bis Zentralladinisch. Anlässlich der 65. Geburtstage von Rosa Kohlheim und Volker Kohlheim*. Red. Andrea Brendler og Silvio Brendler. (Lehr- und Handbücher zur Onomastik 2.) Hamburg, s. 546–561.
- . Eksonym eller endonym? Konferanse i Praha 17.–18. mai 2007. *Nytt om namn* 45, s. 27–30.
- . Ola Stemshaug som namnerøktar. I: *Ola-boka. Venneskrift til Ola Stemshaug etter eit år som 70-åring 20. januar 2007*. Red. Arnold Dalen. Trondheim, s. 6–10.
- . Stadnamnlova – kulturvern eller irritasjon. *Nytt om namn* 45, s. 20–24 (stuttare versjon trykt i *Nationen* 13. juni 2007).
- . [Melding av] *Proceedings of the 21st International Congress of Onomastic Sciences. Uppsala 19–24 August 2002*. Bd. 1 og 2. Red. Eva Brylla og Mats Walberg. Uppsala 2005 og 2006. *Namn och bygd* 95, s. 140–145.
- Hoel, Kåre. *Bustadnavn i Østfold 7. Tune*. Utg. av Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo, ved Tom Schmidt. Oslo: Novus forlag. 448 s.
- Jenstad, Tor Erik. Urbane borgarskapsnamn. [Melding av] Per Olav Tiller: *Fredrikkes fryd og Louises lyst. Natur og kultur i Trondheims stedsnavn*. Oslo 2006. *Nytt om namn* 45, s. 54–55.
- Johannessen, Ole-Jørgen. Tre navn i fjellet. I: *Å sjå samfunnet gjennom språket. Heidersskrift til Helge Sandøy på 60-årsdagen 14.06.2007*. Red. Gunnstein Akselberg og Johan Myking. Oslo, s. 99–106.
- Korslund, Frode. Gamle sognenavn på -staðir. *Nytt om namn* 45, s. 42–44.
- . Gamle sognenavn på -vin. *Nytt om namn* 46, s. 97–99.
- Krogseth, Otto. Navn og kollektiv identitet. *Nytt om namn* 46, s. 59–63.
- Leira, Vagleik. Sjtokmanfeltet etter retranskripsjon. *Nytt om namn* 46, s. 105–107.

- Lockertsen, Roger. *Namnet på byen Trondheim. Ein språkhistorisk og faghistorisk analyse*. Oslo: Novus forlag. 268 s.
- . Roger Lockertsen: *Namnet på byen Trondheim. Ei språkhistorisk og faghistorisk tilnærming*. Disputas for graden dr.philos. Universitetet i Bergen 8. september 2006. Innleiing ved doktoranden / Svar frå doktorand Roger Lockertsen / Svar til opponent ex auditorio Klaus Johan Myrvoll. *Namn og Nemne* 24, s. 7–8, 28–50 og 61–63.
- Lund, Ellen Marie. Prøveprosjekt: Kontroll av godkjente navneformer. *Nytt om namn* 46, s. 82–84.
- Myrvang, Finn. Tengel- og Dingel- i stadnamn. I: *Ola-boka. Venneskrift til Ola Stemshaug etter eit år som 70-åring 20. januar 2007*. Red. Arnold Dalen. Trondheim, s. 19–23.
- . Fjellnamnet Børra. *Håløygminne* 22, s. 193–204.
- . Tallause stadnamn? *Håløygminne* 22, s. 235–239.
- . Øyar, fjell og låglende med namn på -und. *Håløygminne* 22, s. 253–262 og 265–288.
- Myrvoll, Klaus Johan. Roger Lockertsen: *Namnet på byen Trondheim. Ei språkhistorisk og faghistorisk tilnærming*. Disputas for graden dr.philos. Universitetet i Bergen 8. september 2006. Opposisjon ex auditorio: Klaus Johan Myrvoll. *Namn og Nemne* 24, s. 51–61.
- Nilsson, Leif. Vad heter *Norge* på olika språk? [Melding av] Vagleik Leira: *Geografiske navn i flere språk*. Oslo 2006. *Nytt om namn* 45, s. 57–59.
- Ouren, Jørgen. *Den store norske navneboka*. Skrevet i samarbeid med Geir Tunby. Oslo: Kagge forlag. 272 s.
- Reisæter, Guro. Innvandrarar og namneval i Tromsø – vidareføring eller tilpassing? *Nytt om namn* 46, s. 41–50.
- . Name choices in bilingual families in Norway. I: *Proceedings of the 21st International Congress of Onomastic Sciences. Uppsala 19–24 August 2002*. Bd. 3. Red. Eva Brylla og Mats Walberg. Uppsala, s. 281–289.
- . [Melding av] Eva Villarsen Meldgaard: *Ordbog over muslimske fornavne i Danmark*. København 2006 (PDF). *Studia anthroponymica Scandinavica* 25, s. 137–138.
- Rindal, Magnus. Roger Lockertsen: *Namnet på byen Trondheim. Ei språkhistorisk og faghistorisk tilnærming*. Disputas for graden dr.philos. Universitetet i Bergen 8. september 2006. Andreopponent Magnus Rindal. *Namn og Nemne* 24, s. 21–27.
- Schmidt, Tom. Nordisk namnforskning 2006. 2.5. Norge. *Namn och bygd* 95, s. 102–106.
- Stemshaug, Ola. Jørn Sandnes 1926–2007. *Nytt om namn* 45, s. 35–38.
- . Jørn Sandnes 3/5 1926–12/4 2007. *Namn och bygd* 95, s. 83–89.
- Strandberg, Svante. [Melding av] Inge Særheim: *Stadnamn i Rogaland*. Bergen 2007. *Namn och bygd* 95, s. 156–157.

- . [Melding av] *Ola-boka. Venneskrift til Ola Stemshaug etter eit år som 70-åring 20. januar 2007*. Trondheim 2007. *Namn och bygd* 95, s. 135–136.
- Supphellen, Steinar. Minneord om Jørn Sandnes. *Heimen* 2/2007, s. 83–84.
- Særheim, Inge. *Stadnamn i Rogaland*. Bergen: Fagbokforlaget. 302 s.
- . Personen- und Ortsnamen. I: *Altnordische Philologie. Norwegen und Island*. Red. Odd Einar Haugen. Berlin, s. 433–482.
- . «Segjer dei Sørbrød, Folk der burte?» Person- og miljøskildrande namnebruk i Arne Garborgs diktning. *Sjå Jæren. Årbok for Jærmuseet* 2007, s. 125–146.
- . Urbane namn og kulturell identitet. Offisiell namngjeving i ein europeisk kulturhovudstad. *Namn og Nemne* 24, s. 65–81.
- . [Melding av] *Namn och runor. Uppsalastudier i onomastik och runologi till Lennart Elmevik på 70-årsdagen 2 februari 2006*. Red. Lena Peterson, Svante Strandberg og Henrik Williams. Uppsala 2006. *Namn och bygd* 95, s. 133–135.
- Utne, Ivar. [Melding av] Jørgen Ouren: *Den store norske navneboka*. Oslo 2007. *Namn og Nemne* 24, s. 115–120.
- Veka, Olav. Internasjonalt leksikon over stadnamnledd. [Melding av] Joel F. Mann: *An International Glossary of Place Name Elements*. Lanham – Toronto – Oxford 2005. *Nytt om namn* 45, s. 56–57.
- . Stadnamnleksikon for Rogaland. [Melding av] Inge Særheim: *Stadnamn i Rogaland*. Bergen 2007. *Nytt om namn* 46, s. 107–110.
- . Ny namnebok. [Melding av] Jørgen Ouren: *Den store norske navneboka*. Oslo 2007. *Nytt om namn* 46, s. 111–113.
- Venås, Kjell. Målgranskaren Ivar Aasen. Tekster av Ivar Aasen i eit verk på ti band. [Melding av] *Skrifter frå Ivar Aasen-selskapet*. Serie A: Tekster 1–10. Red. Jarle Bondevik, Oddvar Nes og Terje Aarset. Bergen 1992–2006. *Maal og Minne* 1/2007, s. 88–98. [«Særskilt om band 9», *Namnesamlingar av Ivar Aasen*, s. 93–95.]
- Vollestad, Jana Liepina. Etternavn i Latvia. *Nytt om namn* 45, s. 45–50.
- Wikstrøm, Solveig. Etternavn og identitet. Metode for en undersøkelse. *Nytt om namn* 46, s. 51–59.
- Windt, Benedicta. Navn og identitet i litterære kontekster. *Nytt om namn* 46, s. 71–79.
- . Navn og navnebruk i *Fortællingen om Viga-Ljot og Vigdis* – et eksempel på anvendt litterær onomastikk. *Namn og Nemne* 24, s. 83–111.
- Aarebrot, Frank. Navneforskning og samfunnsforskning. *Nytt om namn* 45, s. 51–53.

2006 – tillegg

- Bjorvand, Harald. Skåne. *Namn och bygd* 94, s. 15–23.
- Hallberg, Göran. [Melding av] Kåre Hoel: *Bustadnavn i Østfold 6. Askim*. Utg. Margit Harsson. Oslo 2005. *Namn och bygd* 94, s. 159–160.
- Harsson, Margit. Kugga og Kuggerud, ei elv og ein gard. *Namn och bygd* 94, s. 137–139.
- Haslum, Vidar. [Melding av] *Namnens dynamik. Utvecklingstendenser och drivkrafter inom nordiskt namnskick. Handlingar från den trettonde nordiska namnforskarkongressen i Tällberg 15–18 augusti 2003*. Red. Staffan Nyström. Uppsala 2005. *Namn och bygd* 94, s. 168–174.
- Leibring, Katharina. [Melding av] Gulbrand Alhaug: *Fornamn i Noreg frå 1900 til 1975 – med vekt på endringar i namnemønsteret*. Oslo 2004. *Namn och bygd* 94, s. 143–146.
- Nedrelid, Gudlaug og Tom Schmidt. Nordisk namnforskning 2005. 2.5. Norge. *Namn och bygd* 94, s. 123–128.
- Sandnes, Berit. Stol ved veien og spekk i dalen? Endringer i stedsnavn og annet språklig materiale. *Namn och bygd* 94, s. 71–85.

NASJONALE KONFERANSAR I NAMNEGRANSKING KONFERANSERAPPORTAR

1. Nasjonal konferanse i namnegransking. Foredrag og diskusjon frå ein konferanse på Blindern 23. oktober 1981. Institutt for namnegransking, Universitetet i Oslo 1982. (Hovudemne: Samiske namnearkiv og utgjeving av bustadnamn.) 68 sider.
2. Den 2. nasjonale konferansen i namnegransking. Blindern 19. november 1982. Foredrag og diskusjon. Institutt for namnegransking, Universitetet i Oslo 1983. (Hovudemne: Databehandling av stadnamn og personnamn.) 93 sider.
3. Den 3. nasjonale konferansen i namnegransking. Blindern 18. november 1983. Innleiingar og diskusjon. Institutt for namnegransking, Universitetet i Oslo 1984. (Hovudemne: Etterreformatoriske kjelder i namnegransking.) 120 sider.
4. Den 4. nasjonale konferansen i namnegransking. Blindern 22. november 1985. Innleiingar og diskusjon. Institutt for namnegransking, Universitetet i Oslo 1987. (Hovudemne: Lydskrift, særleg ved stadnamnregistrering.) 194 sider.
5. Den 5. nasjonale konferansen i namnegransking. Blindern 18. november 1988. Innleiingar og diskusjon. Avdeling for namnegransking, Universitetet i Oslo 1991. (Hovudemne: Skriftleg og munnleg normering av stadnamn.) 149 sider.
6. Den 6. nasjonale konferansen i namnegransking. Blindern 23. november 1990. Innleiingar og diskusjon. Avdeling for namnegransking, Universitetet i Oslo 1991. (Hovudemne: Vitskaplege prosjekt i namnegransking.) 146 sider.
7. Den 7. nasjonale konferansen i namnegransking. Blindern 19. november 1993. Stadnamn og kulturlandskapet. Avdeling for namnegransking, Universitetet i Oslo 1995.
8. Den 8. nasjonale konferansen i namnegransking. Blindern 22. november 1996. Namnegransking som studie- og undervisningsfag. Seksjon for namnegransking. Institutt for nordistikk og litteraturvitskap. Universitetet i Oslo 1997. 169 sider.
9. Den 9. nasjonale konferansen i namnegransking, Blindern 11. – 12. mai 2000. Namn gjennom 2000 år – namn i år 2000. Seksjon for namnegransking, Institutt for nordistikk og litteraturvitskap, Universitetet i Oslo 2000. 226 sider.
10. Den 10. nasjonale konferansen i namnegransking. Blindern 9. mai 2003. Gustav Indrebø og norsk namnegransking. Seksjon for namnegransking, Institutt for nordistikk og litteraturvitskap, Universitetet i Oslo. 130 sider.
11. Den 11. nasjonale konferansen i namnegransking. Blindern 10. november 2006. Personnamn og personnamnbruk i kronologisk, geografisk og sosialt perspektiv. Foredraga trykte i *Nytt om namn* nr. 44, s. 8–51, og nr. 45, s. 51–53.

Rapportane frå dei åtte fyrste konferansane kostar kr 60,-, rapporten frå den niande kostar kr 100,- og rapporten frå den tiande kostar kr 70,-. Kan tingast frå Institutt for lingvistiske og nordiske studium, Postboks 1102 Blindern, 0315 Oslo. Tlf. 22 85 43 75, faks 22 85 43 81, e-post: kristoffer.kruken@iln.uio.no.

NYTTIGE E-POSTADRESSER OG VEV-SIDER

Norsk namnelag har denne heimesida:

www.norsknamelag.no

Vil du ha e-post-kontakt med redaksjonen av *Namn og Nemne*, så er adressa denne: **gunnstein.akselberg@lle.uib.no**

Vil du tinga bøker og skrifter frå Namnegransking, kan du skriva, ringja, faksa eller senda e-brev til:

Institutt for lingvistiske og nordiske studium, Boks 1102 Blindern, 0315 Oslo
Tlf. 22 85 43 75, faks 22 85 43 81, e-post: **kristoffer.kruken@iln.uio.no**

Seksjonen har denne heimesida:

www.hf.uio.no/iln/forskning/forskergrupper/namn/

Dokumentasjonsprosjektet har denne heimesida:

www.dokpro.uio.no

Statens kartverk, Hønefoss, har denne heimesida:

www.statkart.no

Sentralt stadnamnregister:

ngis2.statkart.no/norgesglasset/default.html

Internettadresse for dei viktigaste nordiske namneinstitutta og kartverka:

Danmark: **navneforskning.ku.dk**, **www.kms.dk**

Færøyane: **www.setur.fo/00474**, **www.matrikul.fo**

Finland: **www.kotus.fi/svenska**, **www.nls.fi**

Island: **nefnir.is**, **www.lmi.is**

Sverige: **www.sofi.se**, **www.lantmateriet.se**

Heimesida åt NORNA (nordisk samarbeidskomité for namnegransking):

www.norna.org

Heimesida åt ICOS (International Centre of Onomastics):

fuzzy.arts.kuleuven.ac.be/icosweb/

Heimesida åt UNGEGN (United Nations Group of Experts on Geographical Names):

unstats.un.org/unsd/geoinfo/